Pécsegyházmegyei ösztöndíjas ez idő szerint egy sincs. A beérkezett segély iránti folyamodványok akként intéztettek el, hogy az 50 folyamodó mindegyike egyenként 50—50 K. segélyben részesült. A segélyezettek között sincs jelenleg senki a pécsi egyházmegyéből. A rendes segélyt hadbavonult tanítók, illetőleg családjaik kapták.

A „Családi Könyvtár" II. sorozata. 4176/1916. Most jelent meg a győri „Szent Család" folyóirat kiadásában a Családi Könyvtárnak öt ujabb füzete: 6. sz. „Békében és háboruban", 7. sz. „Salamon király gyűrűje", 8. sz. „Kiáltás az Urhoz", 9. sz. „A jeruzsálemi özvegy", 10. sz. „A harang és egyéb elbeszélések". Egy-egy füzet ára 20 fillér, 100 füzet 16 korona. Megrendelhető Győrött a kármelita rendházban. A tanulságos és szórakoztató füzetkéket melegen ajánlom a tiszt papság és híveim figyelmébe.

Szerkesztői üzenet.

X. A tanügyi irodalom általános megcsappanása mindenfelé észlelhető. Természetes, hogy amikor a paedagogusok, különösen a németek a fronton vannak, akkor sem a német eredetű, sem a nálunk németektől kompilált ezerek nem juthatnak forgalomba. Hiába, ha a tettek beszélnek, akkor a tétlenséget olyan édesen bearanyozó szavak elveszik értéküket. Nem egy fiatal tanítónk, fegyverrel kezében elmosolyodott azon a sok tartalmatlan szószaporításon, amit azelőtt az unalmas rákösnyvtárban olvasott. Azért vannak most is azokból a régi tekintélyekből való bácsik, akik sehogy sem tudnak kibékülni azzal a gondolattal, hogy a puszta fantáziaizgatás nem elegendő a helyezett egyéni nagysághoz, hogy napy kiszólásokkal többé nem lehet márványba élni a környéket s egyváltalán felfordult világnak tartják, hogy a nagyságnak az üres szavakon, v. pld. rugalmas cikkeken s más hasonló jókon kívül más értéke is van, pld. teljes önfeláldozással járó tevékenység. Ezek a bácsik még mindig a 20—25 évvel ezelőtti boldog időket élik s még a világháboru hallatlan tettekből alakult eseményei sem tudják őket álmaikból felriasztani. Szegény jó emberek, igazán érdemesek arra, hogy megbecsüljük őket, mint valamij letünt geológia korszakból fennmaradt ősleményeket, mert élő tanúi a kevéssel beérő korszaknak. Mennyivel szelidebben is szólt egy-egy rosz rím, vagy valami falusi mese, mint a kardok csengése, v. egy harctéri tudósítás?! Mennyivel, mennyivel!

Sajna, a nagy háboru ezeket az ősleményeket is kij fogja pusztítani. Lesznek majd pedagógiai cikkek, de már alapos kisérletek eredményeként, lesznek módszertani cikkek, de nem unalomüzésből, hanem azért, hogy a tanítási munka javuljon, lesz irodalom is, de már nem olyan emberek számára, akiknek minden ugy van jól, ahogy van. Azok a jó bácsik, akik a korszak ezen hangulatát a Kenyevicsek, Bölkék, Emden-hajósok e korszakában sem tudták megérezni, végleg le fognak maradni a korszellem repülőgépéről s még mulatságosabbak lesznek, mint amilyenek ma. Nembaj! hadd legyen anyaga az uj kor bohózat irójának is.

Ha igazán eredményesen akar hirdetni,
akkor küldje be hirdetését a

DUNÁNTÚL
és
PÉCSI UJLAP

politikai napilapoknak, melyek különösen alkalmasak

tanitói pályázatok, árlejtések, árverési hirdetmények közgyülési meghivók, mérlegek, köszönetnyilvánitások, letüfizetési nyugtázások és egyéb hirdetmények körtésére. :-: Biztos siker!

Kiadóhivatal:
Pécs, Lyceum-utca 4. szám.

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT
KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.
BUDAPESTEN
Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkirálag előírt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előírt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék díjmentesen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából díjmentes próbapéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat kiadásában megjelent kiadott *ifjuségi imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legiobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóI livatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedés-el kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *rézletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mü könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Friedmann Károly
butorgyára.

Aranyéremmel kitüntetve.

Állandó butor kiállitás az ujonnan épült Butorház-ban.

Pécs, Rákóci-ut és Deák-utca sarkán.

Legolcsóbb szabott árak.

Pécs, 1917. IX. évfolyam 1—2. szám. Február 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: **KÓRÓDY MIKLÓS,** képzedei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi része illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A tagdijak és előfizetési dijak Bátor János ideigl. főpénztáros cimére Pécs, Gizella-ut 5. sz. alá küldendők.

Dr. Mosonyi Dénes székesegyházi kanonok.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr, miként ez már a napilapokból ismeretes, táviratilag értesitette gróf Zichy Gyula pécsi püspök úr Ő Méltóságát, hogy ő császári és apostoli királyi Felsége dr. Mosonyi Dénes th. pápai kamarás és püspöki irodaigazgató urat kanonokká nevezte ki.

Ebben a hivatalnok országban hozzá vagyunk szokva, hogy valamely magasabb és kitüntető állásba csak megfogodott emberek jussanak, akik a hivatalnoki létrának minden fokán részarányosan s megfelelő ideig tartózkodva haladnak keresztül. Már pl. a harctéren nem igy van, mert ott, miként olvassuk a lapokból, 21 éves emberből is lehet őrnagy s egyáltalán egész sereget látunk a fiatal magasrangu tiszteknek. Ez azt jelenti, hogy az előhaladásnak nem egyszerüen az idő az oka, tekintet nélkül az illetőnek elvégzett munkájára vagy tehetségére, hanem a személyes képességek, az önfeláldozás s a megfeszített munka nyerik el jutalmukat.

Szerfelett nagy örömet okoz mindazoknak, akik munkájukkal, szorgalmukkal és önfeláldozásukkal igyekeznek hozzájárulni a közjó előmozditásához, ha akár egy-egy kiváló egyénség, akit nem a létra fokai visznek előre, hanem annyira kiváló munkát fejt ki, hogy ennek jutalmául s egyuttal számára magasabb munkaör biztositása céljából elnyeri a diszesebb és magasabb állást s épen ezért a mellett, hogy a kedves, szerény és mindenki iránt nemes, jóindulatu uj kanonok úr személyes előhaladásának is szivből örülünk, egyuttal megnyugtató ténynek tekintjük, hogy ma is lehetséges a becsületesen elvégzett munka jutalmául a polgári életben is előhaladni, fiatalon, az életerissen s azzal a gondolattal, hogy az előrehaladó egyénség még nem nyugdijnak tekinti utabb életkorét, hanem olyan területnek, ahol a jótetemények egész sorát müvelheti.

De nekünk a tanügy munkásainak külön is nagy örömet okoz dr. Mosonyi Dénes úr előléptése, mert az ő személyében nemcsak tisztán az egyházi munkásság nyert jutalmazást, hanem a különlegesen tanügyi tevékenység is. Ismeretesek azok a nagy tények, amiket gróf Zichy Gyula megyéspüspök úr Ő Méltósága a közép- és népoktatás fejlesztése körül 10 évi munkásság alatt felmutatott. Ezeknek koronája a pécsi Pius-internátus és gimnázium remek nagy épületével és mindenképen a kor színvonalán álló haladást képviselő belső szervezetével. De a kisebb intézmények is, melyek a pécsegyházmegyei tanítóság életét minden oldalról érintették, soha el nem évülő eredményekben mutatoznak, melyeket annak idején a megyéspüspök úr Ő Méltósága 10 éves jubileuma alkalmával lapunk is ismertetett. Es ebben a nagy munkában mint szertartásmester, mint titkár, negyedik év óta mint irodaigazgató dr. Mosonyi Dénes kanonok úr mindig szorosan a megyéspüspök úr Ő Méltósága oldala mellett volt s a legnagyobb buzgalommal és kitartással munkálkodott, hogy a fejlődés teljes és tökéletes legyen.

A megyéspüspök úr sokáig, majdnem 10 évig az orsz. kath. tanügyi tanács orsz. bizottsága védfőnöke is volt s ott is oldala mellett láttuk mindig az uj kanonok urat, aki érintkezett, közvetitett, tanácskozott s általában munkálkodott, hivatalának természetének fogva csendben, zaitalanul, hogy az egész ország kath. tanügye a védőelnök vezetése alatt szinten egységesen és egyetemlegesen fejlődjék s ki tudjuk mutatni, a magyar kulturtörténet fel fogja jegyezni, hogy azok a nagy mozgalmak, amelyek az utóbbi másfél évtizedben felolvtak s amelyek a tanitóságra annyi sikert hoztak, a védőelnök s az ő munkatársainak, köztük dr. Mosonyi Dénesnek, az uj kanonoknak odaadó munkájának eredményei. Világos, hogy ilyen bevezetés után most, amikor a kanonok úr, mint fiatal ember magasabb pozicióba jut, azt a munkairányt, amit eddig müvelt, tarasztalatainak gazdagságával és megujult erővel fogja tovább munkálni s épen ezért nagy a mi örömünk, hogy a megyéspüspök úr Ő Méltósága, miként egész Európában felhangzik a jelszó, a tehetségek előrevitelét tekintette a mostani kinevezésnél is döntő szempontnak.

Üdvözöljük az uj kanonok urat s arra kérjük, hogy eddigi szeretetében s jóakaratában továbbra is tartsa meg a népokrtóságyet és annak munkásait s mi mindenkor oldala mellett leszünk, valahányszor arról lesz szó, hogy a kath. tanügy valamely ágában vagy egészében a fejlődést előmozditani igyekszik.

A neveléstudományi irodalom ujabb irányai.

A tudományok fejlődésével a neveléstudományi irodalomban is egészen uj irányok vannak keletkezőban, sok esetben fejlődésben. A neveléstudomány ugyanis mindig eredménye a többi tudományágaknak, főkép a természettudománynak és bölcsészetnek. Amint előbbiek jobb és ujabb eredményeket mutatnak fel, ezen eredmények a paedagógiában nyomban alkalmazást nyernek.

A természettudományok leggyorsabban haladnak előre a vegytani, s ezzel kapcsolatos élettani vizsgálatok terén. A vegytan mindinkább specializálódik. Ma már ott állunk, hogy az egyes anyagok, szén, fehérje, petróleum, festékek stb. mind külön specialista vizsgálatai alá esnek s az illető vegyész igen boldognak érzi magát, ha az ilyen specializálódott munkát valamiképen egész életét rá számva fel tudja ölelni. A híres Pasteaur beette az erjesztő anyagok tanulmányozásával s ebben óriási eredményt is éri el.

Egészen igy vagyunk a biológiával is. Egyes tudósok szentelik egész életüket egy szervnek vagy egy életelemegynek felderitésére. Egyik csak a vérsejteket, másik csak az idegsejteket stb. tanulmányozza s összes kisérleteі ezen egy tétel megismerését célozzák.

Nyilvánvaló, hogy a neveléstudomány kénytelen alkalmazkodni az emlitett módokon felderitett tudományos eredményekhez. Mihelyt pld. felderitettétek a pázsi mirigy szerepét az emberi életjelenségekre vonatkozólag, mindjárt bekerült az eredmény a testtanba, de vajjon az ensimek ismerete nélkül sikerült volna-e megállapitani, hogy ez a szerv mit végez az idegek működésében? Bizonnyal nem. Most tudjuk, hogy a paizsmirigy különösen olyan anyagokat választ ki, amelyek a nagy agy szabályszerü működését teszik lehetővé, mig ha a paizs mirigyet a golyóval kapcsolatban kioperálják, az illető operált egyén gyöngeelméjüvé, hülyévé válik s gyógyithatatlan. Ha ellenben testének bármely részébe egy paizsmirigyet beültetnek, lassan visszakapja szellemi életét. Lám, egy kis példa, hogy a szellemi élet megitélésénél mily fontos szerepe van egyes látszólag jelentéktelen szerveknek. Ilyen példát százat és százat hozhatnánk fel.

Ez az oka, hogy a neveléstudomány ujabban mindinkább kisérleti alapra helyeztetik. Több amerikai egyetemen rendszeres kisérleti laboratóriumok vannak, amelyeknek nincs más céluk, mint az ember testi és lelki tulajdonságainak, életjelenségeinek megismerése, felderitése.

Ezt a paedagógia szempontjából gyermektanulmánynak nevezik s ma a gyermektanulmány olyan döntő jelentő-

ségű a neveléstudományban, hogy annak ismerete nélkül még egy órára szóló minta leckét sem volna szabad elvégezni. A gyermektanulmány legfontosabb része az ő érzék ismerete. Az ő érzék az a nyitott kapu, amelyen keresztül a külső világból ismereteket szerzünk. Bizonyított dolog, hogy nines mindenkinek egyforma szeme, füle, orra stb., mindezek egyénenként nagyon különböznek. A gyermektanulmány egyik feladata olyan elvek és kísérleti módszerek, valamint eszközök birtokába jutni, amelyek segélyével minden tanulónak megismérhetjük érzékszerveinek működését, a vele kapcsolatos szellemi működéseket, figyelmet, kitartást, akaratot, érzelmi hullámosságokat, reflexiókat stb. De azt is meg kell mérnünk, hogy az egyes ismeretek megszerzése mennyi energia fogyasztásba kerül, az egyes módszerek mekkora erőkifeltést igényelnek a tanulótól stb. Pld. ma már meg van állapítva, hogy ugyan a fonommimikával legtöbbször lehet megtanítani valamit elvszerűen, de ez a módszer az összes e célt szolgáló módszerek között a legtöbb energiát igényli a tanulótól.

Gondolkozzunk csak ezek fölött a dolcok fölött egy kevcset: Menjünk végig valamelyik tantárgyon, amit tanítni kell s gondoljuk el, hogy a tanító minden egyes tantárgynál figyelemmel van minden gyermek képességére, de nem ám találomra, hanem kísérleti alapon, — ez a meggondolás érzési területét nyitja meg a paedagógiai műveltségnek. Itt már tiszután látjuk az uj irányt. Egyáltalában nem lesz elég egy olvasó vagy tankönyvvel a kezünkben neki vágni a tanításnak. Az sem lesz elég, hogy a módszertant a képezdében megtanuljuk. Ezeken másra, sok természettudományi és bölcsészeti ismeretre lesz szükség, hogy a paedagógiai elveket átértsük s azokat alkalmazzuk. Sőt többről van szó, ezeket az elveket még fel is kell deríteni s nem egy tanító lesz olyan, aki a neveléstudományt uj elvek birtokába juttatja.

A nagy háboru mindent homályba burkolt, a paedagógiát is megállította fejlődésében. Ki hinné pld., hogy a kis Szerbia előljáró a gyermektanulmányokban. Németországban az egyesületek és ezirányu szakiarok már igen nagy számban vannak. Orosz-Francia-Olaszország paedagógusai ma már mind a gyermektanulmány alapján itélik meg a paedagógiát, Nálunk országos gyermektanulmányi egyesület van s a világ egyik legfiatalabb ilyen irányu paedagógusa, Ranschburg Pál magyarember. Felfedezései a kísérleti paedagógiában irányelzők. Az iskolai kísérletezést legszélesebb alapon Nagy László müvei. Az ugy egyik jeles támogatója Angyal Pál dr., egyetemi tanár, aki különösen a büntetőjogi irányt tanulmányozza.

Kívánatos, hogy a szó és szó és mindig csak szó nevelés tudomány nálunk is végre kimenjen a divatból. A paedagógia és didaktika a maga régi formájában ma már inkább nevetséges, mint hasznos olvasmány. A magyar tanügyi szaklapok legtöbbjének cikkeit mosolygva olvassa az ember, mert egészen az a hangulata, mintha a kocskészitő részletesen leirná, hogy: 6, — de éppen csak 6, — hogyan csinálja a kerékkülöt. Az, hogy más hogyan csinálja, ismét egy más kérdés. De nemcsak a szóban forgó cikkek, hanem a paedagógiai és didaktika könyvek is, mosolyt igen sokszor bosszantó unalmat váltanak ki az olvasóból s a ki pld. a mi jó paedagógusunk, Dreisziger könyveit átlapozza, nem tud szabadulni a sajnálattól, hogy hogyan lehet tévedésből ennyi haszontalan fáradságot véghez vinni.

Csak eljöjjön az alkalom, csak jöjjön haza a tanítók hadban levő tömege, csak legyen meg a hozzá való hangulat, mert ki tud ma nyugodtan kisérleti radegógiai tanulmányozni, akkor igen rövid idő alatt olyan irámyai fogunk megismerkedni, amely rohamosan megváltoztatja nevelástudományi eddigi felfogásunkat.

Az időt különben lapunkban addig is felhasználjuk, hogy a szükséges előkészületeket megtegyük.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Óvónők szabadságideje. 4416/1916. 4676/1914. számu, rendeletemet, mely az óvódák állandó nyitvatartásáról szól, a következőkkel egészítem ki:

1. Az óvódák nyitvatartása tovább is közszükséget képezvén, 4676/1914. sz. rendeletem változatlanul érvényben marad.

2. Mégis, hogy az óvónők is megpihenhessenek s fáraszto munkájukhoz uj erőt gyüjthessenek, részükre az alábbi módozatok szerint a vallás- és közokt. nm. minisztérium 147024/VII. a. sz. rend. kacsán szünetet engedélyezek:

a) ahol a helyi viszonyok megenedik, a két év óta elmaradt rendes egy heti szünidő helyett 1917. évi január és február havában 6 heti szünetet engedélyezek.

b) Ahol azonban a helyi viszonyok kívánatossá vagy szükségessé teszik, hogy a kisdedövő intézetek állandó működésben maradjanak, a szünetadást, jelletöleg az óvónők szabadságolása a következőkép módosul:

I. Olv helyeken, ahol 2 vagy több óvónő működik, azok felváltva 4—4 heti szabadságban részesülhetnek s a szabadságon levő óvónő az állomáshelyükön maradék kötelessét helyettesiteni.

II. Olv helyeken, ahol csak egy óvónő működik, az óvónőnek 2 heti szabadság engedélyezhető oly kikötéssel, hogy az óvóda a daika vezetése mellett, ha a felügyelőbizottság azt arra kénesnek találja, tovább működjék s az óvódát a felügyelőbizottság egy tagja, vagy a tanító (tanítónő) napenkint meglátogatni tartozik.

A szabadságot esetről-esetre az egyházmegyei főtanfelügyelő engedélyezi, mért is utasítom az óvódai bizottságok elnökségeit, hogy e tárgyban indokolt javaslatiakat terjesszék az egyházmegyei főtanfelügyelő elé. Általában pedig jelen rendeletem mikénti végrehajtásáról 1917. március havában az egyházmegyei főtanfelügyelőnek jelentés teemdő.

Az országos anya- és csecsemővédő egyesület levelezőlapjai ajánltatnak. 129/1917. „Az országos anya- és csecsemővédő egyesület", melynek célja az elhagyatott és szegénysegben levő magyar anyákat és azok csecsemőit felkarolni, különösen a hadiárvák gondozására szükséges költségek előteremtése céljából művészi kivitelű levelezőlapokat hoz forgalomba s felajánlja mindenkinek, aki a jelelt célt különösebb áldozatok nélkül elősegíteni akarja mozditani. Ezek közé szánitja az iskolásgyermekeket is, kiknek évközben szintén szükségük van I—I levelezőlapra. Azon kéréssel fordult tehát hozzám, hogy levelezőlapjainak terjesztését segítsem elő. Az ügyet a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr is támogatta.

A legösztönöb igakaratul óhajtom én is azon nemes ügyet felkarolni s előre tudom, hogy iskolám igazgatói és tanitói szintén lelkesedéssel fogják az orsz. anya- és csecsemővédő egyesület anyagi támogatását előmozditani.

Szivesen megengedem tehát, hogy a hatóságom alá tartozó minden I-ikezatu iskolák igazgatói az egyesületi vezetőséggel (Budapest, VI. ker. Dessewffy-utca 26/a. szám alatt) érintkezésbe lépve tájékoztatót kérhessen s annak értelmében a nemes célu mozgalmat lelkesen felkarolják.

Wajdits Gyula püspöki helynök adatviánya. 521/1917. Wajdits Gyula pécsi prelátus, kanonok, püspöki helynök az Amerícanumban nevelődő két jeles előmenetelü és dicséretes magaviseletü tanuló segélyezésére szokott nagyvelkügszégével 6%-os hadikölcsönkötvényekben 1000, azaz Tizezer koronát tett le alapitványul. A nemes célu alapitványt, melynek kamatait az alapitó már a jövő iskolai évben adományozni fogja, hálás elismeréssel elfogadtuk, s érte e helyütt is főpásztori meleg köszönetet mondunk.

EGYESÜLETI ÉLET.

Megyéspüspök úr Ömlétósága az őszi választmány jegyzőkönyvének tudomásulvételre akpesán az alábbi magas leiratot intézte az egyházmegyei főtanfelügyelő urhoz:

Nagyságos Kanonok, EHM. Egyelő Ur!

Folyó évi január 10-én 269/1916. isk. szám alatt felterieszett telentése kapcsán értesitem Nagyságodat, hogy a pécsegyházmegyei róm. kat. Tanitóegyesület 1916. évi november 23-án tartott választmányi ülésének bemutatott és 7. alatt visszacsatolt jegyzőkönyvét jóváhagyólag tudomásul vettem.

Sajnálattal értesültem azonban a jegyzőkönyv 3. pontjából, hogy a már évek óta kitüzött pályatételekre hirdetett pályázat meddő maradt. Az egyesület tagjainak érdeklődését és munkakedvét fokozni óhajtván, az pályadíjak feljavitása 100, irva Egyszáz koronát csatolok abban a reményben, hogy az egyesület munkás tagjai a tételeket legközelebb kidolgozzák.

A negyedik pontban előterjesztett javaslag teljesítése elől sem zárkozom el. Felhívom tehát Nagyságodat, hogy megfelelő rövid rendelet-tervezetet terjeszszen elém.

Egyébként törekvéseikre Isten áldását kérve és főpásztori áldásomat adva, buzgó imáiba ajánlottan vagyok

Pécs, 1917. január 16-án

Krisztusban testvére:

† Gyula

püspök.

Nagyságos

Igaz Béla Kanonok,

Egyháznegyei Főtanfelügyelő Urnak

Pécs.

Ömlétósága kegyes alándéka bizonyára bizodtisul szolgál, hogy az egyesület tagjai munkájukkal az áldozatkészségben kövessék a nemes példát.

A „Dunántuli Tanitók Háza."

A „Pécsi Tanitóegylet" évekkel ezelőtt vetette fel egy Pécsett létesitendő tanitók házat létrehozását. Ez az eszme a pécsi tanitói kölcet talajában a paedagógiai szükségszerüség az emberbaráti érzület és korunk evolutios hatásainak légkörében olyan gyökereket hajtott, amikből különösen a jelen nagy történeti idők lelelyasaitói egy olyan terebélves fa támadt, melynek dáldai hozó gyümölcseit a tanitóság és árvai szakja élvezni.

Áldás és béke honolt hazánk földén, amikor a pécsi tanitóság a népoktatásügy fejlesztése érdekében megállapitotta szükségszerűségét egy paedagógiai kulturház létesitésének. A tanitóság szinteret óhajtott magának, hogy a modern nevelési-oktatási vivmányok megbeszélésére, megismerésére, házist létesiteni az uj irányzatek fejlesztésére és megvalósitására és a kollegiális érzület ápolására, a kartársi összhang megteremtésre. Helyet, ahol nap-nap után a tanitó a tanitóval találkozhassék eszméit, gondolatait, tapasztalatait egymással kicseréllhesse s egymást lélekben és szivben megértheesse.

A megpenditett eszme a létiozosulság jegyében születtén meg, csirátlának burokját magából ujabb és ujabb törekvések behatásától levetvén, miéltt meg megvalósultatott volna, egy másik élet-revaló ideállal bövülve jutott ismét felszinre, de ezen alakiban már a „Pécsi Tanitóegylet" helyet, szállást kiván biztositani ezen és szomszédos vármegyékből városunkba érkező tanitósainak. Legyen kartársainkak otthona, ahol a kor követelményeinek megfelelő és a lehető legolcsóbb szálláshoz juthasson.

A pécsi tanitóság ezen törekvésével azonban még csak részben találta vidéki kartársaival szemben kötelességét leróttnak. Tekintve ama körülményt, hogy Pécs iskola város, amely a szomszédos vármegyék tanitósaga gyermekeinek középfoku és magasabb kiképeztetése szempontjából gravitatios centrumot képez, a pécsi tanitóegylet elhatározta, hogy az alkotandó „Tanitók Házában" internátust is létesit, ahol a leginkimálisabb díjazás mellett megtelelő ellátásban (telies ellátás, benlakás, szakszerü felügyelet) részesiti a tanitóság gyermekeit.

A jelen azonban nem valósitotta meg a „Pécsi Tanitóegylet" törekvéseit, el kellett egy világrendittő, vérzivataros napj idnek érkeznie, amelyben az emberiség öldöklöen egymásnak esik csak azért, hogy a lecsillapulás után annál meghárobban nyujtsa oda egymásnak belülő jobbját. Ennek a megtisztitó orkánnak az elmulására készül elő a „Pécsi Tanitóegylet", hogy a kiengesztelődésnek, a megnyugvásnak és a megvigasztalódásnak, a könyörületnek két kapuszárnyat nyisson, hogy a becsület mezeién dicsőséges halált halt tanitók árváinak bizos menedéket, szeretö, meleg otthont, tiszteséges, becsületes nevelést biztositson!

A hősi halált halt tanitótársak árváinak hajlékot akarunk teremteni, fel akarjuk őket egy boldogabb, szebb, áldásosabb jövőnek nevelni, azáltk akarunk lenni, kárpótolni óhajtjuk őket szeretetünkkel, élelő szivünkhöz szoritásunkkal, együtt ki akarjuk velük magunkat sirni, egymást megvigasztalni, egymás kebelére borulni és megdicsőült apáik helyébe apáikká lenni!

Árvaházat akarunk Nektek drága gyermekek csinálni, hogy az elvesztitt otthonrotokat ahhoz legalább hasonló otthonnal pótolhassuk. A Ti tanitó Apátok helyébe oda akarunk mi lépni kárpótlásul. Hisz mi is tanitók vagyunk, akik bennetket ugy akarunk felnevelni, mintha saját édes gyermekeink volnátok!

Kartársak! Segítsetek létrehozni a „Dunántuli Tanitók Házában" a hősi halált halt tanitók árváinak Házát! — Az állam, illetőleg az áldozatkész Pécs város vezetősége segitő kezét már odanyujtotta felénk. Pécs város az ingyen telket már feljajánlotta, a két emeletes ház képét mutató épület épitési és felszerelési költségeit a kultuszkormány már kilátásba helyezte, a tervek is részben elkészültek. A fentartási költségek is kilátásba helyeztetik részben az állam által. De a mi anyagi és erkölcsi támogatásunkra is szükségünk van. Megfoumk Benneteket kérem és kérni fogjuk a Magatok és kartársaitok és hősi halált halt kollegáitok árvái javára pártfogástokat.

A viszontláthásig!

A „Pécsi Tanitóegylet" 1917. évi február hó 10-én tartott üléséből:

A pécsi tanitóság.

A világbéke eszméje és a népiskola.

Irta: *Kata Lajos,*

kóvágótöttösi rk. kántortanitó.

Kérdés és feleket feltételezik egymást. A kérdést feleletek követni, a feleletet kérdések megelőzni kell. Egy és ugyanezen kérdést, többféle szempontból lehet kockáztatni, s egy és ugyanazon kérdésre szintén többféle szempontból lehet feleletet adni. Hogy hizonvos kérdésre a felele, teljesen kielégitő legyen, annak a kérdés szempontja mellett más szempontból is adottnak és tárgyilagosnak kell lenni. Jogi kérdésre, jogi, orvosi kérdésre, orvosi, gazdasági kérdésre gazdászati, történelmi kérdésre történelmi, hittani kérdésre hittani, paedagógiai kérdésre paedagógiai a szempontból adandó a felelet; a szaktudósokat kielégitheti ugyan, de az a többségre való tekintettbol teljesen kimeritettnek nem mondható.

Ezt a dolog természete, a logikai egymásutáni rendje hozza magával.

Ha valamely vitatkozás alá eshető tárgyat kellő valósagsága akarunk helyezni, az a körül támasztott kérdésre oly feleletet várunk, mely a kérdés tárgyát mindazon szempontokból vegye tárgyalás alá, melyek a közeletben gyakorlati érvényüek. Ez a felelet helyességének első criteriuma. Ezen felül az adott feleletnek tárgyilagosnak is kell lenni és ez a megfejtés helyességének második criteriuma. A jelen korban igen sokféle kérdés kerül szónyegre, részben megoldatnak azok, részben pedig megoldásra várnak, mégtán nevezhetnók azért századunkat a kérdések századának.

A felszinre hozott kérdések közül egyik másik általános jellegü; a legtöbb nemzetközi érdeket kérpivel. Az ugyanazon jellegü érdeket lévő szinben szoritásunkkal, együtt ki akarjuk velük magunkat sirni, egymást megvigasztalni, egymás kebelére borulni és megdicsőült apáik helyébe apáikká lenni!

Árvaházat akarunk Nektek drága gyermekek csinálni, hogy az elvesztitt otthonrotokat ahhoz legalább hasonló otthonnal pótolhassuk. A Ti tanitó Apátok helyébe oda akarunk mi lépni kárpótlásul. Hisz mi is tanitók vagyunk, akik bennetket ugy akarunk felnevelni, mintha saját édes gyermekeink volnátok!

Kartársak! Segítsetek létrehozni a „Dunántuli Tanitók Házában" a hősi halált halt tanitók árváinak Házát! — Az állam, illetőleg az áldozatkész Pécs város vezetősége segitő kezét már odanyujtotta felénk. Pécs város az ingyen telket már feljajánlotta, a két emeletes ház képét mutató épület épitési és felszerelési költségeit a kultuszkormány már kilátásba helyezte, a tervek is részben elkészültek. A fentartási költségek is kilátásba helyeztetik részben az állam által. De a mi anyagi és erkölcsi támogatásunkra is szükségünk van. Megfoumk Benneteket kérem és kérni fogjuk a Magatok és kartársaitok és hősi halált halt kollegáitok árvái javára pártfogástokat.

A viszontláthásig!

A „Pécsi Tanitóegylet" 1917. évi február hó 10-én tartott üléséből:

A pécsi tanitóság.

A világbéke eszméje és a népiskola.

Irta: *Kata Lajos,*

kóvágótöttösi rk. kántortanitó.

Kérdés és felelet feltételezik egymást. A kérdést feleletek követni, a feleletet kérdések megelőzni kell. Egy és ugyanezen kérdést, többféle szempontból lehet kockáztatni, s egy és ugyanazon kérdésre szintén többféle szempontból lehet feleletet adni. Hogy hizonvos kérdésre a felele, teljesen kielégitő legyen, annak a kérdés szempontja mellett más szempontból is adottnak és tárgyilagosnak kell lenni. Jogi kérdésre, jogi, orvosi kérdésre, orvosi, gazdasági kérdésre gazdászati, történelmi kérdésre történelmi, hittani kérdésre hittani, paedagógiai kérdésre paedagógiai a szempontból adandó a felelet; a szaktudósokat kielégitheti ugyan, de az a többségre való tekintettbol teljesen kimeritettnek nem mondható.

vost beteg embertársam javára; s nagyon is lehetséges, hogy azok közül, kik jelenleg annyit emlegetik a haladást, igen sokan hátramaradott embertársaik érdekében szólalnak fel. Ezeknek teljes elismeréssel kell adózunk.

Vonjuk azonban összébb gondolatmenetünk fonalait, s alkalmazzuk a mondottakat oly kérdésre, mely mint a kitűzött tétel kérdésével foglalkozik, annyira, hogy ezen tétel megfeltése e nélkül lehetetlen. Mindenki a béke áldásairól beszél. Talán ez az oka annak, hogy a béke áldásait már alig veszik komolyan. Annyira megszoktuk már különben is a békét, hogy annak értékét éppen a megszokás miatt meg se látjuk. Mintha a béke is igazolná a pesszimizmus ama tanitását, hogy az élet legnagyobb javait csak akkor tudjuk kellően értékelni, mikor nélkülözzük azokat. E javak mellé Schopenháner a fiatalságot, egészséget, gazdagságot és a szabadságot tartja az élet legnagyobb javainak, — mélten sorakoztathatjuk a békét is, mint ami lehetővé teszi, hogy az emberek erőiket helyes irányban kifejtsék s czáltal nemes ideáljaikkal szemben fennálló kötelességeiket teljesítsék.

A béke olyan állapot, aminek megszerzésére, illetőleg megtartására a kulturállamok folyton törekszenek. Kezdetben mintegy homályos, aztán később mindinkább világosabb tudatában annak az igazságnak, hogy mind az egyes egyéneknek, mind pedig a nemzetek rendelteté-süket inkább a béke, mint a háboru állapotában valósítják meg. A békét, a béke céljait szolgálja az államoknak egyvertekezése, de meg a háboru is.

Ma már semmiesetre sem lehet az (kultur) államoknak célja a háboru, s ma már a béke sem lehet merő eszköz, csupán készülődés a háborura. A kulturális fejlődés kezdetén talán mindez lehetséges volt, de hovatovább oda jutottunk, — ném is maga az Isten lélekben? Amióta Jézus megszülettet az Ő szent szivéből, csakugyan csodálatos, titkos édes bebe buzog és áradoz az emberi szivekbe, ha azok megnyílnak az Ő betogadására. Amint Ő maga földi életében a békét hirdette és osztogatta, azt is hagyta nekünk örökségbe. És csakugyan a figyelmes szemlélő csakhamar észreveszi, hogy nincs igazi békesség az anyaszentegyházon kívül, s abban is csak az élvezi a békét, akik az anyaszentegyház törvényei szerint élnek.

Ha más bizonyitéka nem volna egyházunk isteni eredetének, eljég volna magába véve is azt látnunk, hogy egyházzunk mindig és mindenütt megadta hű fiainak, szegénynek, gazdagnak, tudósnak, tudatlannak a nagy, a rendületlen lelki békét, életben és a halál órában. Igen, csupán czen egyház birja Krisztust, az Ő tanait, egyelemen kincseit, ezen egyháznak kormányozhatja a Szentlélek, mert csupán ezen egyház a zaklatott szívek biztos réjpontja.

És ha azt kérdjük önmagunktól, miért kereszténytől élvezzük e békét; s ha kénytelenek vagyunk erre azt felelni, hogy alig élvezzük! Vajon miért? A felelet a következő. A béke hiánynak fő oka a bűn. Igen, a nyugtalanságnak a bűnnek első és legtermészetesebb következménye, a tisztitó tűz és pokol előize. A pokol a nyugtalanság és sötétség földje, hol a halál árnyéka és semmi rend, hanem örök iszonyat lakik, hi képe ez a földön a bűnös lélekben. Ande ami jó Urunk, ki saját szavai szerint nem az egészségeseket vagy az igazakat, hanem a betegeket vagy a bűnösöket jött keresni, azért rendelte a bűnbánat szentségét, hogy a lelek bűn-okozta lénos háborgását lecsendesítse. Hány lélek nyerte meg vissza a bűnatoszczék zsámolyán az édes lelki békét, tulárado égi vigasszal, mindig alázattal, bizalommal kell járulni a gyóntató székhez mint a tanitónak, egyaránt a nő-vendékével együtt.

(Folyt. köv.)

Báter János,
titkár.

Dr. Igaz Béla,
elnök.

Ösztöndij pályázat.

A volt „Szekszárdvidéki rk. tanitóegyesület" alapitványná változtatott s kamatokkal együtt 1400 K.-t kitevő vagyonának jelenleg esedékes 70 K., irva hetven koronát kitevő kamataira, mint jutalomdijra az alapitólevélben nyert megbizásom folytán pályázatot hirdetek.

Pályázhatnak: a volt szekszárdvidéki rk. tanitóegyesületbe tartozó esperesi kerületek (szekszárdi, dunaföldvári és bonyhádi körök, működő rk. tanitónak olyan tanuló gyermekei, akik polgári iskolában, tanitóképzőintézetben, gimnáziumban, reáliskolában vagy valamelyik főiskolában folytatják tanulmányaikat s a most folyó tanévet sikerrel végzik.

A kérvények a jelen tanévben folyó évi junius hó 1-ig hozzám (pécsegyházmegyei főtanfelügyelői hivatal, Szepessy-utca 3. sz.) küldendők. Az ösztöndij természetéről s annak odaitélése körüli eljárásról a „Katolikus Iskola" 1915. évi junius 15-iki számában közzétett alapitólevél részletes felvilágosiást nyujt.

A pályázati kérvények felszerelései: a) keresztelési bizonyitvány, b) legutóbbi iskolai bizonyitvány, vagy ha még az illető ilyennek birtokában nem lenne, a legutóbbi félévi értesitő, de ha csak a félévi értesitő csatoltatott, akkor a jutalmazott, tartozik nyugtájával az évvégi bizonyitványát is hozzám bekülteni s nyugtáját csak azon esetben láttamozom, ha évvégi bizonyitványa megfelel az alapitólevél követelményeinek.

Pécs, 1917. évi április 15.

Dr. Igaz Béla,
ehm. főtanfelügyelő,
egyesületi elnök.

Felhivás.

„a volt szekszárdvidéki rk. tanitóegyesület jutalomdijalapitványt" kamatait odaitélő bizottság megválasztására.

A volt „szekszárdvidéki rk. tanitóegyesület"-et alkotott szekszárdi, dunaföldvári és bonyhádi esperesi körök tagjait jelen sorok erejével felhivom, hogy a volt szekszárdvidéki rk. tanitóegyesület jutalomdij alapitványi most folyó évben esedékes 70 K.-t kitevő kamatainak odaitélése céljából fentnevezett mindháromkör saját kebeléből ezen jutalomdijat odaitélő bizottságba egy-egy tagot a jelen évben is zárt levelben történő szavazás utján válasszanak. Az ilyen bizottsági tag megválasztása az alapitólevél szerint a körgyűlésen megejtendő szavazással történik, de a most folyó évben is tekintettel a háborus viszonyokra, melyek a rendes köri gyűlések megtartását lehetetlenné teszik, kivételesen a zárt levelben való szavazás válik szükségessé. A köri tag annak nevét, akit a bizottsági taglaul óhajt, felirja, saját nevét és lakhelyét rálegyzi, boritékba bezárja és egyszerüség okából Báter János egyesületi titkár czimére (Pécs, Gizella-ut 5. sz.) f. évi junius 1-ig beküldi. Kizárólag csak szekszárdi, dunaföldvári és bonyhádi esperesi kerületi tanitók szavazatai vétetnek figyelembe, miért is a szavazó tartozik a szavazólapra saját nevét és lakóhelyét is rairni. A későn érkező vagy a kiküldenők az illetőnek fel nem tüntető szavazatok figyelembe vétetni nem fognak.

Pécs, 1917. évi április 15.

Dr. Igaz Béla,
ehm. főtanfelügyelő,
egyesületi elnök.

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallas- és Közoktatási Minisztériumtól hiteszállatra ajánlott *olcsóbb tankönyvek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokat készségesen szolgálunk a könyvkiadóhivatal. A katholikus népoktatásügyi vezérfonalon belül az szakértők által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kívül megjelent *ifjusági olvasmányok* jegallatu jutalomkönyvek és kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek legalább ajánlhatók. Szintugy a egallatmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi fóhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* czimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tartalatban képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kapható. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mü könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Pécs, 1917. IX. évfolyam 3—4. szám. Április 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: **KÓRODY MIKLÓS,** képzedei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3. hová a lap szellemi része illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A tagdijak és előfizetési dijak Báter János idegil. főpénztárnok czimére Pécs, Gizella-ut 5. sz. alá küldendők.

MEGHIVÓ

A PÉCSEGYHÁZMEGYEI RÖM. KATH. TANITÓEGYESÜLET

1917. junius 14-én d. e. 10 órakor a pécsi „Kath. Kör" emeleti helyiségében tartandó

IGAZGATÓSÁGI

rendes tavaszi gyülésre.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult igazgatósági jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése.
3. Titkári jelentés.
4. A főpénztáros jelentése.
5. Pályatételek kitüzése.
6. Inditványok.

Pécs, 1917. április 15.

Báter János,
titkár.

Dr. Igaz Béla,
elnök.

Ösztöndij pályázat.

A volt „Szekszárdvidéki rk. tanitóegyesület" alapitványná változtatott s kamatokkal együtt 1400 K.-t kitevő vagyonának jelenleg esedékes 70 K., irva hetven koronát kitevő kamataira, mint jutalomdijra az alapitólevélben nyert megbizásom folytán pályázatot hirdetek.

Pályázhatnak: a volt szekszárdvidéki rk. tanitóegyesületbe tartozó esperesi kerületek (szekszárdi, dunaföldvári és bonyhádi körök, működő rk. tanitónak olyan tanuló gyermekei, akik polgári iskolában, tanitóképzőintézetben, gimnáziumban, reáliskolában vagy valamelyik főiskolában folytatják tanulmányaikat s a most folyó tanévet sikerrel végzik.

A kérvények a jelen tanévben folyó évi junius hó 1-ig hozzám (pécsegyházmegyei főtanfelügyelői hivatal, Szepessy-utca 3. sz.) küldendők. Az ösztöndij természetéről s annak odaitélése körüli eljárásról a „Katolikus Iskola" 1915. évi junius 15-iki számában közzétett alapitólevél részletes felvilágosiást nyujt.

A pályázati kérvények felszerelései: a) keresztelési bizonyitvány, b) legutóbbi iskolai bizonyitvány, vagy ha még az illető ilyennek birtokában nem lenne, a legutóbbi félévi értesitő, de ha csak a félévi értesitő csatoltatott, akkor a jutalmazott, tartozik nyugtájával az évvégi bizonyitványát is hozzám bekülteni s nyugtáját csak azon esetben láttamozom, ha évvégi bizonyitványa megfelel az alapitólevél követelményeinek.

Pécs, 1917. évi április 15.

Dr. Igaz Béla,
ehm. főtanfelügyelő,
egyesületi elnök.

A háboru és a kiskoruak bünözése.

Állandóan felszinen forgó kérdés az, amellyel a moralstatisztika már adatokkal próbál megvilágitani, hogy a világháboru az emberiség morális életére, a közerkölcsiségre milyen befolyással van. Mindjárt a háboru megindulásakor szóvegyre került ez a kérdés, államférfiak nyilatkoztak, nyilvános előadásoknak képezte tárgyát, ujságok cikkeztek róla. Az igy leszögezett véleménynek jobbára csak elméleti megálapitások, irreális feltételezések voltak, erkölcsfilozófiálás pontos adatok nélkül s valamennyien kivétel nélkül abban a tulzott optimizmusban gyökeroztak, amely a háborutól az erkölcsi szintáj emelkedését, a lelkiség neki lendülését, nemesedését remélte. Tüzkeresztségnek nevezték el a háborut, amely lélekben gyökeresen fogja átalakitani, megtisztitani az embereket. Beszélhetünk arról, hogy a vallásos élet intenzivebb lesz, az élet egyszerübbé válik, a harctéren küzdő katonáinkat a nagy szenvedések, kockázatok lelki megfordulás elé álltják: martir hősökké lesznek, vagy visszajövén vértől, könnytől s a háboru pusztító villarától megérintett, megacélozott lélekkel egy szebb, becsületesebb, tisztességesebb élet megteremtői lesznek.

Ma, amikor a rettenetes háborunak már harmadik évét gázolják véres lábnyomokkal, amikor már innen-onnan három betelepzett évnek szomoru tapasztalatai, számokkal beszélő adatai állnak rendelkezésünkre, már igazabb, határozottabb megállapitásokat tehetünk.

Mint évi augusztusban Pécsett tartott Missiógyesületi közgyülésen szó esett arról, hogy a háboru alatt az egyesület tartson-e missiókat. A kérdés tárgyalásánál a nép lelkipásztorai, akik közvetlen látják, tapasztalják a népélet alakulását, az erkölcsiség hullámzását, már akkor keserü panaszokat hangoztatták sporadikusan a családi élet meglazulásáról s különösen a mindkét nembeli ifjuság hanyatlásáról, romlásáról. Éltekintve egyéb vonatkozásokból, amelyek tényként állítják elénk azt, hogy a háboru az erkölcsi érzéket határozottan tompitotta s nemcsak városokban, hanem a falusi nép körében is olyan laxitast eredményezett, amely lejtőre helyezi a népnek eddig romlatlan rétegeit is, a lejenségy, hogy ifjuságunk erkölcsi nivója ijesztően alászáll. — A há-

boru tehát, amely ezektől a szimptómáktól el nem választható — nemcsak differenciálási kérdés, nemcsak stratégiai és gazdasági nézőszögeket támaszt, hanem sürgős paedagogiai gondokat, feladatokatró a nevelőkre.

William Stern: „Jugendliches Seelenleben und Krieg" c. munkájában igen érdekes megfigyeléseket közöl az iskolákból, arra vonatkozólag, hogy milyen gondolatokkal, érzésekkel, milyen felfogással kapcsolódik a gyermeklélek a világháboru nagy eseményéhez. A szabadon választott iskolai rajzok motívumai, azok alakjainak beállítása, a szabad fogalmazás gondolatfűzése, az iskolán kívüli gyermekjátékok módja s más hasonló alkalmak kiteregetik eléjünk a háborus gyermeklelket, amelynek érzésvilágában az ellenség gyűlöletének némtelenségét, a bosszuvágy ágaskodását, a harci kedv durvaságát s mindezekben a háborunak, ennek az „észrevelőn nevelő"-nek hatását láthatjuk. — Ennek a psychologiai kapcsolódásnak a boncolgatása fogja megértetni azt a sötét statisztikát, amely a kiskorunak bűnözését tárja elénk, amely annál is inkább fogja érdekelni a „Kath. Iskola" olvasóit, mivel a közlendő adatok kizárólag csak Baranyavármegyére és Pécs városára vonatkoznak.

Lekezlem először csak a száraz adatokat, azután a statisztika maga fog beszélni.

A pécsi fiatalkornak (12—18) évjárás bíróságánál a háboru előtt *1913—1914. évben* tárgyalatott összesen *153 eset;* — a bűnözők 76% fiu, 24% leány. A bűnözés minősége: 66% lopás; beszüléstörés, csavargás 22%, erőkösi züllés 8%, szándékos súlyos testi sértés 2 eset, gondatlanságból elkövetett emberölés 2 eset. 42 próbára bocsátott közül 6 visszaeső volt.

Az első háboru esztendő, *az 1915.* évben a számok a következőképp alakultak: Bűnesetek száma *699, ezek közül* 72% fiu, 28% leány. Minősített lopás és lopás 54% fiuk részéről, 14% leányoknál, csavargás 12%, közveszélyes munkakerülés és erkölcsi züllés 17% leány, súlyos testisértés 3%. Próbára bocsáttatott 113, ezek közül 27 recidivált.

Tévedés elkerülése végett meg kell jegyezni, hogy a bűnesetek száma fele részben Pécs városára, a többi a Baranyavármegyei falvakra vonatkozik.

Az 1916. évi statisztikája a következő: Bűnesetek száma 963, ezek közül 64% fiu, 36% leány, — 72% lopás, 21% közveszélyes munkakerülés, és erkölcsi züllés. 132 próbára bocsátotthoi 27 visszaeső.

Elég csak az esetek számát összevetni (153—699—963), hogy a háboru jieszőt demoralizálásáról fogalmat alkossunk, de ha a számok mögé nézünk s ezen csak a lelepleszett oberzációkon kívül a még előforduló eseteket vesszük s a statisztikának határait kibővítjük, akkor látjuk csak „a pusztulás utálatosságát".

A fiatalkoru bűnözőknél szokásos ugynevezett környezettanulmányokból a felhozott esetekben megállapítható, hogy 92%-ban a háboru által elsöldézett nyomor s visszás családi helyzet a bűn elkövetésének magyarázója, amint a falusi fiúk félelemkeltése is ennek a körülménynek tudható be. A falvakban „a polgári családokban, ahol az édes apa hiányzik, az otthon maradt 13—16 éves gyerkőcök mintegy magykorusittatnak a háboru által. Mig az erős kezü apa otthon volt, ő irányította a gazdaságot, fiának semmi beleszólása nem volt, szigoru fegyelem állt — a magyar éles apa legalább is meg szokta tegulazni a fiát.

A háboru előidézte kivételes helyzetben a fiatal gyermekember lesz a feljbahulmü gazda, akit az édes anya gyenge tekintélye már nem tud fegyelmezni. Az ul helyzet, a vindikált intézkedési jog, a korai önállóság tudata a mégérett gyermekben rcki nem való szokásokat visz bele, fegyelcrcki nem való szokásokat visz bele, fegyelmezetlenséget, kihívó magatartást, bizonyos fokú anarchiát teremt benne.

A városi gyermekeknél a helyzet meg szomorubb. Az apa a harctéren, az édes anya munkába jár, a gyermeket az utca neveli. A nagy eltávolvedések legnagyobb kontingensét ezek szolgáltatják, nem a degenerátság képezi a bűnözések alapját (bár erre is van eset), hanem legtöbbször a jelen viszonyok ugy, hogy a háborut első sorban okozhatjuk.

A városi intelligens ifiak, a diáksag, sem mutatják a háboru erkölcsnemesitőnek kedvező mérlegét. Ilesztő tüneteket ha nem is találunk, de amint az iskolai érettsítőkből kiolvasható, bizonyos tágulás, a kötelességtudásnak, a munka szeretetének a lanyhulása, a mindennapi események iránt való tulzott érdeklődés s az egyes alkalmak kihasználása az iskolai munka csonkitására, a hosszu szünidők üres eltöltése mind ilyen visszafejlesztő tünetek. Azután mondjuk csak ki az igazat, a sok fiatal önkéntes diákkatona közül nem ccynek a katonaélet erkölcsi romlását okozza, igaz, hogy a katonaszemü a szigoru fegyelem, rend, az izommunka az ifiu fejlődésére irányitóan ható. Tapasztalttuk ezt a multiskolai év végén tanfolyamra és vizsgára a harctérről hazaütött ifiaknál. De marészt nemvi lozos aggodalom kiséri a katonaélet ezer veszedelme közt élő ifiainkat, akik az iskola vodlajából, a diákélet tradicióiból fórmyezetőnk, a szülői ellenőrzés köréből a katonasag tágabb, önállóbban mozgó, ilyen szempontokat figyelmen kívül hagyó, sok esetben erkölcsileg kevésbé finomult nőilcüjtelbe kerül. Mi mindenre érzi mogát felhozositva az a fiatal diák az uniformisban?

Kezvellen monstrum ez a háboru, a melynek lehetnek diplomatiai hátterei és gazdasági kihatásai, lehet önmagában logosult s nagy nemzeti érdekeknek a hordozója, de mivel a háboru lényegében erkölcsileg rossz, nem is lehet közvetlen forrása semmiféle morális meguihodásnak.

S ezzel a szörnnyel szemben ifiuságunk erkölcsi védelme, gondosabb nevelése különösen fontos feladat napjainkban. Nagyon mellett Torre de Graec és Vezuv közt a zöldmezőségen fekszik egy kis szigetecske, ahonnan az ifiuságnak szóltak: „Cavete posteri, vestre res agitur!" — vigyázzatok ti utódok, mert a fi ügyetekről van szó! Nemzetünk derekja, a magyarság tengelyereje ugyszólván teljesen elpusztult a háborban. A 25—35 éves férfiak sorai kegyetlenül megritkultak. A jövő generációja, a nemes nemzet erőforrása a mostani ifiuságunk. Vajjon lesz-e gyümölcs a fán, amelynek nincs virága? Szép dolog s erkölcsi kötelesség a háborban ütötte érzékeny sebeket előtüggetni a katona kórházakban s az elárvult lelkekben. De e mellett nem szabad megfeledkezni az erkölcsi sebekről sem, amiket a háboru — ez az utálatos szörnyeteg eit a nemzet testén, mert nem apostol és erkölcs reformátor, hanem nagy csábító ez a háboru, mellyel szemben védeni s erősíteni kell első sorban ifiuságunkat, mint a vérében megfogyatkozott magyarság jövőjének letétményését. Ra kell nevelni ifiainkat annak a nagy történelmi hivatásnak a betöltésére, amely szerint a nemzet jövőjét, ujabb megizmosodását fűzi hozzájuk, hogy megértésék azt, hogy nekik nem szabad a háboru okozta változott viszonyok előnyeit kihasználni, kibuvót keresni, hanem, hogy komoly munkával törekedjenek arra, hogy a belőjük helyezett reménységeknek megfeleljenek, a hozzájuk fűzött igényeket kielégítsék.

„Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum" — a jó Istenben vetett bizalommal, nagy szeretettel kell dolgoznunk, hogy minél hamarabb, minél kevesebb víráglhullással és hervadás nélkül álljuk meg a nagy idők levelen próbáját.

Györkös József,
tanítógyakorló tanár.

A világbéke eszméje és a népiskola.

Irta: *Kata Lajos.*

Békétlenséget akarnak továbbá a kisértések, a szenvedések, végre nyugtalaná teheti lelkünket maga a szeretet is. Amint az ész természeténél fogva ugy a szív szeretni kénytelen. Es hány szív nyugszik dulja fel napoinkint a szeretet, mit erdemtelen személyekre vagy ügymagára vagy más haszontalan dolzokra pazarol. Szivünk bármily kicsiny, de oly kicsinyen és mégis csodálatosan van alkotva, hogy csak a legfőbb és végtelen jó, vagyis Isten töltheti be, nyugtathatja meg, s békétlen mindaddig, míg Istent el nem éri. És ha bár birná az egész menyországot, Isten nélkül békét nem élvezne, hanem keresni indulna azt, ki az eget égető teszi, ki a szivéket teljesen kitöltheti... Istent. Ha a tanitó *az iskolában erre neveli a gyermeket, ho észreveszi a gyermekek szeretetének fogyatékosságát,* ha rá szoktatja arra tanitványait, hogy a bajok, betegség, nyomor közepette Üdvözítőnk szentséges szivéhez forduljanak, csak akkor tölti el szivőket a tencermi béke és ez tölti el szivőket embertársaik iránti szeretettel s akkor teljesitette kötelességét és egy hatalmas fundamentumot rakott le a világbéke óriási palotájához.

Az államok békélnek egyik legbaltabb hatásaik az biztosítéka a belbéke. A régi szentirásokban is azt olvassuk, a zsidók egymást e szóval köszöntték: béke veled (sólam alechem), (alechem sólam). Ebből is kitünik, hogy a zsidó általános jólét, megelégedett közérzet kifejezésére a (sólam) béke szót használja és összes lékivánsága e szóban nyer kifejezést. A békének kellő méltánylása és magyarbecsülése már magával a vallásos szellemmel, annak kellő apolásával nyer a zsidóknál is érvényesülést. Igy volt ez akkor, amidőn az ildőzetés szomoru és keserű napjaiban más óhaja nem volt, minthogy a testi és lelki erejét saját nemzetének gyarapitására szentelné, sokkal nagyobb hatásiságot müvelne, mint bárminemü hőstettekkel, amiket idegen nemzetek megrontására elkövet. A szabadság, egyenlőség, testvériség ezy szétválaszthatlan hármonsági képes együtt teremtő elem, külön választva holt betü. A nemzetiségi gyülölet Európa útku Ez átok sulya alól felszabadítani az ujnemzedéket a közmüveltség vezérkarára, a tanitói karra van hivva a Gondviselő Istentől. Egy nagy illemérlíu azt mondta a tanitókról, hogy azok vitték ki a hadjáratok diadalát. Hiszjük és remélünk ezt, hogy azok fogják kivinni a béke diadalát is.

Hogy e várakozásnak megfelelhessünk és az ifiuságnak nevelésére megtalálhjuk a kellő eszközöket, kutatnunk kell a forrás után, mely uton-utfélen felmerül és a békeszeretet nemes érzetének kifejlődésében akadályul szolgál. Ha f-lismertük azokat, azután kereshetjük az eszközöket, melyek *az azok* eltüntetésével az okozatokat is megszüntetik.

A békeszeretet erkölcsi érzelem. A nemes értelemben vett lelkiismeret, mely mind annak szeretetére és gyakorlására késztet, ami megállapodott vallási, világi vagy a szokás által szentesitett törvények szerint minden jobb érzésü ember szemében az erkölcsi törvényeknek megfelel. Ennek kifejlődését megakadályozzák a nemtelen érzelmek, indulatok, u. m. a harag bosszuvágy, fösvénység, gyülölet, irigység(ő melynek édes magzata) a kárörom, a kevélység, a diesvágy. Mindezen érzületek és indulatok többé kevésbbé az egyednek önszeretetére vezethetők vissza, melynek megnyilatkozása erőszban vagy gyöngébben az ési vadságban mülvámul. Mert a vadság nem egyébb, mint az érnek tulesapongása és korlátokat romboló érvényesülése — egyéni tetszés szerint; ellenszere a félelem, mely nem más, mint a tulerőnek felismerése, alkalmazkodás a hatalommal szemben, a kizedelemről való önkéntes lemondás.

Tesz: Károly mondja: *Kétségetelen, hogy a kulturának az ember természetes vadságra módosító hatása volt, de inkább a formát, mint a legjobb lényeget változtatta meg, pl. a bölcsedés, lezénykedés, párbaj, verekedés, mindmegannyi szimptómája a hezdetleges állapothol származott torlúi jellemvonds tenálldsának mindegyik tünete az egyéni erő mozgatta, minek a személyes hatalom bizonytására törekszik.* Két dolog villágosan következik ezen állításhoz. Az egyik, hogy a vadság, habár módositott alakban is, még mindig létezik; van tehát még a legcivilizáltabb terrenumon is bőven tenni való. A másik, hogy a nevelésnek ipen is van módositó ereje. Ennek a módositó erőnek hatását kell tehát a lehetőség szerint kiaknázni, mind a családban, mind pedig az iskolában. Ki ne látta volna, hogy a tudatlan szülők önmaguk csepnegtették öntudatlanul a bosszuvágy, bántalmazás hajlamát, kárörom első csirái gyermekükbe, mert hogy a gyermek fejlődésével és felnövésével ennek a téves nevelési rendszernek nyomai teljesen eltünnének, azt nem állíthatja senki, ki a gyermek pszichologiai fejlődését figyelemmel kiséri. Sokszor gondolkodtam már félette, hogy miképen fejlődik ki az ember az indokolatlan ember és vallásgyülölet. Ennek oka a téves házinevelés és a fogyatékos valláserkölcsi oktatás. Ha a szülők és a tanitók őszinte lelkesedéssel és meggyőződéssel feltegetik minden alkalommal a gyermekei, a felebaráti szeretet igaz jelentőségét, akkor a fentemlitett gyülölet envhülne az emberek szivében s jöv a békeszeretet fejlődnék ki e helyett.

Szeresd felebarádat, mint önmagadat, mondja az Ur. De ez üres jelszó, nem hat sem az elmére, sem a szivre. A parancs puszta hangoztatása csak olyan, mint a test, melyből elköltözött a lélek, vagy egy természeti törvény (pl. a meleg kiterjeszti a testeket), amelyet kellő szemléletes által meg nem értettünk. Hogy az ilyen vallási és erkölcsi tanoknak maradandó nyoma legyen, a fogékony gyermekű lélekben, ismernünk kell a módlát, hogy többoldalu példának vonzó elbeszélésekkel meg is értessük és át is éreztessük azt. A valláserkölcsi tanitásnak, legyen az akár gyermekben, akár felnőttekben, — a magja módja szerint ép oly szemléletnek és meggyőzőnek kell lenni, mint akár a számolás vagy a természetan tanitásnak.

Persze, hogy ezt tehessük, magunknak kell első sorban elfogultalannak lenni és mentnek minden előitéletől. Ha a nevelést nem betölvásolnó elfogultság és előitélet, mindenkinek van ideje és módja az igazat élvezhetné a társadalom ott, ahol ma a szétluzás és visszavonás van napirenden ugy a nagy, mint a kisebb és szűkebbkörü társadalomba. Téves volna azonban állitani, hogy csak az emlitett módon fejlődik ki a gyermekben a békeszeretet kifejlődését gátló érzetem és indulat. A *vele szelettett ösztön, vérmérséklet ép ugy oka lehet a nemteien érzelmek és indulatok keletkezésének és kifejlődésének,* amely a szülők vagy a nevelők közönyösége vagy helytelenül alkalmazott ellenszere folytán csak annál nagyobbra nőhet.

Egy előkelő társadalmi állásu intelligens arától halloltam. Egy napon hazamenet, kis fiaskámat a házam előtt rajta csiptem, mint uj cipőjével az utca legnagyobb pocsolyájában gázol. Mig néztem rá, már tudatára ébredt, hogy rossz fát tett a tüzre. Meglepetésére más szóhoz sem jutottam, midőn a kis huncut sirónkozó hangon e szavakra fakadt: Látod ama, gyi vigyáz rám a Maris.

A kovácsmühely előtt elhaladva láttam a következőket: Egy fiu felhuzta bátyjának cipőit (egyik 3 éves, a másik 5 éves) a nagy lépcsőkel cammog a sárba. A nagyobbik öszreveszi, utánna szalad, előbb csak szóval az méltatlanságának kifejezést; de mivel öccse sem marad adós a felelettel, igazságának és testi erejének tudatában kisse érinti öccsét, inkább csak márkirozza az ütést, mintsem fájdalmat okozva. De a kisebb sem hagyná magát, visszaütött a nagyobbik még jobban. Olyan kis cifra verekedés és nyomában hangos bőgés lett a folytatása a dolognak, aminek csak az odasjető anya tudott véget vetni.

(Folytatjuk.)

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

A polgári lakosság börszükségleteről és ruházattal való ellátásáról szóló min. rend. 880/1917. A m. vallás- és közoktatásügy m. kir. miniszter úr valamennyi tankerületi főigazgatósághoz, tanfelügyelőséghez s felsőbb népoktatási intézet igazgatóságához 977/1917. eln. sz. alatt a polgári lakosság börszükségleteről és ruházattal való ellátásáról rendeletet intézett s eme rendelet szövegét f. évi február 17-iki keltettel hasonló intézkedések megtétele céljából nekem is megküldötte. A rendeletnek két lényeges része van: az egyik rész arról szól, hogy miután a sulyos harctéri szolgálat a legerősebb lábbeli kivánja, a leragasza kerülő marhák száma pedig csökkenőben van, a jó és új talp és fejbőrök a katonaság számára használtatnak fel és a polgári lakosság pótló anyagokat kénytelen igénybe venni, ilyen a hasított bőr, a hangtalanná tett fatalp s a katonaságtól vagy bárhonnan visszamaradt, részben már használt bőr. A másik rész arról szól, hogy szövetkezetek, egyesületek és tisztviselői alakulatok szervezői az elhasznált, de még megfordítva vagy átalakítva tovább is használható ruhanemiket használhatóvá tétele érdekében, mely szervezetek az öska ruhanemiket legcélszerűbben való értékesítéséről gondoskodnának. Az ezész rendelet szóról-szóra megjelenik a Néptanítók Lapja-ban és a Hivatalos Közlöny-ben, miért is kijelentem, hogy az ezész rendeletet a hatóságom alá tartozó összes hatóságok tanerőire kötelezőleg megszamévá teszem, de takarékossági szempontból, mivel minden iskola a Néptanítók Lapjában megkapja, itt közzé nem teszem. Hivatkozom és utalok a hatóságom alá tartozó összes tanároknak, tanítóknak, katónoknek, s azonkívül egész polgárságomnak a háboru folyamán tanusított, soha el nem évülő önfeláldozására és hazafiasságára, midőn rendelem, hogy a fenthivatkozott miniszteri rendelet értelmében minden lehetőt kövessenek el, hogy a lakosság a rendeletben kitejezésre intett módozatok szerint igyekezzék magát a szükségesekkel ellátni s ezáltal hadseregünk harcképességét előmozditani.

Troll-féle tanitói segélyben részesültek. 881/1917. Közlöm azon egyháznegyesi tanítók névsorát, akik a Troll-féle segélynek 1916. évi kamatában részesültek:

I. Gyulay József kövágószőllősi ig. és ktanitó, Hents Elvira somogybányatelepi tanitónő. II. Ebrics István németi-I ktanitó, Somssich Sándor keszüi ig. és ktanitó. III. Szentkirályi Ede gerdei ig. és ktanitó. IV. Lauer Károly pócsai ktanitó, Kiss Vilmos villányi ig. és ktanitó, V. Csáky Klotild albertfalui tanitónő, Oberst Ida bellyei tanitónő, VI. Schlafhauser Anna kiskőszegi tanitónő. VII. Krieger Ilona sátorhelyi tanitónő, VIII. Djilmann Lajos palotabozsoki ig. és ktanitó, Hesz Béla vémendi tanitó,. IX. Laurik Imelda irg. nővér, németbólyi tanitónő. X. Krammer Kálmán pécsváradi ig. és ktanitó, Bálvin István szilágyi ktanitó. XI. Helényi Julia mágocsi tanitónő. XII. Schneider József godisai ktanitó, Bodó László hörnyéki ktanitó. XIII. Kovács István felsőszentmártoni ig. és ktanitó. XIV. Bölum József petrivéci-i tanitó, XV. Dvorzák János veliskovcsi tanitó, XVI. Schnell József bonyhádi tanitó, Wurst Konstancia irg. nővér, bonyhádi tanitónő. XVII. Németh István váronföldi ktanitó. XVIII. Finta Gáspár nagyszőlősi ktanitó. XIX. Nem jelölt. XX. Salamonné, Schaffler Teréz dunaföldvári tanitónő. XXI. Mehrwerth Erzsébet szécsényszárdi tanitónő, XXII. Lugner Sándor bonyádvarasdi ktanitó. Végül Magyar Sándor gyakorlóiskolai tanitó.

Az érdekelt tanitókat illetve tanitónőket az iskolaigazgató plébános arak ellenőrzésének, hogy szabályszerűen jelelvezendő 100 koronával kiállitott nyugtáikat az egyházmegyei alapitványi hivatalhoz s egy utalványozható levezet.

Tanulók csoportositása konyhakerti termelés céljából. 1185/1917. A m. vallás- és közoktatásügyi m. kir miniszter úr 2850/1917. eln. sz. alatt azzal keresett meg, hogy miként ez más jellegű iskolákat is elrendeltetett, intézkedjem a hatóságom alá tartozó iskolák tanulóinak konyhakerti munkára való csoportositása iránt. Hivatkozással nevezett miniszter úrnak multi évi 4040/1916. eln. számu rendeletére (megjelent a „Neptanítók Lapja" 1916. évi 12. szám, 14. oldal) a fenthivatkozott megkeresést az esperes-ker. tanfelügyelőségek után az egyházmegyei tanfelügyelői hivatal közvetitésével minden plébániahivatalnak egyidejileg kiadom, s egyben utasitom az összes hatóságom alá tartozó iskolákat és azok vezetőségeit, hogy a fentemlitett két rendelet értelmében miné hugzóban járjanak el.

Tanulók és tanitók részvétele a gazdasági munkákban. 1187/1917. Az 1915. évi VI. 914/1915. sz. s 1916. évi IX. 1791/1916. sz. körlevelt intézkedéssel elrendeltem, hogy az elemi iskolai tankötelesek — lehetőleg tanitók vagy más alkalmas egyén vezetése, felügyelete alatt — a gazdasági munkákban résztvenni kötelesek. A termelés tellessége érdekében nőbül utalok fenthivatkozott rendelkezéseimre s elvárom az iskolaigazgató plébános uraktól, valamint kedvelt tanitóimtól, hogy az ily csoportos közmunkák iránt hozzájuk érkező megkereséseknek a fokozott szükséghez képest a legelőzékenyebb készséggel eleget tegyenek. A tanulóifjuság erelének hazánk jelenlegi helyzetében ily módon való igénybevétele, értékesitése a leghazafiasabb cselekedet s az ifjuság tanitóinak és nevelőinek komoly kötelessége.

Irodalom.

Dr. Sipos István: A szemindriumból a brontiz, a brontiló a szemindriumig. (A katona-kispapokhoz) gróf Zichy Gyula pécsi püspök előszavával. Pécs. 1917. Ára 1 K.

A háboru már egész sereg növendékpapot szólitott el a szemináriumból a kaszárnyákba. Az eddigitől mennyire eltérő légkörbe és szokásrendszerbe kerültek ez ifjak. Olyan légkörbe, mely alig alkalmas arra, hogy hivatásukban erősitse s lövendő tálvájukra előkészitse. Ezekhez a kispaphoz intézett szeretetteles szózatot e könyveske, s azt célozza, hogy a katonáskodás veszedelmei között is hivatásuk szellemében élhessék és viselkedjenek a növendékpapok.

Dr. Sipos István: A római kérdés. Pécs, 1917. Ára 3 K.

A háboru által felvetett kérdések közt egyike a legizgatóbbaknak a római kérdés, vagyis a kath egyház fejének, az államától megfosztott római pápának helyzete. Hogy mennyire bizonytalan és tarthatatlan e helyzet, mennyire nélkülözi a bátu a magas küldetése gyakorlásához mulhatatlanul szükséges szabadságot és függetlenséget, mennyire eltolta az 1871. évi olasz garancia-törvény, melyet Olaszország állama helyett adott a pápának, a mostani világháboru rendkivül éles világitásba helyezte. Erről s a kérdésekről szól dr. Sipos e munkája, melyben 4 fejezetben beszél a pápa kettős szuverénségéről, az egyházi állam elrablásáról, a garancia-törvényről és a megoldási lehetőségekről, az irodalomban eddig fölmerült tervezetekről.

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT
KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.
Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.
BUDAPESTEN
Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—06.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetünk el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokat ismeretségel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén mikoldó szakértők által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári iskolai képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek legtakaró ajánlatok. Szintúgy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és mária legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mü könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Pécs, 1917. IX. évfolyam 5—6. szám. Junius 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: **KORÖDY MIKLÓS,** képerdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3. Szóval a lap szellemi része illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A tagdijak és előfizetési dijak Báter János idegi. főpénztáros cimére Pécs, Gizella-ut 5. sz. alá küldendők.

Dr Igaz Béla

kanonok, egyháznegyei főtanfelügyelő urat ő cc. és apost. kir. Felsége apáttá nevezte ki. A gyönged figyelem megyés püspök ur Ő Méltósága részéről, hogy kitüntetésre ajánlotta egyik legmunkásabb tanácsadóját, nem jött váratlanul s nem ért érdemetlent. Óriási az a munkát, amit rendes kanonoki teendőin kivül dr. Igaz Béla apátkanonok ur, mint a papneveló intézet rektora s mint egyházmegyei főtanfelügyelő a legnagyobb önfeláldozással betölt. Valójában pedig e két munkakör a legértékesebb, mert egyik a papnevelés nagy hordereiü feladatát, másik pedig az egyházmegyei tanitóság s így a népnevelés óriási munkakörét meriti ki. Az apátkanonok ur, miként azt mindenki közvetlenül is tudja, hiszen egész munkája egyik, mint másik helyen a legnagyobb nyilvánosság előtt folyik le, e nagy feladatokat a nála megszokott csodálatos pontossággal, lelkiismeretességgel és az ügy fontosságához mért önfeláldozással tölti be. Minket első sorban a tanitóság vezetése érdekel s minden tudja, minő értékes intézkedések fegyesülteti elő, főkép annak anyagi rendezése, az igazgatói állások megszervezése, a hivatali adminisztráció magasabb szempontból való, kifejlesztése stb.) történtek azóta, amióta az apátkanonok ur vette át az egyházmegyei főtanfelügyeletet és az egyesület vezetését. Ha eddigi lelkük egész odaadásával azon fáradoztak, hogy az egyesületi életet megszervezzék s az egyházmegyei főtanfelügyelői hatáskört minden irányba kiterjesszék, dr. Igaz Béla apátkanonok ur nevéhez mindkét intézménynek megiegecsítése, megszilárditása és tevékenységének a távol jövőre való biztositása fog fűződni. Épen ezért a tanitóság nevében e kis lapban, melynek szilárdságát is neki köszönhetjük, a legnagyobb szeretettel és hálával üdvözöljük Ő Nagyságát, kérve, hogy a jövőben is olyan vezetőnk legyen, mint eddig volt!

Miből fog állani a tanitók háza?

Arról akarok tanuságot tenni, amit saját szememmel láttam és fülemmel hallottam. Ki szeretnék mondani egyetmást a Pécsett tervezett tanitók házáról, különösen a tanitóknak és tanitónőknek. Azért épen a tanitóknak és tanitónőknek, mert arról van szó, hogy: egy mindenirányu és felette nagy arányu segitséggel erejüket semmiféle módon felül nem maló áldozattal olyan épületre és olyan intézményre tehetnek szert, amelyet egész életükön át különösen élvezhetnek, ha pedig helyükét a termeszet rendje szerint másoknak engedik át, utódaik aldani fogják ama bölcsességükért, hogy ez intézményt a pécsi-környéki tanitók számára megalkották. Mint értesültem különben olyan gyülés összehivásáról is gondoskodás történik, ahol eme terveket mindenki meglathatja.

A terv kikészitője a jeles pécsi épitőművész, Pilch Andor. Az épület külső ileg valamelyest hasonlit a pár évvel ezelőtt épült pécsi állami fóreáliskola épületéhez. Nem messze a pécsi főpálvaudvartól, ott log épülni, ahol a pécsi kiállitás elterült. Kétemeletes épületről van szó, amely ezidőszerint háromféle célt log szolgálni. Lesz benne egy tanitóegyházmegyei **árvháza**, melyhe ugyan minden tanitó szva felvehető, de jelenleg a tanitók hadiárvái előnyben részesülnek. A **másik intézmény** lesz egy **internátus,** tanitók iskolába járó gyermekei számára. Ez internátusban annyi ingyen hely lesz, amennyit a tanitóság s ennek közreműködésével a társadalom áldozatkészsége lehetővé teszi. Lesznek kedvezményes és ingyenes dijai helyek.

A harmadik intézmény, a **szorosan vett tanitók házának** igen messzemenő kulturális célja lesz. Állni fog ez a rész: egy nagy **könyvtárból,** a tanitóság részére. Továbbá egy **gyermektanulmányi** kisérletező állomásból, megfelelő laboratóriumokkal, egy nagy tanácskozó termből s ezen kivül ugy mint a „Budapesti Ferenc József Tanitók Háza" **vendégszobákkal** lesz kibővitve, hogy a tanitók olcsó és jó lakást kapjanak s a szálloldák drága és sokszor még sem tiszta szobáit ne legyenek kénytelenek igénybevenni.

Most sorban foglalkoznunk kellene:

1. A tanitó árvák árváházával,
2. A tanitó gyermekek internátusával,
3. A gyermektanulmány ügyével,
4. A könyvtárral,
5. A tanitók házával, mint a tanitók találkozó és összekapcsoló helyével,
6. A kényelmes és olcsó megszálló hellyel, de amint látható, ez mindenik egy külön nagy tétel, amely egy, esetleg több külön cikket is megérdemelne. Egyelőre tehát mellőzzük a részletekbe való bocsátkozást, hiszen az ezen célból összehivandó gyülesen ezeket részletesen ismertetni is fogjuk.

Itt ez alkalommal inkább a külső körülményekről akarunk szólani. Arról van ugyanis szó, hogy ez a tanitók háza egészen, minden vonatkozásában a tanitóké is legyen s alábbiakból ki fog lünni, hogy ez most lehetséges, minden kedvező feltétel megvan erre, de tiszta az attól függ, hogy a Pécs környéki tanitóság elég nagy erővel lep-e fel hogy az egész intézmény a Pécs tanitóság szám aára biztositsa. Es itt különösen hansulyozzuk, hogy hadban levő kartársain érdekeit is nekünk, az itthon levőknek kell érvényesitenünk, miért is kettős okunk van ezzel az ügyével igen aláposan és felette lelkiismeretesen foglalkozni.

A dolog történeti része érdekében jó kell emeznünk, hogy ennek az ügynek lelke, mozgatója, önfeláldozó, lelkes munkása Szieberth Róbert, pécsi felügyelő igazgató. Az eszme hozzátüzödik a Pécsegyházmegyei Röm. kat. Tanitóegyesület történetéhez is, amennyiben az egyesület alapszabályainak 50. §-a a következőket mondja:

„Az egyesület — egy pécsi tanitók háza — létrehozását elvben már ezen alapszabályok megállapitása utáni tartózozza s szükséges mozgalmat megindítja."

A helyzet igen szerencsésen alakult. A kormány ugyanis felismerte, — amit mi másfel évtized óta hangoztatunk s ami a pécsegyházmegyei hatalmas tanitóegyesület megalakulásánál is vezető gondolat volt, — hogy itt a Dráva partjánál, a délszláv határokon a néptanitóságot minden rendelkezésre álló eszközzel meg kell erősiteni, s e törekvés központjául Pécs városát kell választani. E gondolatból kiindulva, Klebelsberg Kuno gróf volt vall. és közokt. államtitkár a legmesszebbmenő segitséget helyezte kilátásba a „Pécsi Tanitók Házára", ha azt a tanitóság kelloleg felkarolja. Az egész terv kivitelének ez esetben semmi akadálya nincs. Az anyagi nehézségek pld. az épitkezés kérfélmillió koronáról van szó.

Fel kell itt ismernünk, hogy valósággal intézményt akar létesitení a kormány, hogy a tanitóság autonom alapon fejthesse ki erejét. Ezt meg kell értenünk,

mert bár a fent leírtak világosan tanusítják, hogy elsősorban a pécskörnyéki tanitók élvezik ennek hasznát, mégis ennél is több egy hatalmas és nemzeti kulturankat melyen érintő intézményről van szó. Itt igazán találkozik a jól kiegészitett magánérdek a helyesen felfogott közérdekkel, mely minden okos intézménynek vezérgondolata.

Ha ezt felismertük akkor következik a mi feladatunk felismerése, ami abból áll, hogy erőinket amennyire csak lehet fezzitük meg s hozzájárulásunkkal vívjuk ki a tanitók házához való teljes jogunkat. A hozzájárulás többféle lehet. Részt vehet anyagi erejével mindenki úgy, hogy részjegyeket vásárol. Aki teheti többet is, de mindenki legalább egyet. Részt vehetnek a körök ugy, hogy erejükhöz mérten helyeket alapitanak és ezenkivül részt vesz maga az egész egyesület valamely állandó hozzájárulással.

Ezeken kivül minden körnek módjában van az egész egyházmegye területén szinielőadások, hangversenyek, iskolai ünnepélyek stb. rendezése utján a társadalom részvételét is biztositani.

Lapunk mai számát elsősorban a Tanitók Házának szentelték. Oda igyekeztünk hatni, hogy annak jelen helyzetéről, a tervekről, célokról s annak már elért nagyszabásu felkarolásáról a kormány és a mi főhatóságunk részéről, mindenkit tájékoztassunk.

Ezekből látható, hogy Megyés Püspök Ur Ő Méltósága s a főtiszteletlenő székeskáptalan egyes tagjai szivök egész melegével felkarolták a Tanitók Házát, egyenesen örültek, hogy ezirányban alkalmuk nyiloott áldozatkészségüket kifejthetni. Tudvalevő, hogy ez intézmény minden tanitó-é, aki maga is erejéhez mérten meghozza a szükséges áldozatot s épen ezért Megyés Püspök Ur Ő Méltóságának s ft. Székes Káptalan tagjainak részvétele, nagy áldozatuk kétszeres értékkel birnak, mert nagy keresztényi szeretettel minden tanitót keblükre ölelnek. Természetesen, pivel ezen a vidéken egyesületünk a legerősebb tanitói szervezet, a mi részünkről való hozzájárulásnak is a legnagyobbnak kell lennie, hogy a más jellegü iskolák tanitói mi is azzal a kartársi szeretettel karoljuk fel, mint azt Megyés Püspök Ur Ő Méltósága s a ft. káptalan tagjai példájukkal megmutatták.

Az én házam, az én váram, mondja az angol. Várat építünk mi is a tanitói közszellem, a tanitói érdekek, de egyuttal a magasabb értelemben vett népnevelés eszméjének. Legyen e várnak minden tanitó építője és kitartó katonája.

Kőrödy Miklós.

Tanitók háza.

Hivatkozással a pécsi tanitóegylet részéről az igen tisztelt tanitó kartárs urakhoz intézett megkereséshez csatolt „Tájékoztató"-ra, mely a létesitendő Tanitók Háza célját, az intézmény méretét, a létesitéséhez szükséges anyagi forrásokat vázlatosan már ismertette, a Tanitók Háza szervezési munkálatait előkészitendő, az összlanitóság részéről teendő észrevételek nyilvánitását és javaslattételét céljából szükségesnek tartottunk közöllni egy olyan **tervezet**-t, amely a tanitói közvélemény által összes részletkérdéseiben előzetesen letárgyalva, a nyilvánitandó vélemények figyelembevételével alapját képezhesse a közel jövőben Pécsett megtartandó tanitói nagygyűlés által kimegtartandó tanitói nagygyűlés által küldendő bizottság ama munkálatának, mely a tervezett intézmény **végleges** alapszabályzatát kidolgozni hivatott leend.

Előzményül csak arra hivjuk fel tanitótársaink becses figyelmét, hogy az alább közölt tervezet a létesitendő intézmény a tanitóság tulajdonává óhajtja tenni a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium főfelügyeleti jogának elismerésével.

Bár a Tanitók Háza létesitésében a legnagyobb anyagi áldozatot a kultuszkormány hivatott meghozni: az intézetnek meg sem lesz állami jellege. A Tanitók Háza szervezetében és összes belső vonatkozásaiban a szellemet a tanitóság közfelfogása és közös elhatározása fogja meghonositani.

A Tanitók Háza összes jelentékeny kérdései felett a közgyülés határoz, illetőleg minden ugy történik, amint azt az intézmény, vagyis tagjainak érdekei kivánják.

Ezek előrebocsátása után s közöljük az alábbi tervezetet azzal a tisztelettelies kérelemmel, legyek azt az igen tisztelt kartárs urak tanulmányuk tárgyává, hogy észrevételeiket, illetőleg propoziciójukat akár nyilvánosan, akár egyesületünkhöz cimzendő megkeresésben közöljve, akár pedig a hivatkozott nagygyülésen eladó-va, ezzel a létesitendő intézmény e legfontosabb kérdésében oly egységes megállapodás teremtessék, mely a szervezési munkálatok számára a kitüzött célnak megfelelő sikert biztosithassa.

A pécsi „Tanitók Háza" Alapszabály Tervezete

mely tekintettel a helyi viszonyokra, némi módositás mellett az Eötvös-alap, illetőleg a Tanitók Háza szervezeti szabályzata alapján készittetett.

I. Cim, székhely, pecsét.

1. §. A tanitók és azok gyermekeinek és árváinak segitségére, a tanitói önképzés és szolidaritás ápolására 1917. évben létesült egyesület teljes cime:

Tanitók Háza.

2. §. Az intézmény székhelye: Pécs. Pecsétje: gyermeket könyvvel a kezében magában foglaló következő körirás: Tanitók Háza 1917.

II. Cél.

3. §. A Tanitók Háza:

a) a hősi halált halt tanitók gyermekeinek, továbbá tagsági jogosultság alapján rendes és rendkivüli tagok gyermekeinek;

b) internátusban lakás, és közgyülés által megállapitott köztartási dijak mellett ellátás biztosittatik a tagsági jogosultság alapján a rendes és rendkivüli tagok gyermekeinek;

c) otthona a vidékről Pécsre jövő rendes és rendkivüli tagoknak, (szállás) otthona továbbá a család nélküli rendes tagoknak (panzió);

d) az intézetben elhelyezett tanitói kör, mely áll: tanácskozó és olvasó teremből, könyvtárból, tanitási és nevelástudományi kisérleti laboratóriumból, szinhelye a tanitói önképzésnek és kartársi közszellemnek.

III. A Tanitók Háza tagjai.

4. §. Az intézménynek rendes és rendkivüli, alapitó és tiszteletbeli tagjai vannak.

a) Rendes tagok.

5. §. A „Tanitók Háza"-nak rendes tagja lehet Magyarország népoktatásügyi intézeteiben tényleg működő, vagy nyugdijas minden tanitó, kisdedövő, nevelő, rendszeres állásu hitoktató, tanár; továbbá népoktatásügyi tanfelügyelők és tanfelügyelőségi tisztviselők.

6. Minden rendes tag köteles évi 5 korona tagsági dijat fizetni, vagy ennek egyszer és mindenkori megváltása fejében egy örökös koronás, névre szóló **tagsági jegyet** váltani, amelynek értéke öt év alatt 10 koronás részletekben is törleszthető.

Ugy az évi 5 koronás dijak, valamint a tagsági jegy törlesztésére szolgáló részletek is, mindenkor a polgári év első felében fizetendők le.

Az öttven koronás tagsági jegyek tulajdonosai az öt korona évdijat fizetni nem kötelesek.

b) Rendkivüli tagok.

7. §. Az intézménynek rendkivüli tagja lehet bármely magyar honossággal biró tanügybarát.

8. §. Minden rendkivüli tag köteles egy névre szóló 80 koronás tagsági jegyet váltani, amelynek értéke négy év alatt husz koronás részletekben is törleszthető.

c) Alapitó tagok.

9. §. A „Tanitók Háza"-nak alapitó tagja lehet minden magyar állampolgár, egyesület, testület, törvényhatóság, egyházi vagy politikai község.

10. §. A Tanitók Háza alapitó tagjává lesz:

a) aki alapitó tagsági dij fejében legalább 200 koronát fizet;

b) aki a Tanitók Házában egy gyermek évi ellátását biztositó szoba-alapitványt létesit;

c) aki az intézmény rendes vagy rendkivüli tagjainak gyermekei közül egynek, avagy az intézetben elhelyezett egy árvának teljes évi ellátási költségeit fedezi.

11. §. Az alapitó tagdij, illetőleg a szobaalapitványi összeg öt év alatt is lefizethető.

A teljes összeg beszolgáltatásáig azonban a hátralék 5%-os kamata évenként előre fizetendő.

d) Tiszteletbeli tagok.

12. §. Tiszteletbeli tagokul a választmány ajánlására a közgyülés hazánk, vagy bazánkná a külföldön is élő ama polgárát választhatja meg, aki Magyarország közoktatásügyének fejlesztése, avagy a tanitóság anyagi és erkölcsi jólétének emelésére és az intézmény érdekeinek előmozditása körül kiváló érdemeket szerzett.

Tiszteletbeli tagokul csak az választható meg, akit a választmány kétharmada titkos szavazással hoz ajánlaba.

IV. Az intézmény tagjainak jogai.

13. §. A rendes tagok jogai:

a) Résztvehetnek az intézmény (egyesület) közgyülésein, ezeken tanácskozási s szavazati joguk van, és bármely tisztségre megválaszthatók.

b) A rendes tag gyermeke legfeljebb három izben részesülhet a Tanitók Háza jótéteményeiben, ellekintve a hősi halált halt tanitók gyermekei- és a teljesen árva tanitógyermekektől, akik elsősorban részesülnek a Tanitók Háza jótéteményeiben. Amennyiben ezek számát kimeritette volna, mind az 5 koronás évi tagdijat fizető, mind a tagsági jeggyel biró tag egy névre szóló tagsági jegy váltása, avagy a tagsági jegy ujból való megváltása által megszerezheti magának a Tanitók Háza alapitó biztositott jótéteményekhez való ujabb jogosultságot.

Ily esetekben azonban a régi tagság alapján a jótéteményekre szerzett igény csak ugy számit folytatólagosan, ha az utolsó jótétemény elnyerése és az ujabb tagsági jegy váltása között két évnél nagyobb idő nem telt el.

14. §. A szavazati jog gyakorlása csak a fölvételt követő év első napjával vezi kezdetét, ha az illető az 5. és 6. §-ban megállapitott tagsági kötelezettségének különben eleget tett.

15. §. Az évdijas befizető rendes tag gyermeke csak 10 évi fölvétele után nyerhet jótéteményt.

Az öttven koronás tagsági jegy tulajdonosának gyermeke a tagsági jegy értékének teljes befizetése után részesülhet a Tanitók Háza jótéteményében.

16. §. A rendes tagok keresetképtelen, árva, kiskoru gyermekei elsősorban akkor részesülnek a Tanitók Háza jótéteményeiben, ha az elhunyt tagsági kötelezettségének folytatólagosan eleget tett.

17. §. A jótéteményekre és kedvezményekre vonatkozóag a választmány javaslata alapján csupán a közgyülés tehet kivételt; mindenkor azonban csak ugy kaköptelennek vált rendes tagokkal, foképpen vagyontalan özvegyekkel és árvákkal. Amennyiben ilyen folyamodó a Tanitók Háza jótéteményeiben részesülne, a felvétel csak akkor válik érvényessé, amikor utólag eleget tett azoknak az anyagi kötelezettségeknek, amelyek elmulasztása miatt kivételes elbánásban kellett részesiteni.

18. §. Az elvan rendes tagok, akik tagsági kötelezettségüknek két egymásután következő esztendőben eleget nem tesznek az intézmény által nyujtható jótéteményekhez való jogosultságukat az általuk beszolgáltatott összegekkel együtt elvesztik, s a tagok sorából töröltetnek.

19. §. A rendes tag, amennyiben Pécsre jövetelét 2 nappal előbb az intézet igazgatójának bejelenti, a közgyülés által idő-idő

minimálisabb dij elleneben lakószoba, étkezés teljes kiszolgálással bocsáttatik rendelkezésre. A rendes tag a tanitói otthonban (panzió) a közgyülés által megállapitandó ellenértek beszolgáltatása mellett felvétetik.

20. §. A rendes tag gyermeke, amennyiben illető a 6. §.-ban megjelölt tagsági kötelezettségének meglelelt, fizetéses kedvezményes, vagy a 71. §-ban meghatározott feltételek mellett a Tanitók Háza árvaházába, illetőleg internátusába ingyenes helyre felvétetik.

21. §. A Tanitók Házába elhelyezett tanitói kör, illetőleg paedagogiai szeminárium szinhelye a tanitói összetartozandóságnak és a tanitói önképzésnek, körben a rendes tagok helyi és vidéki paedagógiai szervezetekbe csoportosulva állandó szellemi összeköttetést tartanak fenn. (A tanitói kör belső szervezete a bizottság által kidolgozandó.)

22. §. A rendkivüli tagok jogai:

a) Résztvehetnek a Tanitók Háza gyülésén és ott az intézmény ügyeire vonatkozóag tanácskozási és szavazati joguk van.

b)Beválaszthatók a választmányba.

c) Gyermekei legfeljebb három izben vehetők fel a közgyülés által megállapitandó köztartási dijak mellett.

Amennyiben ezek számát kimeritették, volna, ugyanolyan módozatok mellett ujithatják meg jogosultságukat, mint a Tanitók Háza rendes tagjai (13. §.)

A felvételre való jogosultság azonban csak a tagsági jegy értékének teljes befizetése után veszi kezdetét.

d) A rendkivüli tagoknak a tanitói szállához való jogok teljesen azonos a rendes tagoknak a 19. §-ban megállapitott jogaival.

23. §. Az alapitó tagok jogai:

a) Résztvehetnek az egyesület közgyülésein, és ezeken tanácskozó és szavazati joguk van. A testület (vagy egyesület) mint alapitó tag ezeket a jogokat meghatalmazott képviselője által gyakorolja.

Az alapitó egyesületek (testületek) csakis saját tagjaikkal képviseltethetik magukat.

Ha azonban a kiküldött képviselő egyszersmind rendes, vagy rendkivüli tagja is a Tanitók Házának, a saját szavazatával együtt kettőnél több szavazata nem lehet.

V. Alapitványok.

24. §. Minden egyes alapitványról alapitólevél állitandó ki.

Azokat az alapitványokat, amelyekre nézve az alapitó határozottan nem intézkedik, az egyesület rendes közgyülése által megszerkesztett alapitólevél értelmében kell kezelni. Minden alapitólevél jóváhagyás végett a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz bemutatandó.

25. §. Az alapitványok a Tanitók Háza rendes közgyülésenek beleegyezésével s a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium jóváhagyása után ingatlanokba is befektethetők, ha az ingatlanok évi jövedelme az alapitványi tőkék rendes kamatával egyenlő értékű.

26. §. A beszolgáltatott alapitványi összegeket az egyesület el nem költheti, azoknak fennmaradását az egyesület tisztikara a Tanitók Háza választmányának tagjaival egyetemben felelős.

27. §. Az alapitványi helyekre felvett tanulók a közgyülés által mindenkor megállapitott teljes köztartási dij felét tartoznak fizetni. Ennél nagyobb kedvezményben csak vagyontalan árvák részesülhetnek.

28. §. A tiszteletbeli tagok jogai.

A tiszteletbeli tagok résztvehetnek a Tanitók Háza közgyülésein és a választmány közgyülésein, s ezeken tanácskozó és szavazati joguk van.

VI. A Tanitók Háza igazgatása.

29. §. A Tanitók Háza a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter főfelügyelete alatt áll.

Ezt a főfelügyeletet a miniszter a miniszteri biztosa által gyakorolja, akinek tanácskozási és szavazati joga van az igazgatótanács és felügyelőbizottság ülésein.

30. §. A Tanitók Háza ügyeit:

1. a közgyülés,
2. a választmány,
3. az igazgatótanács, (az ennek kebelébül választott)
4. a felügyelőbizottság és
5. az igazgató intézi.

VII. Közgyülés.

31. §. A Tanitók Háza évenként rendszerint egyszer, és pedig a nyári nagy szünidő első felében tart közgyülést.

Az elnök a választmány határozatára vagy 80 tag irásban beterjesztett kivánságára köteles 30 napon belül rendkivüli közgyülést egybehivni.

A közgyülés helye Pécs.

A közgyülés helye, ideje és tárgysorozata legalább 14 nappal előbb a tagokkal közlendő.

A közgyülés jogérvényes határozatokat csak azon esetben hozhat, ha azon a **megjelent** választmányi tagokon kivül még legalább 30 rendes tag megjelenik. Ha két héttel megelőzőleg kihirdetett közgyülésre 30 rendes tag meg nem jelenik, akkor 14 napra uj közgyülést kell hirdetni, mely tekintet nélkül a tagok számára, jogérvényes határozatot hoz.

32. §. A közgyülés hatásköre:

a) Választ tiszteletbeli elnököt, tiszteletbeli tagokat, továbbá egy elnököt, két alelnököt, egy főtitkárt, egy titkárt, 5 póttagot, 20 rendes és 5 rendkivüli tagból álló választmányt, az intézmény ügyeit vezető igazgatótanácsot, a felügyelőbizottság tagjait, az igazgatót.

b) Megállapitja a választmány javaslatára az évi költségvetést, az intézmény anyagi dolgainak kezelés módjára, szellemi és erkölcsi ügyeire vonatkozó azokat az irányelveket, amelyeket a választmánynak érvényesitenie kell.

c) Tárgyalja a választmánynak a felvételekre vonatkozó javaslatait és jelentéseit.

d) Felülvizsgálja az évi számadásokat és megadja a felmentveneket.

e) Határoz az egyesületi tagok által tett indítványok felett.

33. §. Határozatait a közgyülés a 34. §-ban foglaltak kivételével mindenkor

egyszerű szótöbbséggel hozza. Szavazategyenlőség esetén az elnök szava dönt.

34. §. A közgyűlés a választmányt és az intézmény ügyeit vezető igazgatótanács tagjait általános szótöbbséggel, a felügyelőbizottság tagjait viszonylagos szótöbbséggel három évre választja.

A Tanítók Háza igazgatójának választása az 58. §-ban megállapított módon és feltételek mellett történik.

35. §. Azok megbízatása, akiket időközben választanak meg valamely megüresült tisztségre, csak a legközelebbi általános tisztújításig érvényes.

36. §. A szavazás módját (névszerint titkos, közfelkiáltással) szótöbbséggel a közgyűlés határozza meg.

37. §. Közfelkiáltással csak akkor szabad választani, ha szavazást senki sem kíván.

38. §. A közgyűlésről jegyzőkönyv veendő fel, melyet az elnökön és titkáron kívül a közgyűlés által kiküldött két tag hitelesít. A közgyűlés, valamint a Tanítók Háza minden szervének jegyzőkönyvei az irattárban megőrzendők.

39. §. A közgyűlés elé terjesztendő indítványokat legalább 8 nappal a közgyűlés előtt kell benyújtani.

VIII. A választmány.

40. §. A választmány áll:

a) tisztikarból,

b) tiszteltebeli elnökből és tagokból,

c) a felügyelőbizottság elnökéből,

d) azoknak ez egyesületeknek mindenkori elnökeiből, melyek alapszabályszerűleg vállalják, hogy minden egyes tagjuk után az évi tagsági díjat a Tanítók Háza pénztárába befizetik;

e) abból a 25 rendes választmányi tagból, kiket a közgyűlés a Tanítók Háza rendes és rendkívüli tagjainak sorából a 32. §. a) pontja értelmében beválaszt.

41. §. A választmány hatásköre:

a) végrehajtja a közgyűlés határozatait.

b) Ellenőrzi az intézmény vagyonának gyűjtésére és kezelésére vonatkozó intézkedéseket.

c) Tárgyalja a számadásokra és vagyonkezelésekre vonatkozó jelentéseket és egybeállítja az egyesület évi költségelőirányzatát.

d) Megszavazhat a költségvetésben elő nem irányzott, de összesen 600 koronát meg nemhaladó rendkívüli kiadást.

e) Kihirdeti az egyesület jótéteményeire vonatkozó pályázatokat.

f) A legközelebbi közgyűlésig ideiglenesen betölti az évközben megüresedett tisztségeket, egyszersmind gondoskodik azok helyettesítéséről, akik betegség, vagy egyéb ok miatt munkakörüket ellátni nem tudják.

g) Megállapítja a közgyűlés helyét, idejét és napirendjét.

h) Megállapítja a közgyűlés elé terjesztendő jelentéseket, javaslatokat és tervezeteket.

i) A tisztujítás előkészítésére jelölő bizottságot küld ki.

j) Intézkedik a tagok fölvétele és törlése ügyében.

k) Előkészíti a maga és a közgyűlés ügyrendjét, melyek megerősítésére vagy módosítására csakis a közgyűlés jogosult.

42. §. Jogérvényes határozatokat a választmány csak akkor hozhat, ha ülésein a tisztikaron kívül meg legalább tíz választmányi tag van jelen.

43. §. Ha a választmány tagjai nem jelennek meg határozatképes számban, akkor 8 napon belül új ülés hivandó össze, mely a megjelentek számára való tekintet nélkül határoz.

44. §. A választmány határozatait egyszerű szótöbbséggel hozza. Szavazategyenlőség esetén az elnök szava dönt.

45. §. A választmány határozatai a közgyűléshez felebbezhetők.

46. §. Az egyesület választmánya a szükséghez képest tart ülést. Tíz választmányi tag kellően megokolt, írásban benyújtott kívánságára azonban az elnök 14 napon belül köteles ülést összehívni.

47. §. A választmány ülései nem nyilvánosak.

48. §. Az olyan választmányi tag, aki egy éven belül megokolás nélkül egyszer sem jelenik meg a választmány ülésén, önként lemondottnak tekintetik.

49. §. Azoknak a választmányi tagoknak a helyét, kik időközben lemondanak, az egyesület kebelébül kilépnek, vagy elhalnak, választmány póltagok közül, a legtöbb szavazatot nyertek sorrendjében tölti be.

IX. Az igazgatótanács.

50. §. Az igazgatótanács tagjai:

a) M. kir. vallás- és közokt. miniszter által kinevezett 2 tag,

b) A Tanítók Háza rendes tagjaiból 6, a rendkívüli tagok sorából beválasztott 2 tag.

51. §. Az igazgatótanács elnöke a Tanítók Háza elnöke, jegyzője a Tanítók Háza titkára.

52. §. Az igazgatótanács tagjainak megbízatása 3 évre terjed.

53. §. Az igazgatótanács a szükséghez képest tart ülést. A felügyelő bizottság indokolt előterjesztésére az elnök 8 napon belül ülést tartozik összehívni.

54. §. Az igazgatótanács hatásköre:

a) Tárgyalja a Tanítók Házának a felügyelő bizottság által egybeállított költségvetését és a Tanítók Háza számadására vonatkozó jelentését; és a felmentvényt, illetőleg javaslatot tesz a választmány utján a közgyűlésnek.

b) Felügyelőbizottság javaslata alapján határoz az előre nem látott kiadásokról ugy erre, mint a Tanítók Háza költségvetésére és számadására vonatkozó minden javaslatát a választmány utján terjeszti közgyűlés elé.

c) A XIV.-ik fejezetben foglaltak figyelembe vételével, a tagsági jogosultság alapján javaslatot készít a választmánynak a Tanítók Házába való felvételről.

d) A helyszűke, vagy egyéb okok miatt a Tanítók Házából kimaradottak esetleges későbbi felvételének sorrendjét meghatározza.

e) Figyelemmel kíséri a Tanítók Háza életét és itélkezik azokban a fegyelmi ügyekben, melyekre vonatkozólag a felügyelő bizottság az élvezett kedvezményeknek részben, vagy egészben való megvonását, vagy az intézetből való kizárást javasolja.

f) A felügyelőbizottság javaslata alapján megállapítja a Tanítók Háza tanulmányi és fegyelmi rendjét.

g) Kezdeményező joga van minden olyan ügyben, mely az ifjak testi és szellemi, továbbá vallás-erkölcsi fejlődését és a Házat illeti.

h) Javaslatot terjeszt a közgyűlés elé az igazgatónak véglegesítése tárgyában.

i) Fegyelmi esetek kivételével intézkedik a felügyelő bizottság és az igazgató közt esetleg felmerülő ügyekben.

j) Működéséről évenként beszámol a közgyűlésnek.

X. A felügyelő bizottságok.

55. §. A Tanítók Háza felügyelő bizottságának tagjai:

a) Az intézet székhelyén lakó és az igazgatótanács kebelébül választott 5 tag.

b) Az igazgató.

c) Az intézeti orvos.

56. §. A felügyelőbizottság saját kebelebül választ elnököt és jegyzőt és havonként legalább egyszer tart ülést.

A felügyelőbizottság elnöke az intézet igazgatója nem lehet.

57. §. Hatásköre:

a) Ellenőrzi az igazgatót az évi költségvetés keretén belül a Tanítók Háza elnöke által kiutalványozott összegek rendes felhasználása és ezek pontos elszámolása tekintetében, e végből az igazgató számadásait minden hónapban átvizsgálja és záradékkal látja el.

b) Az igazgató gazdasági és pénztári kezelését havonkint megvizsgálja és évi számadásaira nézve a felmentés ügyében az igazgatótanácshoz javaslatot nyujt be.

c) Ellenőrzi a köztartás és házi rendet.

d) Tárgyalja az igazgató jelentéseit.

e) Megállapítja az igazgatótanács elé kerülő jelentések tartalmát, egybeállítja a Ház költségvetését és zároszámadását, elkészíti a felvételre vonatkozó és az igazgatótanács által tárgyalandó egyéb javaslatokat.

f) A benlakó növendékek tanulmányi eredményét ellenőrzi, hazafias, vallás-erkölcsös nevelését irányítja és ezekre vonatkozóag kezdeményező javaslatokat terjeszt az igazgató-tanács elé; működéséről pedik esetről-esetre jelentést tesz.

g) Az igazgató jelentése alapján javaslatot terjeszt az igazgatótanács elé; minden fegyelmi ügynél saját hatáskörében intézkedik és eljárásáról az igazgató utján a szülőket is értesíti.

h) Tárgyalja az intézeti orvos jelentéseit és javaslatait a szükséghez képest, vagy a saját hatáskörében, vagy az igazgatótanács utján intézkedik.

XI. Az igazgató.

58. §. A Tanítók Háza igazgatóját a Tanítók Háza rendes tagjai közül az erre jelentkezők sorából a közgyűlés titkos szavazással és általános szótöbbséggel egy évi próba idő és 60 éves korhatár fenntartásával választja. Egy évi sikeres működés után az igazgatótanács javaslatára a közgyűlés az igazgatót állásában végleg megerősíti. E megerősítést m. kir. vallás közokt. miniszter jóváhagyja.

59. §. A miniszter jóváhagyása után az igazgató alkalmazása véglegessé válik és állásából csak 60.-ik életévének betöltével, munkaképtelenség esetén, vagy fegyelmi itélet alapján bocsátható el.

(A fegyelmi bizottság megalakitására vonatkozó szabályzatot az összfanitóság bizottsága készíti elő.)

60. §. Az igazgató munka és hatásköre:

a) Felelős gondozója a Tanítók Háza egész belélétének, anyagi ügyeinek és tekintetben a felügyelői bizottság utasítása szerint járt el.

b) Az igazgatótanács által megállapitott rendet megtartja és megtartatja.

c) Az intézeti növendékek magatartásáról és előmeneteléről a felügyelő-bizottságnak havonkint jelentést tesz és szükség esetén a szülőket is értesíti.

d) Kiielőli az internátusba felvett növendékek helyét, örködik a tanulmányi, étkezési és szórakozási rend megtartása felett.

e) A gyermekek fegyelmezését, nevelését az igazgató az intézetben közreműködő szerzetesnőkkel együtt látja el, azonban ugy az intézet fegyelmi, valamint általában egész állapotáról a felügyelő bizottságnak havonkénti jelentést tesz; rendkívüli esetekről a felügyelőbizottságot és az igazgatótanácsot elnöket egyidejűleg azonnal értesíti. Legtöbb óre az ifjusági könyvtárnak és irányítója az intézetben szervezett ifjusági köröknek.

f) Beszedi a köztartási díjakat és a Ház egyéb jövedelmeit.

A 200 koronát meghaladó összegeket azonnal, a többit pedig a hó végével a Tanítók Háza pénztárába köteles befizetni.

g) Az igazgató vezeti az intézet összes gazdasági ügyeit a közgyűlés által évről-évre megállapitott költségvetés keretén belül.

A Tanítók Háza pénztárából a felügyelőbizottság által láttamozott költségjegyzékre hivatalos nyugtaványt ellenében minden hónapban utólagosan átalány összeget vesz fel, melyből az intézet összes szükségleteit fedezi.

Erről szóló számadásait az összes mellékletekkel együtt minden hónapban a felügyelőbizottság elé terjeszti, mely azokat felülvizsgálja, záradékkal látja el és az igazgatótanács elnökéhez juttatja.

Az igazgató készíti el az évi zárószámadást is, melyet a felügyelő bizottság az igazgatótanács elé terjeszt.

h) Élelmiszer, fűtőanyag s egyéb nagyobb beszerzéseekre vonatkozó szerződéseket köt azokkal a vállalkozókkal, kiket erre az árlejtés alapján a felügyelő bizottság kijelöl.

A megkötött szerződéseket a felügyelő bizottsági javaslatára az igazgatótanács hagyja jóvá.

A szerződések a szállítókra nézve az alsórós napjával a Tanítók Házára az igazgatótanács jóváhagyása után válnak kötelezővé.

i) A Tanítók Háza szolga- és munkászemélyzetét saját hatáskörében a cselédtörvény figyelembevételével felfogadja és szükség esetén elbocsátja.

j) Gondoskodik az épület és felszerelése jókarbantartásáról, az épületen és felszerelésen szükségessé vált javításokat és pótlásokat illetőleg külön költségvetést készít, melyet a felügyelő bizottság javaslatára a Tanítók Háza elnöksége a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez jóváhagyás és a szükséglet kiutalása céljából felterjeszt. Halasztathatlan esetben azonnal intézkedik és utólagosan tesz jelentést.

Az igazgató az épület és felszerelés jókarban tartásira forditott költségvetéseket készített számadását a Tanítók Háza elnöksége után terjeszti fel a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

k) Átveszi a Tanítók Háza javára szánt természetbeni adományokat s ezekről havonta a felügyelő-bizottságnak jelentést tesz.

61. §. Minden havi elszámoláshoz az igazgató a bizonylatokat terjeszti a felügyelő bizottság elé:

a) A befizetett köztartási díjakról szóló elszámolást;

b) a pénznaplót és az azt igazoló okmányokat;

c) az anyagszámadást a napi jegyzékekkel;

d) az élelmezettekről szóló havi kimutatást;

e) a havi kiadásoknak és bevételeknek a költségvetés egyes tételeiben való eloszlásának kimutatását.

(Az igazgató díjazására vonatkozó tervezetet az összfanitóság bizottsága készíti elő.)

62. §. Az igazgatótanács a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter hozzájárulásával egy nőtlen, vagy családtalan felügyelőt alkalmaz az igazgató melle, aki a szellemi munka kivételével, minden irodai és gazdasági dologban, az igazgató segítségére van.

63. §. Az árva- és internatusbeli kisebb gyermekek ápolását, gondozását, házi nevelését s az egész háztartását szerfelett látják el [akiknek hivatáskörét ház- és munkarendjét és egyéb jogi viszonyait az összfanitóság szervező bizottsága állapítja meg].

XII. Az intézeti orvos.

64. §. Az intézeti orvos kötelessége:

a) Kezeli az intézet betegeit és szükség esetén gondoskodik azoknak a kórházban leendő elhelyezéséről. A kórházban ápolt beteget meglátogatja és azok alapotáról a felügyelő bizottságnak jelentést tesz.

b) Havonként legalább egyszer, a szükséghez képest többször is megvizsgálja közegészségi szempontból az intézet összes helyiségeit s eljárásáról a legközelebbi felügyelő bizottsági ülésen beszámol. Sürgős esetekben azonnal jelentést tesz a felügyelőbizottság elnökének.

c) Felülvizsgálja a munkás betegsegélyző pénztár kötelékébe tartozó családszemélyzetet.

d) Az intézet közegészségét és élelmezését illető javaslatok tárgyalásakor meghivandó az igazgatótanács s a Tanítók Háza választmányának ülésére.

65. §. Az intézet orvosa a közgyűlés által a megállapitott tiszteletdíjban részesül.

66. §. Az intézeti orvos alkalmazása ügyében, a felügyelőbizottság javaslata alapján, az igazgatótanács intézkedik.

XIII. Köztartás.

67. §. A napi fogyasztás alá kerülő élelmi cikkeket a köztartásban részesülők számarányához mérten kell beszerezni.

68. §. A köztartásban résztvesznek:

a) A hősi halált halt tanítók árvái;

b) a rendes és rendkívüli tagok árvái;

c) a rendes és rendkívüli tagoknak az intézet internátusában felvett gyermekei;

d) a vallás- és közoktatásügyi miniszter által az intézetbe elhelyezett gyermekek;

e) az igazgató és családtagjai;

f) a felügyelő;

g) az intézet növendékeinek ápolását, gondozását biztosító szerzetesnők;

h) a költségvetésben elhelyezett javadalmazással felvett cselédszemélyzet és az igazgató cselédje.

Az ifjusági élelmezésére stb. vonatkező tervezetet a végleges szervezési munkálatokat végző összfanitóság bizottsága készíti elő.

XIV. Felvételi feltételek:

69. §. A Tanítók Házában a hősi halált halt tanítók, a rendes és rendkívüli tagok gyermekei vehetők fel és részesíthetők az árváéz és internátusi jótéteményeiben mindaddig, míg a létszám be nem töltetett.

Az árváházi, illetőleg az internátusi fizetéses, kedvezményes, vagy ingyenes helyekre a felvétel a Tanítók Háza választmánya által évenként kihirdetendő pályázat alapján történik.

[A felvétel módozatait az összfanitóság bizottsága dolgozza ki.]

70. §. A felvétel a tagsági jogosultság alapján a közgyűlés által megállapitott fokozatba történik.

71. §. A legnagyobb fizetési kedvezmény a hősi halált halt tanítók gyermekei, a rendes tagok árva gyermekei és felárvái, a rendkívüli tagok árvái és félárvái élvezhetik.

Mig az egész ingyenes helyekre első sorban a hősi halált halt tanítók és a rendes és rendkívüli tagok teljesen árva gyermekei számíthatnak, ha egyébként teljesen vagyontalanok.

72. §. Az alapitványt tevő egyesek, egyesületek, hatóságok ajánlási joggal birnak, azonban ajánlattételüknél a 71. §.-ban foglaltakat figyelembe tartoznak venni, miért is a jelölt alapitványra pályázók összes okmányaikat a választmánynak be tartoznak mutatni.

73. §. A Tanítók Háza közgyűlésének a felvételekre, ugyszintén az intézetből való kizárására vonatkozó határozatait jóváhagyás végett legkésőbb 14 nap alatt a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez kell felterjeszteni.

(Az ifjusági intézményekre, ugyszintén a pénztár kezelésre vonatkozó tervezet a szervezési munkálatokat végző összfantitósag bizottsága dolgozza ki.)

XV. A Tanitók Háza fentartása.

74. §. A Tanitók Háza épületének emeléseröl, annak felszereléséröl, a felszerelés és az épület jókarban tartásáról az egyesület a vallás- és közoktatásügyi miniszter támogatásával gondoskodik.

75. §. A Tanitók Háza árváházban és internátusban elhelyezett növendékek ellatása, illetöleg a fentartási költségek:

a) a Tanitók Háza céljaira eddig összegyüjtött és jövöben megszerzendö egyesületi vagyonnak, a Tanitók Háza javára adományozott alapitványoknak kamataiból;

b) a tagsági jegyek értékének egy bizonyos %-ából és az évi tagsági díjaknak egy részéböl;

c) a Tanitók Háza javára befolyó minden jövedelemböl és önkéntes adományokból;

d) az árváházban és internátusban elhelyezett növendékek köztartási díjaiból s az évi államségély jövedelmekbül nyerik fedezetüket.

76. §. A tanitói otthon (szálló) berendezését a Tanitók Háza eszközölteti, a jókarban tartás és tisztogatás költségei a közgyülés által évröl-évre megállapitott bevételi díjak befolyó összegéböl fedezendö.

77. §. A tanitói kör, mely közgyülési teremböl, könyvtár helyiségböl és kisérleti laboratoriumból áll, az egyesület által szereltetik fel, a további beszerzés és felszerelés költségeit ugyancsak az egyesület a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter támogatásával fedezi.

A tanitói kör helyiségének tisztogatását az intézet szolgaszemélyzete látja el.

XVI. A Tanitók Háza fentartásának a XV. fejezetben biztositott jövedelmein kivül befolyó jövedelmek:

78. §. A tanitóság részéröl:

a) önkéntes adományok, melyek természetbeliek is lehetnek;

b) jótékony előadásokból stb. származó önkéntes adományok.

79. §. A társadalom részéröl:

Adományok, egyszersmindenkorra szólók és folytonosak.

80. §. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter hozzájárulása a fenntartásához:

a) évi államségély, mely az intézetben elhelyezett növendékek számával állandó arányban;

b) a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter részéröl az intézetbe utalt hösi halált halt tanitók árvái és tanitóárvák köztartási költségei.

XVII. Tanitók Háza harkányi üdülötelepe.

81. §. Harkány fürdön a Tanitók Házával kapcsolatban létesitendö több ezerhaelyiségből álló üdülötelepen évenként (az összfantitóság bizottsága által meghatározandó feltételek mellett) több rendes lagnak kedvezményes díjazás mellett szállás és étkezés biztosittatik.

(Az üdülötelep létesitése, felszerelése és fenntartására vonatkozó részletkérdéseket az összfantitóság bizottsága állapitja meg.)

XVIII. Zaróhatározatok.

A zaróhatározatok az összfantitóságnak a Tanitók Háza végleges szervezeti szabályait elkészitö kikülönbö bizottsága alkotja meg.

—

Ö.

Annak a lelkesedésnek, mely a Tanitók Háza ügye iránt a pécsi tanitóegyület részéröl tanitósághoz intézett megkeresésre megnyilatkozott, tanubizonyságául közöljük az alábbi adatokat, azokat a száraz, de sokat mondó számokat, amelyek elvitázhatatlan igazsággal igazolják annak a törekvésnek létjogosultságát, mely a kultura és emberbarati szeretet jegyében életet fog adni egy áldást hozó, az emberiség nemesebb céljait szolgáló intézménynek, ehelyet, megvalosulást annak az eszmének, mely az embertársi szeretettöl dobogó sziv melyeböl az emberi lelek legbensöségesebb forrásaiból fakadt.

A Pécsi „Tanitók Háza" alap javára beérkezett adományok.

1. Schneider István-alap 500 K
2. A „Pécsi Tanitóegyület" adom. ifjs. előad. 5600 K
3. A „Pécsi Tanitóegy." ad. gyerm.-előad. 2000 K
4. A „Pécsi Tanitóegylet" adom. térk. rész. 1000 K
5. A „Pécsi Tanitóegy." adom. irk. a. rész. 450 K
6. A „Pécsi Tanitóegy." ad. gyermekelőad. 400 K
7. A „Pécsi Tanitóegylet" alap I. részet 1000 K
8. Gróf Zichy Gyula pécsi püspök adom. 2000 K
9. Szeiritz István magyérmester adom. 1000 K
10. Wajdits Gyula püspök-helynök pract. 1000 K
11. Pécsi Tanitóirók Egyesülete adom. 1000 K
12. Mosonyi Dénes ür, oldalkanonok adom. 200 K
13. Hanny Gábor praelatus adománya 200 K
14. Wurster József praelatus adománya 200 K
15. Czichmann János kántor-tan. Ráckeresztúr 200 K
16. Tablonkay Gábor S. J. tög. ig. adom. 100 K
17. Göbelné Eben Emma tanitónő Pécs, ad. 100 K
18. Zsabokrszky Ilona ovónő Pécs adom. 100 K
19. „Tulipán" asztalitársaság adománya 100 K
20. Varga Lajos tanitó Velény adománya 500 K
21. Magyar Rezső igaz.-tanitó Bikal részesi. 100 K
22. Hábel Ignácz ig.-tanitó Liptód adom. 12 K
23. Szabolcsbányatelepi isk. tantes. adom. 50 K
24. Juliánneum püspökuradasti intézet adom. 50 K
25. Halvax József espres.-plebános részi. 50 K
26. Schneider József kőbányai pleb. részi. 50 K
27. Szabó Géza pápai káplán, pleb. részi. 50 K
28. Bene Géza jegyző Ráczkozár részlegyre 50 K
29. Magda Pál tanitó Pécs részlegyre 50 K
30. Vétek János állami tanitó Pécs, részi. 50 K
31. Szucsits Kálmán ig.-tanitó Bogdása r.i. 50 K
32. Feics Gyöngy állami tanitó Pécs 50 K
33. Bayer Mihály állami tanitó Pécs 50 K
34. Bodonyi Nándor igazg.-tanitó Sellye 50 K
35. Forrai István tanitó Magyarszék 50 K
36. Finta Zoltánné Besence 50 K
37. Lukács Ferenc Diósviszló 50 K
38. Derlik Paula állami tanitónő 100 K
39. Harsányi Gáspár tanitó Albertfalu 100 K
40. Weigandné Schmidt Irma áll. tanitónő 100 K
41. Weigand József állami tanitó 300 K
42. Hengl boldizsár tanitó Kánycsök 50 K
43. Vértes Antal tanitó Kánycsök 50 K
44. Dalaba Jenő tanitó Pécs 50 K
45. Kummer Kálmán ig.-tanitó Pécsvárad 50 K
46. Kull Antal tanitó Ivándárda 50 K
47. Scheidl Mihály tanitó Hercegszántárton 50 K
48. Kiss Béla István tanitó Tormás 50 K
49. Szendrődi Géza igazgató-tanitó Pécs 50 K
50. Mátyus István igazgató-tanitó Pécs 50 K
51. Kiss Lajos tanitó 50 K
52. Krámmer Antal ig.-tanitó Magocs 50 K
53. Schuchs Károly tanitó Baranyakisfalud 50 K
54. Szentkirályi Ede ig.-tanitó Gerde 50 K
55. Dobra Imre alap 200 K
56. Schein István alap 50 K
57. Hekényi Julia tanitónő Magocs 50 K
58. Hódocs János tanitó Drávaiványi 50 K
59. Somssich Sándor ig.-tanitó Keszö 40 K
60. özv. Országh Lajosné Magyarszék 40 K
61. Kiss Lajos tanitó Alsógeresztag 15 K
62. Krámmer Antal ig.-tan. koszorumegy. 30 K
63. Simon Lajos ny. tanitó Pécs 10 K
64. Mohácsi belv. iskola ifj. előadásból 15.74 K
65. Mohácsi izr. iskola ifusága 6.30 K
66. Nemetboly rk. iskola ifusága 4 K
67. Pécs-belvárosi állami elemi leányisk 8.10 K
68. Kiss Vilmos ig.-tanitó Villány 4 K
70. Siklósi polg. fiuiskola 2.40 K
71. Pécsváradi rk. iskola ifusága 4 K
72. özv. Bäderné B.-Sellye 5 K
73. Dunai Mátyásné Pécs 10 K
74. Selényi Antal Pécs 6.30 K
75. Szombathelyiné Anna tanitónő Darócsh. 14.32 K
76. Bors József igazgató-tanitó Paks 10 K
77. Nagy Sándor csendőrőrmester Szalánta 2 K
78. Czizlár Mátyás csendőrmester Szalánta 3 K
79. Kerczmár özvné Pécsvárad 10 K
80. özv. Mihálovics Antalné áll. tanitónő Pécs 50 K
81. Göbel Károly állami tanitó Pécs 50 K
82. Szabolcsbányatelepi elemisk. növ. 112.50 K
83. Baranyai Gyula igazgató-tanitó Pécs 50 K
84. Szinder Andor tanitó Pereked 50 K
85. Mezey János kántor-tan. Dunaföldvár 50 K
86. Pécs-belvárosi fiuiskola adománya 119.05 K
87. Pécs-belvárosi leányiskola adománya 88.62 K
88. Ágoston-téri állami elemi fiuiskola 15.20 K

Összesen: 25.320.13 K

Ezen összegen felül örvendetesen jelezhető, hogy tiz alapitvány létesitése begörletett, illetöleg biztosittatott, ugy hogy az alaptöke 100.000 korona összeget meghalad.

A felsoroltakon kivül anyagi és erkölcsi támogatásukat az alább felsorolt kartársak jelentették be eddig: Aracs János tanitó Ökörág; Scheidl Mihály tanitó Hercegmárok; Tóth Kálmán tanitó Kishajmás; Máthé Albert tanitó Ráczmecske; Mercz Béla tanitó Sásd; Hegyi Kálmán tanitó Terehegy, Kary Zoltán tanitó Szelló; Szinder Jenő tanitó Martonfa; Harmat József tanitó Császta; Kortnho Géza tanitó Egerág; Kovács László tanitó, Darázs; Ovári Kálmán tanitónő Kocsola; Krém Béla tanitó Nagyvejke; Sághy Gyula tanitó Garé; Kiszity Béla tanitó Hercegszőllős; Hergert Gáspár tanitó Hetvehely; Hoch József ig. tanitó Pécs; Danitz Julia, tanitónő Pécs, Kolfán Béla tanitó Geresd; Albert István tanitó Kisvaszar; Szigethi Károly tanitó Zalata; Károlyi Ferenc ig. tanitó Pogány; Csinos Jenő tanitó Egyházbér; Farkas János tanitó Vásárosdombó; özv. Kereczényi Józsefné Francsics Teréz tanitónő Gyula; Szekeres József tanitó Kisbeszterce, Nehrebeczky Ilona tanitónő Pécs; Breczkó Antal tanitó Nagyszentiván; Békefi Antal tanitó Kölked; Somsich Sándor ig. tanitó Keszö; Czépán János tan. Bellye; Schmidt Ádám tanitó Villány; Lukács Ferenc tanitó Diósviszló; Ambruszt Antal tanitó, Szabolcsbányatelep; Kiesz Ferenc ig. tanitó Szabolcsbányatelep; Lassányi János ig. tanito Totujfalu; Dreiacker Ferenc tanitó Misleny; Kirschanek János tanitó Nagynyárád; Szöke Lajos tanitó Nagykónyi; Bucka István tanitó Tevel; Polgár Ferenc tanitó Gyulaj; Finta Erzsébet özvönö Siklós; Rogozinszky Jenö tanitó Dinyeberki; Szökene Németh Irén tanitónö Nagykónyi; Ungár Géza ig. tanitó Dunaszekcsö; Beck Károly tanitó Vémánd; Becht Henrik tanitó Mekényes, Kresz Antal tanitó Lapáncsa; Pál Aladár tanitó Tolnanémedi; Svarda Istvan tanitó Vásárosszentgál; Hankóczy Aranka tanitónö Boldogasszonyfa; Bodó László tanitó Hörnyék; Deutsch Kálmán ig. tanitó Komló; Szekely Lajos tanitó Mohács; Székely Lajosné tanitónö Mohács, Rosenthal Rezsö tanitó Mohács; Glöckner Jolán, Kocsola; Krámmer Róbert Magocs; Dillmann Lajos Palotabozsok; Dobszay János Cserdi; Papay Gábor Petend.

Amikor ez alkalommal a Tanitók Háza szervezési munkálatait elökészitö pécsi tanitóegylet hálás köszönetét az igen tisztelt kartársnö és kartárs urakkal tolmácsolom, kivaló tisztelettel jelzem, hogy amint a szóban levö ügybem tartandó nagygyülés elömunkálataival egyesületünk elkészült: a megtartandó nagygyülés határnapjáról a mélyen tisztelt Kartársnőket és Kartársurakat értesiteni fogjuk.

Hazafiui üdvözlettel és kollegiális szeretettel a „Pécsi Tanitóegylet" nevében:

Pécs, 1917. évi junius hó.

Veigand József,
egyleti jegyző.

Gróf Zichy Gyula dr. pécsi püspök a Tanitók Házáért.

Alábbiakban közöljük fenkölt gondolkozásu, minden nemes törekvéssel szemben áldozatkész püspökünknek, ami kegyes tópasztorunknak a pécsi tanitóegylethez a Tanitók Háza ügyében intézett szavait: „A legmelegebb érdeklődéssel kisértem eddig is azt a mozgalmat, melyet a pécsi tanitóegylet a Pécseti Lelkesedö Tanitók Háza érdekében inditott s öszinte örömmel értesültem I. évi április 15-én Hozzám intézett szóban és levelökben arról az eredményről, melyet a fontos és nagy hordereju terv megvalósitásában elérniök sikerült.

Lelkem mélyéböl kivánom, hogy törekvéseiket mihamarabb a legteljesebb siker koronázza s ennek elömozditása céljából az épitettni szándékoult Tanitók Házára 2000 K. irva: kettőezer koronát küldök.

Törekvéseikre Isten áldását kérve, maradok igaz jóakarójuk:

Pécs, 1917. május 1.

Gróf Zichy Gyula,
pécsi püspök.

EGYESÜLETI ÉLET.

Felvétetett Pécsett, 1917. junius 14-iken a „Pecsegyházmegyei Rom. Kath. Tanitóegyesület" **igazgatóságának** e nap tartott ülésén.

Jelen voltak: Dr. Igaz Béla, apátkanonok, egyhm. főtanfelügyelő, imi egyházgyi elnök, Horváth Ignác igazgatótanitó, mint világi elnök, Báter János tanitókképzőintézeti tanár, egyesületi titkár, ideiglenes főpénzáros, Kóházi Gizella, Bodonyi Nándor, Hal Viktor, Somssich Sándor, Szentkirályi Ede, mint az igazgatóság tagjai. Pártos Zsigmond ny. espures-plebános, mint az egyesület tiszteletbeli tagja, Ember János kir. tanfelügyelő, Szieberth Róbert felügyelőigazgató és Weigand József áll. el. isk. tanitó, mint vendégek.

1. Elnöki megnyitó. Dr. Igaz Béla egyesületi elnök a következő beszéddel nyitja meg az ülést:

Tisztelt Igazgatóság! Amint a legutóbb tartott választmányi ülésen a legmélyebb fájdalom hangján szóltam, megemlékezvén dicsö emlékü cs. és kir. apost. kir. Ö Felségének elhalálozásáról, ép ugy most örömmel, vallásos és hazafias lelkem egész melegével idézem emlékezetembe vissza az elmult év végén Buda várában lefolyt, virágra szöló, lélekemelö koronázási ünnepségeket. Felhasználom ezen mai alkalmat, mikor az egyesület egyik fontos szerve első izben gyult egybe ezen alkotmányunkban vagó, fontos és örvendetes ünnep óta, mint az egyesület királyi Ö Felsége, IV. Karoly magyar király iránt érzett mélységes, alattvalói hódolatunknak és bensösés ragaszkodásunknak kifejezést adjak. S ezt kedves kötelességemnek is tartom mert csak azért, hogy egyéni érzelmeimet, lelkületemet kitárjam, hanem mivel meg vagyok győződve, miszerint a pécsegyházmegyei rk. tanitóegyesület tisztelt igazgatósága ezt tölem annyival inkább elvárja, mert a magyar katholikus iskolának s szent kötelességének az apostoli királyháznak, édes hazánknak. Tisztelt Igazgatóság! Mint az elmult év november 23-án tartott vallásmanyi ülésen jeleztem, a háboru kitörése óta a pécsegyházmegyei rk. tanitóegyesület legionussabb szerve, a közgyüles nem működött. Sokat tünödtem a felett azóta is, vajjon nem lesz-e ez kartársaink hatással, visszaadással arra az egyesületre, melyben egyházi elnöki állását töltöm be és amely egyesületnek nemcsak fellendülest, hanem virágzást, sokoldalu sikeres munkát és a pécsi megyéspüspök ur, ki mindnyájunknal bizonyára jobban szivén viseli az egyesület érdekeit, aki iránt éppen ezért mélységes tiszteletünknek és fiui hódolatunknak is kifejezést kivánok adni, a jegyzőkönyvi határozatokhoz kegyesen hozzájárulni, illetve ezeket tudomásul venni méltóztatott. Hogy a jövöre nézve mikent kiván intézkedni a Tekintetes Igazgatóság, ezt bölcs belátására bizom és bizoljavasolni semmi irányban nem kivánom. Határozzon ugy, amint a körülmények érett megfontolása, mérlegelése után ezt legcélszerübbnek látja. Tisztelt Igazgatóság! Bámulattal és mélységes hálával adózom meg vitézi hadseregünk iránt, mely a háboru harmadik évének alkonyán képes az ellenség pusztitó, sok, — nagyon sok virulo élettel emesztö támadásai közepette a monarchia és édes hazánk határait megvédeni, sőt az ellenséget dicsöségesen visszaverni. Készséggel elismerem, hogy ezen fényes eredmények elérésében van része, nagy része van a magyar kath. tanitói karnak. De engedjék meg, hogy rámutassak arra is ezen alkalommal, miszerint még igen fontos feladata vár a rk. magyar tanitói karra akkor is, ha mint reméljük, dicsöséges béke után vitéz katonáink tüzhelyeikre visszatérnek. Nemcsak azon feladat háramlik ekkor a tanitói karra, miszerint a jövöben is lelkiépasztorával karöltve vallásos és hazafias szellemben tanitson és neveljen az iskolában, hanem ennek kötelessége lesz gondoskodni arról is, miszerint az ifjuság azon része, mely tanitóhiány miatt talán visszamaradt, elsajátitsa mindazon ismereteket, azon lelkületet, szellemet, mely édes hazánk és saját boldogulásának elengedhetetlen feltétele. A magyar tanitó karnak egyik fontos nevelöi feladata lesznek a községe viszonyai szerint az alkalmat hatni, miszerint ezek mindegyike szerencséjének büszkeségének tartsa dolgozni és ekként édes hazánk és saját boldogulásának felfejlődésére közreműködni. Erre a talán nehéznek látszó, de nagyon fontos működésre készülnünk kell, erre csak az lesz képes, kinek elö hite, hitböl származó és példás lelki élete, langoló hazaszeretete van. Üdvözlöm az igazgatóság tisztelt megjelent tagjait s az ülést megnyitom.

Napirend előtt felszólalt Horváth Ignác egyházi és világi elnök s tolmácsolja ugy az igazgatóság, a választmány, vala mint az egész tanitóegyesület örömét a felett, hogy felséges uralkodónk egyesületünk elnökét, dr. Igaz Bélát megéyéspüspök ür Ö Méltósága és a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium főterjesztésére a dorozsmai apátsággal kitüntette. Szivből üdvözli az egész egyesület nevében. Egyházi elnök szerény szavakkal megköszöni az üdvözletet, kijelentve, hogy e kitüntetest nem egészen érdemei elismerése gyanánt tekinti, hanem mint serkentö buzditást ezutáni munkásságához, melyhez való csatlakozásra felhivja az egyesület összes tagjait.

Ugyanczak napirend előtt kér szót Bodonyi Nándor s felhivja az igazgatóság figyelmét az egyesület hivatalos lapjában, a „Katolikus Iskola"-ban megjelent s X-nek szánt szerkesztöi üzenetre, melyben személyi célzatot lát első sorban azok ellen, akik a legutóbbi vallásmanyi gyülésen a Katholikus Iskola ügyét szóvá tették. Azonkivül az idösebb tanitók sértö lekicsinylését látja, amidön azokat az uj kor behózatiroinak állitja oda mintul. Javasolja, hogy a szerkesztés vétesek ki az egyesüli szerkesztö kezéböl s az igazgatóság bizza meg egyesületi titkárt ideiglenesen a hivatalos lap szerkesztésével.

Ember János kir. tanfelügyelö s javáslattevőnek felszólalása után az igazgatóság következőleg határoz:

Megtüköröszssel veszi tudomásul a felolvasott szerkesztöi üzenetben foglalt tapintatlan sérelmeket, amikről elismeri, hogy azok idösebb tanitókra nézve bántók lehetnek. Kimondatott határozatilag, hogy Bodonyi Nándor

inditványát az őszi választmányi ülés elé terjeszti; amennyiben pedig jelenlegi szerkesztő szerkesztői tisztéről lemondana, felhatalmazza egyházi elnökét, hogy a folyó évi őszi választmányi ülésig a szerkesztői tiszt ellátsa iránt intézkedjék. E határozatról Kőrödy Miklós szerkesztő jegyzőkönyvi kivonatban értesítendő.

7. A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése.

Az igazgatóság tudomásul veszi a mult ülés jegyzőkönyvét. A mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére felkéri Kőházi Gizella és Hal Viktor igazgatósági tagokat.

3. Titkári jelentés. a) Kiemeli mindenekelőtt megyéspüspök ur Ő Méltóságának egyesületünk iránt érzett meleg érdeklődését s áldozatkészségét, melet legutóbb azzal tanusított, hogy az egyesület által befizetett pályadíjakat 100 K-val megtoldotta.

Mivel az elnökség már Ő Méltóságának áldozatkészségét ugy elöszámlálva, mint irásban megköszönte, azért most az igazgatóság csak jegyzőkönyvileg kívánta megörökíteni Ő Méltóságának áldozatkészségét. Egyben ugyanezen utón felezi ki alázatos köszönetét és meleg hálását.

b) Jelenti titkár, hogy Krisztánics István baranyakisfaludi plébános, zeneszerző 75 K-t küldött egyesületünknek, mint régi háborus egyházi énekének kiadói tiszta jövedelmét s kéri ez összeget a hadban elesett tanitók özvegyeinek s árváinak fölsegélyezésére fordítani.

Az igazgatóság a jelentést tudomásul véve, felkéri egyházi elnökét és egyesületi titkárt, hogy nevezett plébános urnak s jeles zeneszerzőnk az egyesület köszönetét kifejezze. Egyuttal a bemutatott két egyházi éneket ajánlja egyesületünk zenekedvelő egyházi és világi tagjainak figyelmébe.

c) Jelenti továbbá titkár, hogy Eross Károly lőcsei plébános, eseres, kerületi tanfelügyelő 100 K-nak felajánlásával belépett egyesületünk alapitó tagjainak sorába, melyért is az igazgatóság jegyzőkönyvileg fejezi ki hálás köszönetét és elismerését.

d) A szekszárdvidéki volt rk. tanitóegyesület nevét viselő ösztöndij pályázatra vonatkozólag jelenti, hogy a pályázat bár az alapitólevélnek meglelelőleg közzé tétetett, csupán egy pályázati kérvény érkezett be. Kérvényezőnek azonban az alapitólevél értelmében az ösztöndij ki nem adható, amiért is a pályázati határidő meghosszabbitását javasolja.

Az igazgatóság egy hónappal, vagyis f. évi julius 15-ig a pályázati határidőt meghosszabbitja.

e) Jelentést tesz titkár az egyesület pályatételeire nézve. Jelenti, hogy a módszertani szakosztály pályatételére egy pályamű érkezett be s ezt kiadta birálatra Ember János kir. tanfelügyelőnek és Szieberth Róbert felügyelőigazgatónak. Birálataikat az igazgatóság elé terjesztik.

Az igazgatóság az alapszabályok intézkedését véve irányadónak, a pályamunkát tekintettel annak fontosságára, kiadja a módszertani szakosztálynak elbirálásra. Tekintettel azon körülményre, hogy a szakosztályok, mint a közgyülés szervei jelenben a közgyülések szünetelésével szinten szüneteljenek, az igazgatóság megbizza a módszertani szakosztály legutóbb megválasztott elnökét Szentkirályi Edét, hogy alakitsa meg a módszertani szakosztályt. A módszertani szakosztály biráló bizottságába ajánlja az igazgatóság fölvenni Szieberth Róbert, Hal Viktor és Bodonyi Nándor urakat.

4. Uj pályatételek kitüzése. Titkár jelenti, hogy dr. Igaz Béla egyházi elnök 100 K-t ajánlott fel pályadijul az ujonnan kitüzendő pályatételekre beérkezendő pályamüvek jutalmazására. Négy pályatételt hoz javaslatba.

. Az igazgatóság a II. és IV. tételt tüzi ki. Az első tételre, melynek szövege következik: *„Azzal, hogy a tanitók nagyobb része bírtonai szolgálatra behivatott, iskoláinkban a tanítás és nevelés szélsőségesen szenvedett; a békés viszonyok helyreállitával mi volna a teendő, hogy a tananyag lokozatos és módszeres feldolgozása mellett, a mulatkozó hiányok mind paedaogiai, mind didaktikai tekintetben pótolhatók legyenek“*, a Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület pénztárából 100 K., valamint a második tételre, melynek szövege: *„Kétségtelen, hogy a háboru okozta szokatlanul hosszu iskolai szünetek és emiett a megszadó tananyagnak feláldoz. beszélése folytán namcsak a fegyelem lazult meg az iskolában, hanem sajnos, a közerkölcsök is hanyatlottak: miként kellene az ifjú a bajokon a tanitónak addig is, mig mind a normális viszonyok helyreállitása és ennek szociális irányu munkásságban a szülők, egyházi és világi hatóságok támogatásra inkább számithat?“*, dr. Igaz Béla egyházi elnök adományából 100 K. pályadij tüzetik ki. Pályázati határidő 1918. március 2. A pályaművek jeligés levelekik kiséretében Báter János titkár czimére Pécs, Gizella-utca 5. sz. küldendők be.

5. Tekintettel a nehéz forgalmi- és élelmezési viszonyokra, kimondotta az igazgatóság, hogy

közgyülés megtartása nem valósitható meg. A pénzkezelés a legutóbbi közgyülés meghatalmazása alapján az eddigi költségvetés szerint történik, amint ezt a választmány már 1916. november 23-án tartott ülésén kimondotta, ezt az 1917. évre s határozata jóváhagyást is nyert.

6. A Pécsett emelendő Tanitók Háza ügyét Ember János kir. tanfelügyelő és Szieberth Róbert felügyelőigazgató meggyőző érveléssel részletesen ismertették. Ennek nyomán az igazgatóság kimondotta, hogy

ezt az égetően szükséges, a tanitók gyermekeinek nevelésére és iskoláztatására annyira fontos kulturális intézményt minden igyekezetével támogatni fogja. Báter János titkár javaslata az egyesület 1200 K-val járul a Tanitók Házának létesitéséhez s ez képezi az egyesület alapitványának első részletét. Ez összeg magában foglalja a Krisztánics István baranyakisfaludi plébános által két háboru éneknek kiadásából befolyt 75 K-t, melyet a hadban elesett tanitók árvái javára ajánlott fel.

Igaz Béla dr. egyházi elnök 250 K-t, Báter János 100 K-t és Horváth Ignác 50 K-t ajánlottak fel a nemes célra.

7. Báter János ideiglenes főpénztáros jelentést tesz az egyesület pénzügyéről. Készpénzben van 392 K. 60 f. Takarékpénztári betét 1518 K. 36 f. Hadikölcsönkötvényben 970 K. 60 f. Jelenti még, hogy a Katholikus Iskola c. hivatalos lap előfizetési dijainak behajtását szorgalmazta, mely szép eredménnyel járt. A még hátralevők ujra felszólittatnak. A tagdijak hátraléka igen sok. Az összes tagok névsorát nyilvánitartatnak. A hátralékosok kerületenkinti és névszerinti kimutatások elkészültek és ezek alapján minden egyes tagot személyenkint felszólitunk hátralékának megfizetésére.

Az igazgatóság Báter János ideiglenes főpénztárosnak és Schumann Ferenc könyvelőnek jegyzőkönyvi köszönetet mond. Schumann Ferenc könyvelőnek fáradozási elismeréseül Báter János titkár javaslatára az igazgatóság a mult évre visszamenőleg 100 K-t szavaz meg és a folyó évtől kezdődőleg évi 200 K-ban állapitja meg tiszteletdiját. Elnök inditványára az igazgatóság elhatározza, hogy a számvizsgáló bizottság az őszi választmányi ülésre elé irásbeli jelentést tegyen.

8. Báter János egyesületi titkár inditványozza, hogy tekintettel azon körülményre, miszerint egyesületünk megalakitásánál az elömunkálatokat az akkori egyházmegyei főtanfelügyelő Dobrossy Alajos apátkanonok végezte és vezette, tekintettel továbbá azon körülményre, hogy egyesületünk iránt e hivatalból való távozára után is állandóan a legnagyobb jóakarattal s legelőkelőbb érdeklődéssel viseltetett, inditványozza, hogy az igazgatóság tenne meg a kellő lépéseket az iránt, hogy nevezett kivaló tanférfin s nemesszivü emberbarát Dobrossy Alajos apátkanonok az egyesület tiszteletbeli tagjainak sorába beválasztassék.

Az igazgatóság a fenti inditványt egyhangulag magáévá teszi s a legközelebbi választmányi ülés elé javasolt terjeszt ez irányban.

Ezután titkár, mint ideiglenes főpénztáros jelenti az igazgatóságnak, hogy a választmány 1916. november 23-ikán tartott ülésén az 1917. évi költségvetést megállapitotta, mely határozatát megyéspüspök ur Ő Méltósága is jóváhagyta.

Az igazgatóság a jelentést tudomásul veszi.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

Kmf.

Dr. Igaz Béla s. k.,
egyházi elnök.

Báter János s. k.,
egyesületi titkár.

Bodonyi Nándor s. k.,
jegyző.

Az igazgatóság rám vonatkozó határozatára nézve, anélkül, hogy a dolog érdemében most szólanék, közöm egy lemondásomat a szerkesztő megbizásról irásban az egyesületi elnök urnak benyujtottam, de azon kéréssel, hogy az tudomásvétel céljából a választmány elé terjesztessék, ahol indokaimat én is előadhassam. Addig e tárgyhoz több szavam nincs.

Kőrödy Miklós,
szerkesztő.

Pécs, 1917. IX. évfolyam 7.—8. szám. Október 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár:
Egész évre 3 korona.
Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én.
Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos:
A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-Egyesület“.
Felelős szerkesztő:
KŐRODY MIKLÓS,
képzedei tanár.

Szerkesztőség:
Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi része illetve minden közlemény, valamint a hirdetések a küldendők. A tagdijak és előfizetési dijak Báter János idegi. főpénztáros czimére Pécs, Gizella-út 5. sz. alá küldendők.

Meghivó

A PÉCSEGYHÁZMEGYEI RÓM. KATH. TANITÓEGYESÜLET

módszertani szakosztályának f. évi november 22-én Pécsett, a belvárosi Róm. Körben délelőtt 9 órakor tartandó

évi rendes

ülésére.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az alapszabályok 31. §-ának g) pontja alapján a szakosztály tisztviselőnek egy évre való megválasztása. A c) pont értelmében a szakosztály egy elnököt, egy alelnököt, egy jegyzőt és egy ellenjegyzőt választ.

2. A beérkezett s már megbirált pályamunka birálatáról szóló jelentés és javaslattétel e tárgyban a választmánynak.

3. Inditványok. Az inditványok két héttel a gyülést megelőzőleg az egyesületi titkárnál irásban előterjesztendők.

Miután a szakosztályok ülésein minden egyesületi tag tanácskozási és szavazati joggal lehet jelen, ez okból az elnökség az egyesület minden tagját fenti ülésre ezennel meghivja.

Pécs, 1917. október 15.

Dr. Igaz Béla, egyesületi elnök. *Báter János,* egyesületi titkár.

Meghivó

A PÉCSEGYHÁZMEGYEI RÓM. KATH. TANITÓEGYESÜLET

választmányának f. évi november 22-ikén délelőtt 10 órakor a belvárosi Róm. Körben tartandó

őszi rendes

gyülésére.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult választmányi jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése.
3. Titkári jelentés.
4. Az igazgatóság határozatainak tudomásvétele.
5. A főpénztáros jelentése.
6. A pályamunka ügyében a szakosztályi javaslat fölött határozathozatal.
7. Az igazgatóság által történt pályatétel kitüzés tudomásvétele.
8. A köri elnökök jelentése a körök működéséről.
9. Az egyesület zárszámadásainak felülvizsgálása és miután közgyülések most nem tartatnak, a jövő évi költségvetés elkészitése.
10. Inditványok.

Pécs, 1917. október 15.

Dr. Igaz Béla, egyesületi elnök. *Báter János,* egyesületi titk.

Róm. kath. tanitók családi pótléka.

Alábbiakban, — mivel a nem állami tanitók családi pótléka egészen uj intézmény s a messze jövőre is kiterjed, — egész terjedelmében közreadjuk a nm. vallás- és közok. m. kir. miniszter ur 134.200/1917. sz. rendeletét:

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1917. évi 134.200 számu rendelete

a községi és hitfelekezeti elemi népiskolákban alkalmazott rendes tanitók (-nők), valamint a községek, hitfelekezetek és jogi személyek által tanitartott óvodáknál alkalmazott rendes óvónők családipótlék államsegélye tárgyában.

Az 1917—18. költségvetési év első négy hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló 1917. évi IX. t.-c. 14. §-a az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról rendelkező 1912. évi XXXV. t.-cikket — annak egyes rendelkezéseit módositva — az 1913. évi XVI. t.-c. alapján fizetéskiegészitő államsegélyben részesülő nem állami (községi és hitfelekezeti) elemi népiskolánál alkalmazott rendes tanitókra, tanitónőkre és az 1913. évi XI. t.-c. alapján fizetéskiegészitő államsegélyben részesülő nem állami (községi, hitfelekezeti stb.) óvodáknál alkalmazott rendes óvónőkre is kiterjesztette. Ugyanezen törvénycikkasz XIII. pontjában megadatott a felhatalmazás arra, hogy az olyan elemi népiskolai- és óvoda-fenntartóknak, akik tanerőik részére a törvényszerű fizetést eddig államsegély igénybevétele nélkül saját erejükből biztositották és akik tanerőiket a törvényben megállapitott családi pótlékban akarják részesteni, bejározott szegénységük esetén családipótlék-államsegély engedélyeztessék; még pedig a tanitókra, tanitónőkre nézve az 1917. évi XXVII. t.-c. és az 1913. évi XVI. t.-cikkben megállapitott, az óvónőkre nézve az 1913. évi XI. t.-cikkben megállapitott módozatok, feltételek és következmények mellett.

A törvénynek ezen határozmányai alapján járó, illetőleg engedélyezhető családi pótlék megállapitása és utalványozása tárgyában, valamint a fizetéskiegészitő államsegélyben, azáltal, hogy nem részesülő községi, hitfelekezeti iskolafenntartók, illetőleg óvodafenntartók részére i családipótlék-államsegély engedélyezése iránt előterjeszthető kérelmek tárgyában a következőkepen rendelkezem:

1. §.

Az 1912. XXXV. t.-c. 3., 4. §-ai, illetőleg az 1917. IX. t.-c. 14. §. III. pontja alapján a gyermekek után járó családi pótlékra való igény bejelentése és elbirálása körül követendő eljárás.

Az 1913:XVI. t.-c., illetőleg az 1913. évi XI. t.-c. alapján fizetéskiegészitő államsegélyben részesülő iskola-, illetőleg óvoda-fenntartóknál alkalmazott rendes tanitók, tanitónők és rendes óvónők az 1917: IX. t.-c. 14. §-a értelmében egy vagy több gyermekük után járó családi pótlékra való igényüket a szükséges igazoló iratok bemutatása mellett az iskola, óvoda közvetlen felügyeletét ellátó iskolaszék, felügyelő-bizottság elnökénél jelentik be.

Az igény-bejelentés, amely irásban vagy szóban történhetik, az 1912. évi XXXV. t.-c. 17. §-a értelmében bélyegmentes.

A bejelentésnek magában kell foglalnia:

1. az igénylő nevét és állását, annak feltüntetése mellett, hogy az illető iskolánál, óvodáknál végleges, rendes minőségben van alkalmazva;

2. betöltött huszonnégy (24) évnél fiatalabb törvényes vagy törvényesitett édes vagy mostoha gyermekeinek nevét és születésük időpontját;

3. azt, hogy ezek közül a gyermekek közül élvez-e valamelyik és ha igen, milyen ellátást? (köz- vagy magánszolgálatban való alkalmazás, ellátási- nevelő vagy tanintézetben nem fizetéses helyre való elhelyezés, alapitványnak, vagy alapitványi helynek elnyerésére; kereskedőnél, iparosnál vagy mivésznél növendék tanonc vagy inas minőségben való alkalmazás; önálló foglalkozás folytatás; a hadseregbe, a haditengerészethez vagy a honvédségbe való belépés; megnősülés és férjhezmenés) (1912. évi 4596. M. E. sz. rendelet.)

Tanítónőknél és óvónőknél a bejelentésnek ezeken kívül magában kell foglalnia még annak a feltüntetését, hogy

4. a gyermek (gyermekek) apja meghalt vagy holttá nyilvánittatott, vagy

5. a gyermek apja teljesen keresetképtelen és semmiféle állandó ellátása vagy jövedelme nincsen, vagy

6. a tanitónő, óvónő a gyermek apjától különválva él és hogy a gyermek az ő gondviselése alatt áll és ellartásáról o gondoskodik, valamint, hogy a gyermek apja nem az 1912:XXXV. t.-c. 2. §. illetőleg az 1917:IX. t.-c. 14. §-a alá eső alkalmazott.

2 §.

Az iskoszéki, felügyelőbizottsági elnök az általa legalkalmasabbnak talált módon köteles megegyeződést szerezni arról, hogy a bejelentett adatok és körülmények megfelelnek-e a valóságnak és köteles ezt a tanitó (-nő), óvónő, irásbeli bizonyitó adványán vagy igényének bejelentéséről felvett jegyzőkönyvben aláirásával és az iskoszék (felügyelőbizottság) pecsétjével tanusitani.

Az iskoszéki (felügyelőbizottsági) elnökött erre nézve az 1912. évi XXXV. t.-c. 15 §-a értelmében vagyoni felelősség terheli.

Az igény-bejelentés alkalmával a tanitót (-nőt), óvónőt az 1912:XXXV. t.-c. 12. §-ának ismertetése mellett figyelmeztetni kell arra, hogy az 1912:XXXV. t.-c. 15. szakasza értelmében az alkalmazásban vagy a családi viszonyokban beállott minden olyan változást, amely az eddig élvezett családi pótlék összegének leszállitását vagy felemelését, illetőleg a családi pótlék összegének teljes megszüntetését vonja maga után, az alkalmazott köteles az iskolaszék (felügyelő bizottság) elnökének azonnal bejelenteni, továbbá, hogy fegyelmi vétséget követ el az az alkalmazott, aki hamis adatok bejelentésével az iskolaszéki (felügyelőbizottsági) elnököt félrevezeti, vagy a félrevezetést megkisérli, valamint az az alkalmazott is, aki a családi pótlék összegének leszállitását vagy a családi pótlék teljes összegének megszüntetését maga után vonó változást nem jelenti be, vagy pedig annyira késedelmesen jelenti be, hogy abból az államkincstárra anyagi kár hárulhat.

3. §.

Az iskoszéki (felügyelőbizottsági) elnök a hozzá benyujtott irásbeli igény-bejelentést, illetőleg az igénynek nála történt szóbeli bejelentésről felvett jegyzőkönyvet a 2. §. 1. bekezdésében meghatározott tanusitványnal ellátva, a bemutatott iratokkal együtt az illetékes törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz haladéktalanul felterjeszti.

4. §.

A törvényhatósági közigazgatási bizottság a bejelentett igény jogosságát, ülésében szigorusan vizsgálat alá veszi és ha a családi pótlékra igényt adó körülmények kellően bizonyitottaknak nem találja, a bizonyitékok pótlólag való beterjesztése iránt intézkedik. Amennyiben a bemutatott bizonyitékok alapján az igényjogosultságot megállapithatónak találja, ennek határozatilag való kijelentése mellett az iratokat a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz (VIIId. ügyosztály) felterjeszti.

Amennyiben a törvényhatósági közigazgatási bizottság a bejelentett igény jogosságát egyáltalán nem vagy csak részben találja megállapithatónak, ennek indobenn talája megállapithatónak, ennek indokolt határozatban való kijelentése mellett, az iratoknak a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz való felterjesztését megtagadja.

A felterjesztés megtagadását kimondó határozatot vélivy mellett, azzal a figyelmeztetéssel kell az érdekelt tanitónak (-nőnek), óvónőknek kikézbesieni, hogy a határozat ellen, annak kézhezvételétől számitott 15 nap alatt a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez intézett és a bizottságnál benyujtandó felebbezésnek van helye.

5. §.

A családi pótlék megállapitása és utalványozása tárgyában a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter határoz.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek az ellen a határozata ellen, amellyel az 1913. évi XVI. t.-c., illetőleg az 1913. évi XL. t.-c alapján fizetéskiegészitő államsegélyt elvező községek által fenntartott községi elemi népiskolánál és óvodáknál alkalmazott tanitóknak (-nőknek), óvónőknek egy vagy több gyermekük után járó családi pótlék iránt támasztott igénye felett dönt, a m. kir. közigazgatási birósághoz intézett panasznak van helye.

6. §.

Az 1913. évi XVI. t.-c., illetőleg az 1913. évi XL. t.-c. alapján fizetéskiegészitő államsegélyt elvező olyan iskola-, illetőleg óvodafenntartók, akik már az 1917. évi IX. t.-c. hatályba lépése előtt, alkalmazottaik részére a törvényszerű családi pótlékot saját erejükből biztositották és folyósitották, a családi pótleknak 1917. évi julius hó 1-től kezdődőleg az államkincstár terhére leendő utalványozása végett, a családi pótlékban részesitett rendes tanitókról és óvónőkről készitett bemutatási az illetékes törvényhatósági közigazgatási bizottságokhoz terjesztik be.

A kimutatásnak az 1. és 2. §-ban megjelölt adatokat illetőleg tanusitványt magában kell foglalnia.

A törvényhatósági közigazgatási bizottság a kimutatás alapján az abban feltüntetett tanitók (-nők), óvónők igényjogosultságát egyénenként szigoru vizsgálat alá veszi és annak eredményének képest a 4. §-ban meghatározott módon jár el.

7. §.

Az 1912. évi XXXV. t. c. 9. §-a, illetőleg az 1917. évi IX. t. c. 14. §. VIII. pontja alapján a családfatagok után engedélyezhető családi pótlék iránti kérelmek bejelentésénél követendő eljárás.

Az 1913. évi XVI. t.-c., illetőleg az 1913. évi XL. t.-c. alapján fizetéskiegészitő államsegélyben részesülő elemi népiskolánál, óvodáknál alkalmazott rendes tanitók (-nők), óvónők az 1912. évi XXXV. t.-c. 9. §-a, illetőleg az 1917. évi IX. t.-c. 14. §. VIII. pontja alapján a családtagok után engedélyezhető családi pótlékban való részesitésükre irányuló kérésüket a szükséges igazoló iratok bemutatása mellett az iskola, óvoda közvetlen felügyelet ellátó iskolaszék (felügyelő-bizottság) elnökénél jelentik be.

Az irásban vagy szóbelileg bejelenthető kérésnek, amely az 1912. évi XXXV. t.-c. 17. §-a értelmében bélyegmentes, a következő adatokat kell magában foglalnia:

1. a kérelmező nevét, állását, annak feltüntetése mellett, hogy az illető iskolánál, óvodánál rendes, végleges minőségben van alkalmazva;

2. a kérelmező családi állapotát;

3. a kérelmező kereseményéből ellartott, vele közös háztartásban élő és saját jövedelemmel nem bíró családtagoknak nevét, korát és a kérelmezőhöz való rokonsági viszonyát;

4. megjelölését annak az oknak, a mely miatt a családtagokat a kérelmező tartja el, valamint az egyéb méltánylást érdemlő körülményeket;

5. a kérelmező vagyoni viszonyainak a feltüntetését;

6. megjelölését annak, hogy a kérelmező egy vagy több gyermeke után járó családi pótlék iránt bejelentette-e igényét?

8. §.

A családtagok után engedélyezhető családi pótlék iránt benyujtott irásbeli kérés illetőleg a szóbeli kérésről felvett jegyzőkönyvet az iskoszék, felügyelő-bizottság elnöke a 2. és 3. §-ban meghatározott eljárás után, az illetékes törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz terjeszi fel.

A törvényhatósági közigazgatási bizottság az előterjesztett kérést vizsgálat alá veszi és ha a családi pótlék megállapitásánál fontossággal biró körülményeket kellően bizonyitottaknak nem találja, a bizonyitékok pótlólag való beterjesztése iránt intézkedik. A szükséges bizonyitékok bemutatása után az összes körülmények mérlegelésével a kérés teljesitésére vagy elutasitására nézve határozatilag indokolt javaslatot tesz és az iratokat, a javaslat tartalmára való tekintet nélkül a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz (VIIId. ügyosztály) terjeszti fel.

A kérelem teljesitésére csak akkor lehet javaslatot tenni, ha a családi pótlékot kéró tanitó (-nő), óvónő által ellartott családtag:

a kérelmezővel közös háztartásban él vagy kizárólag a kérelmező költségén valamely gyógyintézetben ápoltatik és saját jövedelemmel nem bir; és ha ez a családtag

1. a kérelmező tanitónak (-nőnek), óvónőnek a huszonnegyedik életkort már elért törvényes vagy törvényesitett édes vagy mostoha gyermeke;

2. a kérelmező házastársa, szülője vagy nagyszülője;

3. a kérelmező házastársának testvére vagy testvérének házastársa;

4. a kérelmező házastársának szülője;

5. a kérelmező teljes árvaságra jutott szülőtlen unokája;

6. a kérelmező testvérének vagy házastársa testvérének teljes árvaságra jutott szülőtlen gyermeke;

7. a kérelmező által örökbefogadott vagy nevelt gyermek;

8. a kérelmezőnek vagy házastársának törvénytelen gyermeke.

Az előterjesztett kérések felett a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter végérvényesen határoz.

A családtagok után engedélyezett családi pótlék az 1912. évi XXXV. t.-c. 10. §. utolsó bekezdése értelmében az engedélyező miniszteri határozat kelltől követő naptári évnegyedtől kezdve jár.

9. §.

Az 1912:XXXV. t.-c. 12. §-a szabályolyozza azt, hogy mely esetekben szünik meg a családi pótlékra való igény, ugyanezen törvénycikk 15. §-a értelmében pedig az iskoszéki, felügyelőbizottsági elnök köteles a tanitónak (-nőnek), óvónőnek erre vonatkozó bejelentése alapján vagy amennyiben a jogcim megszüneéséről közvetlen tudomást szerez, a családi pótlék beszüntetése irant a törvényhatósági közigazgatási bizottság utján a vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriumhoz haladéktalanul előterjesztést tenni.

10. §.

Az 1917: IX. t. c. 14. §. XIII. pontjában foglaltakra való tekintettel az eddig fizetéskiegészitő államsegélyben nem részesitett iskolafenntartók, óvodafenntartók. családi-pótlék államsegély engedélyezése iránti kérelmének előterjesztése körül követendő eljárás.

Azok az iskolafenntartó községek, hitközségek, óvódafenntartó községek, hitközségek és jogi személyek, amelyek tanerőik törvényszerű, fizetését eddig államsegély igénybevétele nélkül saját erejükbol biztositották, a családi pótlék államsegély engedélyezését kérhetik:

1. a községi, hitfelekezeti elemi népiskolánál alkalmazott rendes tanitóik, tanitónőik, részére, ha

1. az elemi népisk. az 1868:XXXVIII. t.-cikkben meghatározott követelményeknek, valamint az 1917:XXVII. t.-c. 16., 17., 18., 19., 20. §-ai értelmében az állami segélyezéshez kötött feltételeknek megfelel;

2. ha a községi elemi népiskola fenntartására az 5%-os iskolai adó ki van vetve és ki van meritve, illetőleg ha a hitfelekezeti elemi népiskola fenntartásához a hitközségi tagok évi hozzájárulásának összege állami egyenes adójuk 5%-nak megfelel;

II. a községi, hitfelekezeti, társulati (egyleti) óvodánál alkalmazott rendes óvónők részére, ha

1. az óvoda az 1891:XV. t.-cikkben és az 1913. XL. t.-cikkben meghatározott követelményeknek megfelel;

2. ha a községi óvoda fenntartásához a 3%-os óvodai adó ki van vetve és ki van meritve, illetőleg ha hitfelekezeti, társulati stb. óvoda fenntartásához a hitközségi, társulati tagok évi hozzájárulásának összege állami egyenes adójuk 3%-ának megfelel.

11. §.

A családipótlék-államsegély engedélyezésére irányuló és a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez cimzett kérelmek az illetékes törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz kell benyujtani.

A kérvényekhez a következő hiteles alakban kiállitott okmányok csatolandók:

1. a községnek, illetőleg a hitközségnek a törvényhatóság, illetőleg az egyházi főhatóság által jóváhagyott legutolsó költségvetése; egyleti, társulati óvodáknál az egylet, társulat legutolsó költségvetése.

2. A községnek, hitközségnek anyagi helyzetét igazoló helyhatósági bizonyitány, ezzel kapcsolatban a polgári község vagyonleltára és pontos kimutatás arról hogy:

a) mennyi a község állami egyenes adója?

b) hány százaléknak fele meg az összes adónemek után kivetett községi pótadó abban az évben, amelyről a község költségvetése kimutattatott?

c) ki van-e vetve és meritve az 5%-os iskolai, illetőleg a 3%-os óvodai adó?

Hitfelekezeti iskolákat, óvodákat illetőleg az azon felekezet által lakott község most részletezett adatain kivül kimutatandó, hogy:

a) az egyenes adóból mennyi esik a hitfelekezeti iskolát, óvodát fenntartó adózókra?

b) az egyenes adó hány %-ának felel meg annak a hozzájárulásnak az értéke, amelyet a hitközségi adózók a hitfelekezeti iskola, óvoda fenntartása czimén megterhelve vannak.

Társulati, egyleti óvodákat érintőleg azon község adózási adatain kivül, amely községben a társulat, egylet működik, kimutatandó, hogy:

a) az egyenes adóból mennyi esik a társulati, egyleti óvodát fenntartó adózókra?

b) az egyenes adó hány %-ának felel meg az ezi évi összeg, amellyel a társulti, egyleti tagok az óvoda fenntartásához hozzájárulnak?

3. Bemutatandó továbbá: azoknak a tanitóknak (-nőknek), óvónőknek az oklevele, községi illetőségi bizonyitványa (kétes esetekben a belügyminiszter által kiállitott állampolgársági bizonyitványa), a kik részére az iskolafenntartó a családi-pótlék-államsegély engedélyezését kéri.

4. Az iskola tanitási nyelvének, az óvoda foglalkozási nyelvének megjelölése. A nem magyar tannyelvű elemi iskolánál illetőleg a nem magyar foglalkoztatási nyelvű óvodáknál az iskola, óvodai helyi hatóság által kiállitott szavatoló nyilatkozat arról, hogy a tanitó (-nő) magyar nyelven helyesen beszélni, irni és tanitani, az óvónő magyar nyelven helyesen és folyékonyan beszélni tud.

5. Az iskola termeinek, óvoda helyiségeinek méreteit feltüntető hiteles bizonylat és ennek kapcsán az iskola, óvoda hiteles felvételi naplójának kivonata a tényleg beirt és az iskolába, óvodába járó gyermekekről.

6. A kir. tanfelügyelő által megerősitett nyilatkozat arról, hogy az iskola, óvoda felszerelése a törvényes követelményeknek megfelel.

7. Helyhatósági bizonyitvány arról, hogy vannak-e a nem magyar tannyelvű iskolában állandóan magyar anyanyelvű növendékek vagy olyan nem magyar anyanyelvűek, akiknek magyar nyelven való oktatását atyjuk vagy gyámjuk kivánja, és mennyi ezeknek a száma?

8. Hitfelekezeti elemi népiskolánál és óvodáknál az illetékes egyházi főhatóság nyilatkozata, amellyel a családipótlék-államsegély késéréhez hozzájárul.

A felsoroltakon kivül az államsegély engedélyezése iránti kérvényhez még csatolni kell a családi pótlékban részesitení kivánt tanitókat (-nőket), óvónőket illetően a jelen rendelet 1., illetőleg 7. 8-ban felsorolt adatokról készitett és szabályszerű tanusitványnyal ellátott kimutatást.

12. §.

A törvényhatósági közig. bizottság a családipótlék-államsegély iránti kérvényeket tárgyalás alá veve, az elemi népiskolákat illetően az 1907:XXVII. t.-c. 12. szakaszának a), b), c), d) pontjaiban megjelölt körülményeket megállapitja és ezek alapján a kérelem teljesitésére vagy elutasitására nézve határozatilag indokolt javaslatot tesz.

Javaslattétel nélkül vissza kell utasitani azoknak az iskolafenntartóknak, óvodafenntartóknak a kérelmét,

1. akik iskolájuk, óvodájuk fenntartására az 5%-os iskolai adóval, 3%-os óvodai adóval vagy annak megfelelő hozzájárulással megterhelve nincsenek,

2. akik tanerőik részére a törvényszerű családi pótlékot az 1917:IX. t.-c. hatálybaléptje előtt már saját erejükbol biztositották;

3. amely iskolafenntartóknak, óvodafenntartóknak az 1913. évi XVI. t.-c. illetőleg az 1913. évi XL. t.-c. alapján fizetéskiegészitő államsegély engedélyezése iránt előterjesztési kérelmét a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a jelen rendelet 10. §. 1. 1. cs II. 1. pontjában megjelölt követelmények hiánya miatt végérvényesen elutasitotta.

A törvényhatósági közigazgatási bizottság az 1—3. pontok alá nem vonható kérelmeknél, javaslatának megállapitása után, a csak az elemi népiskolában részesitení kivánt tanitók (-nők), óvónők által bejelentett igények jogosságát, illetőleg a 7. §. értelmében bejelentett kérelmeik indokoltságát — vizsgálat alá veszi és ebben a tárgyban — arra az esetre szólóan, ha a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a családipótlékállamsegélyt engedélyezi — külön határozatot hoz.

Az iskola, illetőleg óvodafenntartóknak családipótlék-állam segély iránti kérelme a törvényhatósági közigazgatási bizottság javaslatának vagy a fentiek értelmében a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz (VIIIa. ügyosztály) terjesztendő fel.

13. §.

A családipótlék-államsegély engedélyezése tárgyában a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter végérvényesen határoz.

Az 1917. évi IX. t.-c. 14. §. XIII. pontja alapján eddig fizetéskiegészitő államsegélyben még nem részesitett iskolafenntartók, óvodafenntartók szolgálatában álló rendes tanitók (-nők), óvónők részére engedélyezhető családi pótlék a családipótlék-államsegélyt engedélyező miniszteri határozat keltét követő naptári évnegyedtől kezdődőleg jár.

14. §.

Az 1917. évi IX. t.-c. 14. §. XIII. pontja alapján családipótlék-államsegélyben részesitett elemi iskolákra, óvodákra az állami segélyezés feltételeit, módozatait és következményeit megállapitó törvényes rendelkezések kiterjednek:

Különösen pedig:

1. azokra az elemi népiskolákra, illetőleg óvodákra, amelyeknél alkalmazott

tanítók (-nők), óvónők családipótlék-államsegélyben részesülnek, az 1907. évi XXVII. t.-c., 16., 17., 18., 19., 20. és 33. §.-ában, illetőleg az 1913. évi XL. t.-c. 31. §.-ában foglalt rendelkezések;

2. családipótlék-államsegélyben részesülő hitfelekezeti elemi népiskolai tanítókra (-nőkre), illetőleg óvónőkre nézve az 1907-ik évi XXVII. t.-c. 23. §.-ában illetőleg az 1913. évi XL. t.-c. 23. §.-ában foglalt rendelkezések (legyelmi jog) a családi pótlékot elvileg engedélyező miniszteri rendelet keltétől kezdődőleg kiterjednek.

Az engedélyezett családipótlék-államsegély a tanítók (-nők) részére az 1907. évi XXVII. t.-c. 31. §.-ában az óvónők részére az 1913. évi XL. t.-c. 29. §.-ában meghatározott módon utalványoztatik.

15. §.

A jelen rendeletemnek a községi és izr. hitfelekezeti iskolaszékekkel, közs. izr. hitfelekezeti, társulati, óvodai felügyelőbizottságokkal való közléséről, valamint annak végrehajtásáról a törvényhatósági közigazgatási bizottságok kötelesek sürgősen gondoskodni.

Az egyházi főhatóságokat egyidejűleg megkeresetem, hogy a rendeletben foglaltaknak a hitfelekezeti iskolaszékekkel és hitfelekezeti óvodai felügyelőbizottságokkal való közlése iránt, valamint az iskolaszéki, felügyelőbizottsági elnökök részéről való végrehajtása iránt saját hatáskörükben intézkedjenek.

Budapest, 1917. augusztus hó 29-én.

A miniszter helyett:

Tóth János s. k.
államtitkár.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Hernyóirtás népiskolai tanulók által. 1526/1917. A közelelmezés biztosítása a mai háborus viszonyok között nemcsak elsőrangu feladat, hanem olyan közös kötelesség is, melynek teljesítésében erejéhez képest mindenki tartozik közreműködni. Ez ma mindenekelőtt a termés veszélyeinek elhárítása által történhetik. Ebből a munkából megfelelő buzdítás és irányítás mellett már az elemi iskolai tanuló ifjuság is kiveheti a maga részét s főleg a nem nagy erőt igénylő, de felette fontos hernyóirtásban, ami a téli nagy hidegek és késői tavasz zord napjai által amugy is veszélyeztetett bő gyümölcstermesnek lényeges feltétele, igen jó szolgálatot teljesíthet.

Felhivom tehát a hatóságom alá tartozó r. k. népiskolák igazgatóságait, hogy e fontos munka elvégesét a tanuló ifjuság révén minden módon lehetővé tenni igyekezzék.

Az új stóladíjszabályzat értelmezése. 1629/1917. Az uj stóla-díjszabályzat kiegészitő rendelkezéseinek 5. pontjára vonatkozólag szigoru mihezztartás végett a következő értelmezést közlöm. Templomi buscuztatók (kiéneklések) az egész egyházmegye területén tilosak. Temetési bucsuztató vagy külön ének ott, ahol ezideig általánosan szokásos nem volt, nem vezethető be. Azon plébániákban, melyekben a temetési bucsuztatók vagy külön ének eddig is általánosan szokásosak voltak, 6 versszaknál hosszabb bucsuztató vagy külön ének nem engedhető meg. Amennyiben egy és ugyanazon temetésnél bucsuztató és külön ének is használtatik, ezek együttesen 6 versszakot meg nem haladhatnak. Külön ének alatt a latin szertartason kivül a nép nyelvén énekelt ének értendő, melyet a kántor szövegkönyvből vagyis más szerzőtől vesz át; a bucsuztató egész terjedelmében a kántor saját szerzeménye. Idegen szerzőtől átvett szöveg egyszerü megváltoztatása, esetleg kibővítése nem ad jogot arra, hogy a kántor ezen cimen a bucsuztató nagyobb díját igényelje. Temetésnél több énekes közreműködése s ezek díjazása a felek külön megállapodásának tárgya.

Gyógynövények gyüjtése. 1631/1917. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 5420/1917. eln. sz. alatt valamennyi mindennapi és ismétlő-, tanonc-, polgári-, felsőkereskedelmi s középiskolai vezetőséghez rendeletet intézett, melyben hivatkozással 6580/1916. eln. sz. ez ügyben kiadott rendeletére emlitettelket felhivja s utasítja, hogy hasonló együtseket ez évben is rendezzenek. Eme rendeletét hasonló eljárás céljából nekem is megküldötte s tekintettel az ügy nagy jelentőségére, ugyanazt egész terjedelmében magamévá téve, figyelemmel e tárgyban kiadott 1793/1916. sz. körlevél rendeletemre, utasitom a hatságom alá tartozó összes elemi- és középfoku iskolák tanitóit és igazgatóit, hogy az egyhm. főtanfelügyelőség által egyidejüleg az expresei hivatalok utján kelő számban szétküldött miniszteri rendelet példány és Útmutató felhasználásával s annak értelmében gyógynövények gyüjtése iránt haladéktalanul intézkedjenek.

Miniszteri köszönet a tanitókat helyettesitő lelkészeknek. 1929/1917. Tudomásvétel céljából alább közlöm, hogy a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak levelét, melyben elismerését fejezi ki azon lelkészeknek, akik az elemi iskolákban a hadbavonult tanitók helyett az elemi oktatást önzetlen buzgósággal teljesitik.

„Valamennyi egyházi Főtiszt. Főhatóságnak. — 7108/1917. eln. szám. — A kir. tanfelügyelők jelentéseiből ismételten van alkalmam meggyőződést szerezni arról, hogy a buzgó lelkészkedő papság a világháboru okozta helyzetben mennyire igyekszik az elemi népoktatás terén is önzetlen munkásságával a bekövetkezett mostoha viszonyokon a maga részéről is segiteni. Háromszázat meghaladó lelkész vállalta a tanitást oly iskolákban, amelyekben különben a tanitó hadbavonulása folytán a tanitás szünetelt volna.

Ez alkalommal is van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságot tiszteltettel felkérni, méltóztassék a lelkészeknek a hazai népoktatás terén végzett igen hazafias, önzetlen buzgólkodásukért legőszintebb köszönetemet tolmácsolni.

Budapest, 1917. évi május hó 21.

Jankovich, s. k."

A tankönyvváltoztatások további felügyesztése. 1930/1917. A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 6636/1917. eln. számu körrendelete alapján felhívom a hatságom alá tartozó összes elemi-, polgári- és felső leányiskolák, tanitó- és tanitónőképző intézetek igazgatóságait, hogy a tankönyvváltoztatások tárgyában kiadott 1098/1915. sz. körlevél rendeletemnek az 1917/18. tanévre nézve is vegyék irányadoul. Magamévá kell ugyanis tennem a miniszter úr azon felfogását, hogy a tankönyvváltoztatások mellőzését a viszonyok teljesen indokolják. A tankönyvváltoztatást tárgyaló tantestületi értekezlet megtartása ennek folytán elmaradhat s ha netán ilyen tartatott volna, a hozott határozatokat jelen sorok ereiével hatályon kivül helyezem.

Hirdetések felvétetnek.

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT
KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.
BUDAPESTEN
Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumnál használatra engedélyezett *összes tanszerek*, mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén miskiló szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar ismnyelvi kath. iskolák számára a Közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalámasabbak a Kath. Ifjuság számára, mint jutalomkönyvek legmiskább ajánlhatók. Szintúgy legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* cimü 9—10 éves ifjusság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden magyar könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelhetésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Nyomatott a Dunántúl Nyomda R. T. könyvnyomdájában Pécsett, 1917.

Pécs, 1917. IX. évfolyam 9.—10. szám. December 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár:
Egész évre 3 korona.
Megjelenik a háboru tartama alatt febr., ápr., jan., okt. és dec. 15-én.

Kiadótulajdonos:
A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület".
Felelős szerkesztő:
BÁTER JÁNOS,
képezdei tanár, egyesületi titkár.

Szerkesztőség:
Pécs, Gizella-u. 6., hová a lap szellemi része illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A tagdijak és előfizetési dijak Retter Rezső áll. isk. tanitó, egyesületi főpénztáros cimére Pécs, Báthori-u 10. sz. alá küldendők

Midőn érdemes hivatali elödöm lemondása alkalmából a választmány megtisztelő megbizása folytán a „Kathola" szerkesztésére vállalkoztam ezt abban a reményben cselekedtem, hogy egyesületünk tagjai nemcsak az egyesületi élet keretén belül, hanem azonkivül is egyéni szellemi készletük közzétbocsátásával is nagybecsü támogatásukban fognak részesiteni.

Hogy ez a reményem valóra fog válni, bizonysága annak lapunknak szerkesztésemben közkézére kerülő már ezen elsö száma is, melyben ily természeti érdemleges közlemények láthnak napvilágot.

Elhatározásomnak, csekély erömet erösen igénybe vevö vállalkozásomnak mégis az volt a döntö oka, hogy az igazi egyesületi organum eszméjének megvalósitására irányuló törekvés megtestesitésére éreztem magamat a közbizalom megnyilvánulása folytán kötelezettnek.

Mi is az egyesületi organum? Bármily különösnek is látszik a kérdésre kérdéssel felelni, de a dolog természete megengedi a kérdést: minek nem szabad lennie az egyesületi organumunnak? Az egyesületi közlöny nem lehet országos paedagogiai lap, mert ebben az esetben — feltéve, hogy összetudja hozni az ilyen lap szinvonalon tartásához szükséges szellemi eröket — tul ló a célon; miután általános kérdésekkel foglalkozik, sem ideje, sem kellö tere nem marad az egyesületi élet szolgálatára. De nem lehet az egyesületi organum igázi akkor sem, ha puszta a történet aktaszerü megörökitésére szoritkozik; mert ebben az esetben adminisztrativ eszközzé lesz; tehát a célon innen marad.

A jó egyesületi organum lényege ime ez: elökészitik az üléseket és gyüléseket és beszámolnak azok működéseröl és ezzel eleven szellemi kapoccsá válik az egyesületnek egy célra törekvö különböző szervei és tagjai között.

Az elökészités nem abban áll, hogy a meghivókat kiküldöjük, hiszen erre a levelezőlapok is elégségesek. Ez is tárgya az elökészitö munkának; de nem édemi része. Az érdemi rész: az eloadásra kerülö kérdéseknek rövid és határozott körvonalü megvilágitása (lehetöleg önálló közleményekben) és a tárgyak tételszerü elöszetes közreadása. Az elökészités ezen módjának célja és okszerüsége világos: alkalmat ad minden tagnak arra, hogy elökészüljön a gyülésre; a dolgokat tanulmány tárgyává tegye, hogy ne egyszer hallásra, öttletszerüen, hanem kialakult, határozott véleményt, meggyözödést formálva szólhasson a kérdésekhez és igy magasabb foku eszmecserének lehessen tényezöje.

A beszámolás sem puszta regisztrálása, szigetlen kronikaszerü elmondása a történtenek. Nem, hanem megelevenitése a történtenek, hogy az olvasó még egyszer átélhesse azokat.

Ime ez a valódi egyesületi organum feladata, tartalmának nagy része. De nem kizárólagosan csak ez az egyesületi organum.

Az egyesületi élettel kapcsolatosak, részint napirenden levö dolgokhoz kapcsolódnak, részint önálluan veti fel azokat az élet, olyan egészen általános érdekü kérdések is, amelyek a mi szempontunkból is megvilágitást követelnek. Ezt a megvilágitást is a jó egyesületi organum feladatai közé soroljuk. Ennek tulajdonitsák tehát az igen Tisztelt Tagtársak, ha lapunk hasábjain egészen általános érdekü, egyesületi életünktöl külsöleg független fejtegetésekkel is találkoznak.

Lapunk szerkesztésem alatt megjelenö első számában már bocsánatot kell kérnem, amiért a lap egy-két nappal késöbben jelent meg. De szolgáljon mentségemül a családcimban elöfordult szörnyü csapas. E csapás elviselhetövé naponként kérek es mérek is erö jóságos Jézusomtól, de eröt ad a nemes munka, mely egyuttal szórakoztat is. En szivesen dolgozom abban a reményben, hogy a pécsegyházmegyei tanitó-egyesületi egyházi és világi tagjai szellemi tárháznak látbavetésével támogatni fognak, ebben a reményben kérem a jó Isten áldását az egyesületre és annak minden egyes tagjára.

Báter János,
tképző-intézeti tanár.

Az olvasókönyv kérdése.

Azt tapasztaljuk, hogy az elemi népoktatás terén kifejtett tevékenységünket nem jutalmazza megfelelö siker. Már pedig minden esetben, midön munka és eredmény nem állanak egymással arányban, energiapazarlás történik. Ez a pazarlás különösen a mi munkálkodásunk területén, ahol a dolog természeténél fogva nagy és folytonos erökiteljesztés van szükség, kiuos érzéseket vált ki. Ebböl az érzésböl származik az a törekvésünk, melyel a pazarlás okait keressük és azok megszüntetésére utakat és módokat keresünk.

Ebben a törekvésünkben belsö és külsö dolgokra irányul a figyelmünk. A belsöre irányuló figyelmünk önkritikára, a külsőkre terelödö az eszközök birálatára vezet.

Az önkritika kérdése ezuttal vizsgálódásunk körén kivül esik. Más alkalommal erre is sor kerül. Ezuttal az eszközöknél maradunk. Ez a kérdés van napirenden.

Hogy munkánk eredménye jóval mögötte marad az elhasznált energiának, annak okát méltán és igazságosan keressük az iskolák mostoha külsö viszonyaban. A tanitványok nagy száma, az iskolák, illetöleg osztályok zsufoltsága, az iskolálátogatás pontatlansága, a felszerelés hiányossága olyan külsö fogyatkozások, amelyeken nekünk, munkásoknak nincs módunkban segit erönkböl segiteni. Érthető tehát, ha olyan dologra irányul a figyelmünk, cselekvési szándéknak, amelyen változtatni számunkra is a lehetöség határain belül van. Ezért foglalkozunk az elemi népoktatás egyik legföbb eszközével: az olvasókönyvvel. Ennek a kérdésnek felvetése és napirenden tartása tehát nem hajánál fogva elöranczigált, hanem belsö szükségszerűségből fakadó dolog. Ugy gondolkozunk, hogy ha ezt az eszközt sikerül jelentékenyen megjavitanunk, erömegtakaritással élünk, melyet a közismeretek terjesztési munkálataiban értékesíthetünk.

Jó olvasókönyvet akarunk. S ezzel kimondettuk itéletünket: olvasókönyveink nem jók. De hát milyen a jó olvasókönyv? A kérdésre számos felelet érkezett. Azok közül való Köröd y Miklósnak az a derék munkája is, melyet a Pécsi Egyházmegyei Tanitó-egyesület legközelebb pályakozoruzott. A szóban levö értekezés szempontokat, értékes eszméket ad, a további keresés munkáját könnyíti, de a felvetett kérdést meg nem oldja, aminthogy nem is teheti, mert a megoldás: maga a jó olvasókönyv.

A kérdés tehát nincs lezárva. Az eszmecserének tovább kell folynia. Erre kivánunk utat nyitni, illetöleg az utat járhatóbbá tenni mostani kis közleményünkkel.

Hogy milyen a jó olvasókönyv? A kérdésre ujabb kérdést kell felvetnünk: mit várunk az olvasókönyvtöl? Mi a célja ennek az eszköznek? Kettős célja van. Az egyikre feleletet ad az eszköz

neve: legyen eszköze az olvasási készség mennél könnyebb és mennél eredményesebb elsajátításának. Az olvasási készség tehát a legközvetlenebb cél. Ez a cél is eszköz: az ismeretszerzés eszköze. Hogy azonban az olvasási készség teljesen használható ismeretszerző eszköz legyen, teljesnek kell lennie. Az az a növendékünk úgy kell tudnia olvasni, hogy az olvasás maga már ne legyen szellemi munka, hanem gépies: az olvasó figyelmet, annak nagyobb részét ne kösse le a betűhangok egybeglalásának, a hangsulyzásnak, irásjelek figyelembevételének munkája, hogy figyelmet teljesen a tartalomra tudja irányitani.

Ime az egyik szempont, melyet a jó olvasókönyv megirásánál, illetőleg szerkesztésénél figyelembe kell venni. A másik az, hogy az olvasókönyv tartalmilag akképpen legyen összeállitva, az olvasó szellemi készletének, fogékonyságának meglelelőleg akképen, olyan müvészi formában legyen előállitva, hogy maga az olvasókönyv is ismeretket nyujtson, illetőleg az előszóbeli tanitással elsajátott tudásának gyarapitása, illetőleg állandósitásához hozzájáruljon.

Az utóbbi cél komplikálja a dolgot: mert köti az olvasókönyv szerkesztőjének kezét. Tudvalevő, hogy a szerkesztőnek nemcsak hogy a tanterv keretében kell mozogna, az olvasókönyv keretében közismereteket adnia, hanem még kötelező elvasmányokat is fel kell vennie. Ilyen körülmények között kettős nehézséget kell a szerkesztőnek legyőznie, ha az olvasókönyvben müvészi terméket akar a gyermeknek nyujtani. Hiszen általánosan ismert tény, hogy a szabott tárgyhoz, témához kötött müvészi alkotások más téren is a legkevésbbé sikerülnek. Pedig azoknak mestereit nem köti a közönség, holott az olvasókönyv szerkesztőjének publikuma a feljődő gyermek 6—12 éves korhatára által körülzárt, a megértő készség szempontjából igen kis közönség.

Hogyan győzze le az olvasókönyv szerkesztője ezeket a formai és tárgyi nehézségeket? Hogyan győzte le azokat? Igen könnyen. Vett egy csomó olvasókönyvet. És vett egy jó — ollót. Aztán nehány más könyvből egy-egy kis hozzáirással összenyirta a magáét. Tisztelet a kivételeknek; de a szerkesztők jó része így „dolgozott". Az eredmény ismeretes.

A jó olvasókönyv szerkesztőjének tollal kell dolgoznia. És senki emberfia ne fogjon munkához, ha e szerszám kezelésének titkát nem ismeri. Ez a jó olvasókönyv szerkesztésének első alapfeltétele.

Van azonban több is. Az elsővel egy jelentőségű ennek a kötelező utasitásnak figyelembe vétele: legyen a olvasókönyv érdekes! Ezen utasitás figyelembevételének feltételei, hogy a szerkesztő ismerje közönségének lelki fejlődését (lelki készségét), ennek fokát, ismerniе kell a gyermek szellemi tevékenységét és ezeknek lelkiismeretes és következetes figyelembevételével kell dolgoznia.

Örök igazság: ignoti nulla cupido. Az olvasókönyv nem előzi meg a tárgyi ismereteket, hanem követi azokat. Az érdekeségét nem az anyag uditásaiban, hanem a tárgyalás müvészi volta biztositja. Tehát, ami az ismeretet illeti, ne ujat, hanem ujformában, a figyelmet lebilincselő módon nyujtson az olvasókönyv.

Ismerje a szerkesztő-iró a gyermekeknek necsak lelki fejlődését és ismeretkészletét, hanem szótárát is, hogy szómagyarázattal sok időt ne veszlegesen. Különben nem sok idő az olvasásra, az olvasási készség — ezen első és legfőbb cél — elérésére.

Ami a stilizálás kérdését illeti, a gyermekhez kell alkalmazkodni. Amint a gyermek lelkileg nő, annint ismeretköre bővül, azon mód kell a szótárnak bővülnie. A kis gyermek távirat-stílusban beszél. Egy dolog mellett nem marad sokáig. Még hiányzik a lelki energiája. Rövid mondatokban s változatos dolgokkal szólojon tehát hozzá az olvasókönyv. Amint lelkileg nő, ismeretköre bővül, azszerint bővülnek a mondatok s időz tovább az olvasókönyv egy-egy dolognál.

Sajnos, sem a lelki készség, sem az ismeretkészlet és gyermeki szótár tekintetében nincsenek megbizhatóan meghigyelésen nyugvó adataink. Az irók, illetőleg szerkesztők e tekintetben saját tapasztalataira van utalva.

Még egy nagy nehézség van, mellyel a pécsi egyházmegye területére szerkesztendő olvasókönyv szerzőjének meg kell birkózma. Ez: a tanitók anyanyelve. Magyar, német és szláv (sokac) anyanyelvü gyermekek látogatják az egyházmegyei iskolákat. A gyermekek lelki készségeben és ismeretkészletében s vannak anyanyelv szerint való eltérések. Ezek azonban nem olyan jelentékenyek, hogy mattuk külön-külön olvasókönyv szerkesztésének szüksége állana elő.

A nagyobb nehézséget az anyanyelvi különbözőség okozza. S ebből a szempontból megfontolást érdemel az a kérdés, nem volna-e tanácsos a magyar anyanyelvü tanulók számára szerkesztendő olvasókönyvet külön a német és külön a szláv anyanyelvü tanulók számára átirni?

Egyelőre természetesen az egységes, magyar anyanyelvü gyermekek számára volna a jó olvasókönyv biztositandó, melyet a nem magyar anyanyelvüek is összehasonlitatlanul több sikerrel használhatnának, mint a most használatban levőket.

Mielőtt röviden fogott fejtegetésünket befejeznék, meg egy kérdésnek kell egy pár szót szentelnünk. S az: tanitóink legyen-e az olvasókönyv? Legyen-e oly minium is egyuttal, mely a külön tankönyvet pótolja?

A kérdésre határozott nemmel kell felelnünk. Jó olvasókönyvet omniarium formájában szerkeszteni (rm) egyszerűen nem lehet. Az ominium fitfül vaskarika. Kényelmes lehet a tanitóra, talán gazdaságos a szülőre, de káros az ügyre; mert unottá, félelmessé teszi a könyvet; tönkre teszi az érdeklődést. Az olvasókönyv legyen olvasókönyv.

Ember János.

Választmányi ülés.

Jegyzőkönyv. Felvétetett Pécsett, 1917. nov. 22-én, a Pécsegyházmegyei r. kath. Tanitóegyesület választmányának e nap tartott ülésén. Jelen voltak: Dr. Igaz Béla apátkanonok, egyházmegyei főtanfelügyelő, mint egynöki elnök, Horváth Ignác, mint világi elnök, Báter János egyesületi titkár, továbbá Albert István, Bodonyi Nándor, Fuzy Mihály, Hall Viktor, Kiss Vilmos, Magyar Rezső, Probszt Jakab, Ruzsinszky József, Somsich Sándor, Schmidt Antal köri világi elnökök, mint a választmány tagjai; Pártos Zsigmond, nyug. esp. mint az egyesület tiszteletbeli tagja, Ember János kir. tanfelügyelő és Szieberth Róbert felügyelő igazgató mint vendégek. A jegyzőkönyvet fölvette: Bodonyi Nándor, egyesületi jegyző.

1. tárgy. Elnöki megnyitó. Egyházi elnök ur lendületes beszédben megnyitván az ülést, reámutat az igazgatóság legutóbbi ülése óta felmerült s mindaanyniunkat érintő világ-eseményekre, melyek közül kimagaslik a szent Atyának békeszerző tevékenysége. Felemelő jelenségnek tekinti, hogy a velünk szövetséges hatalmak kormányainál. Krisztus urunk földi helytartójának béke-szózata elenk elénk visszhangra lelt. Annál szomorubb pajelenség, hogy ellenségeink szövetsége azt még csak figyelemre sem méltatta. Reámutat legutóbbi győzelmünkre, amelyet hitszegő olasz ellenfelünkön arattunk, ugy hogy most mi saját földjén üldözik hos katonáink az ellenséget. Mint örvendetes eseményt emlitő liatal hős királyunk megszabadulását abból az élet-veszedelemből, melyben az Isonzo hullámai közt forgott. Üdvözli a gyülésünkön megjelent vendéget, Ember János kir. tanfelügyelőt. Megállapitván a gyülés határozatképességet, a jelen gyülés jegyzőkönyvének hitelesitésére kijelöli Magyar Rezső és Kiss Vilmos választmányi tagokat, s e vezetőelnöki megnyitottnak nyilvánitja.

2. tárgy. A multt választmányi gyülés jegyzőkönyvének felolvasása.

Titkár jelenti, hogy Ömlétsága, a gróf és püspök ur a jegyzőkönyv határozatait jóváhagyta. A választmány tudomásul veszi.

3. tárgy. A legutóbbi igazgatósági ülés jegyzőkönyvének felolvasása.

Ömlétsága püspök ur által jóváhagyott igazgatósági ülési jegyzőkönyvet a választmány tudomásul veszi.

4. tárgy. Elnök ur jelenti, hogy Kóródy Miklós képzési tanitó a Szeksárdi Iskola szerkesztője irásbelileg bejelentette, hogy az egyesület hivatalos lapjának szerkesztéséről lemond.

A választmány e lemondást tudomásul veszi s a lap szerkesztésével megbizza Báter János egyesületi titkárt.

5. tárgy. Titkári jelentés. Egyesületi titkár jelenti, hogy a volt Szekszárdi vaskarika. Kényelmes lehet a tanitóra, talán gazdaságos a szülőre, de káros az ügyre; mert unottá, félelmessé teszi a könyvet; tönkre teszi az érdeklődést. Az olvasókönyv legyen olvasókönyv.

Ember János.

Választmányi ülés.

Jegyzőkönyv. Felvétetett Pécsett, 1917. nov. 22-én, a Pécsegyházmegyei r. kath. Tanitóegyesület választmányának e nap tartott ülésén. Jelen voltak: Dr. Igaz Béla egyházi elnök.

Hitelesitők:

Magyar Rezső.
Kiss Vilmos.

Hősi halott temetése. 1917. jul. 3-án a zborovi áttörésnél sulyosan megsebesült s a zloczovi kórházban meghalt Bátor Bélát, Báter János t.-képzőint. tanár hős fiát dec. 14-én temették el Pécsett impozáns részvét mellett. A temetest Dr. Gyömörey Zsigmond igazgató végezte Dr. Hajós György és Gyorkós József tanárok segédkezése mellett. A sirnál a képzőintézeti növendékek énekkara gyászdalt énekelt. Egy kedves ifju életnek, nagy reménységekre jogosult szép életének tragikus befejezése, egy sokat igérő jövőnek multba borulása volt ez a temetés, a „ver sacrum" drága és fájdalmas áldozata. A mélyen sujtott szülők bánatát ez öszintén megnyilatkozó mély részvét, az idegen földbe hazahozott drága halottnak közelsége s a jó Isten akaratában való hivő megnyugvás enyhitheti csak.

Gy. J.

Halálozás. Egyházmegyénk egyik lelkes s buzgó tagját, Herbert Gáspár hetvehelvi röm. kath. kántortanitót ragadta el tolünk f. é. november 30-án a halál, váradhatatlan munkája közepett, élete derekán 48 éves korában. Az életeros emberi erők fiának hősi halála annyira megrendittette, összetörte, hogy szivfajdalma hamarosan el is vitte körünkből. Kösége kiváló működéseért szerette azt élő bizonysága annak a nagy részvétnek, mely a f. hó 2-án végbe ment temetesen megnyilvánult, sőt érdemeiért Hetvehely iskolaszéke a megüresedett kántortanitói állásra előrelathatólag tanitó fiát, aki jelenleg katonai szolgálatot teljesit, fogja megválasztani.

HIVATALOS RÉSZ.

Értesitjük olvasóinkat, hogy ezentul a hatósági rendeleteket nem közöljük egész terjedelmükben, csupán több vonásaikban ismertetjük a hely szüke miatt, annyival inkább, miután érdekelik a püspöki körlevelekben a plébánia hivatalokat azokat egész terjedelmükben is olvashatják.

Jézus Szive világszövetsége. Dicsőségesen uralkodó Szentséges Atyánk XV. Benedek pápa minden erejével a világbékét megteremtésen fáradozik. E közös, nagy és ma mindenkiféleleti tontos kötelességet legkönnyebben ugy teljesitheljük, ha az egyes országok katholikusai külön-külön s az öszes országok együttvéve Jézus Szive jegyében a béke megteremtésére egyesülünk. Ennek a célnak megvalósitásán fáradozik a budapesti Jézus Szive Szövetség és csatlakozásra hivja fel egész hazánk öszes katolikusait. Bővebb tájékoztatást és belépési iveket a Jézus Szive Szövetség készséggel ad az érdeklődőknek (Budapest, Mikszáth Kálmán-tér 3.) Püsp. körlevél XVI. 33681/917. sz.

Szerbiai iskoláknak hazai tanitózetekkel való egyenjogositása. A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 85542/1917. sz. alatt közli, hogy a szerbiai cs. és kir. népiskoláknak, valamint a bedrádi cs. és kir. kormányzósági iskolának a meglelelő hazai tanitózetekkel szemben való egyenjogusságot a bemutatott tanterveik alapján megadta. Azon szerb állampolgároknak, akik tanulmányaikat a monarchiában folytatni szándékoznak, az ehhez szükséges engedélyt a cs. és kir. katonai kormányzóság azzal a korlátozással adja meg, hogy olyan iskolát választanak, melyet a monarchiában szimmagyar vagy szinnémet vidéken fekszik. (Püsp. körlevél XVI. 3372/1917.)

Kilences honvédek tábori lapja. Megyéspüspök ur Ő Méltósága a kilences honvédek tábori ujságiából 100 példányt rendelt meg 60 K. értékben. Ezzel egy részt e lap nyomdai költségeinek fedezéséhez, másrészt az ezred özvegy és árva alapjainak növeléséhez kivánt hozzájárulni. Az egyházmegyei főtanfelügyelőség ezre 100 lappéldányt az egyházkörileti tanfelügyelői hivatalok utján fogja szétosztani, s ez uton kéri fel a ker. tanfelügyelő urakat, hogy a kerületükhöz tartozó nagyobb száma növendékekkel és tanitókkal bire akadnak lőtt azokat szétosztani szivesekedjenek azzal, hogy azt az intézet könyvtárában, mint hősiert emléket őrizzék meg. 100 lappéldányról lévén szó, egy kerület összesen 10 számot fog kapni. Megjegyezzük, hogy az ehm. tanfelügyelőség a lapszámokat kisérő irat nélkül boritékba zárva fogja a ker. tanfelügyelő uraknak megküldeni.

Hazafias ünnepek. 2846/1917. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak 5703/1917. ein. számu megkeresése alapján egész egyházmegyémre nézve elrendelem, hogy:

1. Ő Császári és Apostoli Királyi Felségének, dicsőségesen uralkodó királyunknak IV. Karolynak legmagasabb születése és nevemapján (aug. 17., illetve nov. 4-én), továbbá Zita királyné Ő Felségének neve- és születése napján (ápr. 27., illetve május 9-ikén) egyházmegyém minden plebániatemplomában a szokásos módon ünnepi istentisztelet tartassék, melyre a polgári és katonai hatóságok is meghivandók, tanév közben pedig a tanulóifjuság is elvezetendő. E napokban az iskolai tanitás teljesen szünetel.

2. Szeptember 10-én és november 21-én, mint I. b. Erzsébet királyné, illetve I. Ferenc József király Ő Felségeik halálának évfordulói napjain a tanuló ifjuság tanáraik, illetve tanitói vezetése mellett részt vesz a reggel 8-kor végzendő gyászmisén, utána azonban a rendes tanitás egész nap megtartandó.

Orsz. Kath. Tanitói Segélyalap, Árvaház és Tápintézet alapjának számadása. 2462/1917. A magyarországi latin és görszert. kath. tanitók segélyalapjának, ugyszintén a létesitendő orsz. kath. tanitói árvaháznak és tápintézetnek vagyonáról érdekelt 1916. évi jóváhagyott számadást az érdekelt részére tudomásvétel céljából közlöm.

A zárótételek a következők:

I. A Segélyalapnál:

a) bevétel	24431 K 55 f.
b) kiadás	23599 K 07 f.
c) maradvány	832 K 48 f.

Vagyonszámla: 306436 K 48 f.

II. Az árvaház alapjánál:

a) bevétel	13599 K 04 f.
b) kiadás	13599 K 00 f.
c) maradvány	— K 04 f.

Vagyonszámla: 296483 K 14 f.

III. A Tápintézet alapjánál:

a) bevétel	1930 K 00 f.
b) kiadás	1930 K 00 f.

Vagyonszámla: 19926 K 00 f.

Tanítók párbérjárandósága. A nm. m. kir. földmivelésügyi minister ur 6547/91/1917. sz. alatt közli a hercegprimással, hogy a tanítóknak természetben kiszolgáltandó járandósága a termelő gazdasági szükségletébe beszámít s így hatósági igénybevétel tárgyát nem képezheti (Püsp. körlevél XIV. 3030/1917.)

Fehérnemű gyűjtés a katonaság részére. A hadsegélyző hivatal vezetője 56016/Hd. Hsz. megkereséseben jelzi, hogy a katonaság részére szükséges fehérnemű gyűjtését a tanulóifjuság és tanítóság utján is tervezi s ez alapon megvésppüspök ur Ómélt.ságá f. évi XVI. körlevelében 3374/1917. sz. alatt felhívja a tanítókat, hogy amennyiben a hadségélyző hivatal bármely közbeeső hatóság utján fenti ügyben óket megkeresi, tekintsek a tanítók hazafias kötelességüknek, hogy lehetőleg minél több fehérnemű gyűjtsenek össze. A gyűjtés eredményéről az iskolaigazgatóságok az egyházmegyei fótanfelügyelő hivatalnak a gyűjtés befejezése után azonnal kötelesek jelentést tenni.

Államsegélyt nem élvező hitk. tanítók, tanítónők és óvónők ruhabeszerzési segély ügye. A nm. vallás- és közokt. ügyi m. kir. minister ur 135200/1917. VII.d. sz. alatt felkérte megyéspüspök ur Ómélt.ságát, hogy hívja fel az államsegélyt nem élvező iskolafentartókat, miszerint tanítóknak és óvónőknek adják meg a ruházatbeszerzési segélyt. Megyéspüspök ur Ómélt.sága f. évi XVI. körlevelében 3376/1917. sz. alatt adott ki ez ügyben rendeletet.

Hetedik hadikölcsön. A nm. vkm. ur 18879/1917. eln. sz. megkeresésében hivatkozva a magyar tanárok, tanítók zajtalan, csendes, azonban izzó hazaszeretétől áthatott lelkes munkájára s példaadásának eredményére, felkéri megyéspüspök ur Ómélt.ságát, hogy a tanítókra ez irányban buzditolag hasson. Az egyházmegyei fótanfelügyelő megyéspüspök ur Ómélt.ságának utasitására 7241/1917. sz. alatt az egyházkerületi tanfelügyelői hivatalok utján felhivta a tanítókat, hogy a hetedik hadikölcsön aláirások gyűjtése körül ép úgy, mint az előző hadikölcsönöknél más ujjenek közre. A Néptanítók Lapja f. évi nov. 15-iken megjelent 46. számában a nm. vkm. ur fenthivatkozott rendelete egész terjedelmében megjelent s e rendeletből a tanítók kellőképen tájékozhatják magukat az eljárást illetőleg. Ahol tantestületek vannak, azok előzőleg és utólag is e tárgyban tartsanak értekezletet s arról szóló jegyzőkönyvet annak felsorolásával, hogy kik fejtettek ki nagyobb tevékenységet s mennyi volt a gyűjtés eredménye, az egyházmegyei fótanfelügyelői hivatalnak küldjék be. Az egy tanitós iskola tanerője csakis rövid jelentésben tartozik beszámolni a hadikölcsön sikerét előmozdító tevékenységről.

Orsz. kath. tanítói segélyalap egyponti bizottságának ülése. F. évi szept. 20-án tartotta XXXIII. közgyűlését Esztergomban a segélyalap központi bizottsága. Az erről felvett jegyzőkönyv szerint közvetlen segélyekre, főkép hadbavonult tanítók hozzátartozóinak továbbá az egyesület szükségleteire 2124 K-t adott ki az elnök s így a pénztári maradvány 304 K 51 f. Osztöndijakra 2400 K adatott ki. Segély- és gyámpénzek gyanánt folyósítva lett 2000 K. Az 1917. évben a következő előirányzatok javasoltattak. Osztöndijakra 3733 K 84 f., segélyezésekre 4978 K 44 f., a letesztendő árvaházra 2489 K 22 f., s a letesztendő tápintézetekre 1244 K 61 f. irányoztatott elő. Az ösztöndijasok száma a következő: Régi ösztöndijas 30, tanulmányait befejezte 5, hősi halált halt 1, tehát régi ösztöndijas maradt 24. Pécsegyházmegyei ösztöndijas ez idő szerint egy sincs. A pécsi egyházmegyéből csupán az egyedüli folyamodó Jung Ferenc kisköszegi nyug. kántor- és igazgatótanító részesült. (Püspöki körlevél XVII. 3628/1917.)

Vetitéses előadások az iskolában. A budapesti Jézus Szive-Szövetség és a Mária-kongregációk központja a sokoldalu felszólításnak engedve vetitéses képsorozataikat készek katholikus iskoláknak, intézeteknek és egyesületeknek előadási szövegül kiküldeni. A központ Jézus Szive-Szövetség „Kive" (Katholikus irányu vetitéses előadások) osztálya néven October 15-ike óta már működik. A képsorozatok jegyzékét és kölcsönzés feltételeit a Jézus Szive-Szövetség „Kive" osztálya (Budapest, VIII. Mikszáth Kálmán-tér 3. sz.) válaszbélyeggel ellátott levéli megkeresésre készségtel közli. (Püsp. körlevél XVIII. 3810/1917.)

Nem állami tanítók, tanítónők, óvónők családi pótléka. Az 1917. évi XI. t.-c. 14. §-a a családi pótlékról rendelkező 1912. évi XXXV. t.-cikket, annak egyes rendelkezéseit módositva a nem állami tanítókra, tanítónőkre és óvónőkre is kiterjesztette. Az egyhm. fótanfelügyelőség a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministernek a tárgybeli 54200/1917. sz. rendeletét a plébániahivataloknak már megküldötte s megyéspüspök ur Ómélt.sága utasitotta a plebános, iskolaszéki nőket, hogy e rendelet alapján a szükséges intézkedéseket haladéktalanul tegyék meg. (Püspöki körlevél XVI. 3377. sz.) Felvert rendelet elkerülése végett külön felhivjuk érdekeltek figyelmét, hogy a 134200/1917. sz. vkm. rendelet alapján minden egyes családi pótlékra igénnyel biró tanitónak a miniszteri rendeletben meghatározott módon kell kérnie a családi pótlékot, mert az egyházmegyei fótanfelügyelőséghez kiterjesztett s a családi állapotot illető adatok csakis a családi állapottól függő ruházat beszerzési segély többlet kiutalására szolgálnak, amely többletek a nm. vkm. ur által már ki is utaltattak.

Hirdetések felvétetnek.

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT
KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.
Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 26. szám. **BUDAPESTEN** Könyvkereskedés: IV., Kecskemeti-utca 2. szám
Telefon 65—70. Telefon: 79—05.
A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készleten vannak. *Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 óra alatt intézetnek!*
A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tanítóegyházmegyei terén működő szakterlet-ait szándékoszlett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszter ur-tól is engedélyezve vannak.
A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kívül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalakalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek legjobb ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.
A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.
Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

DUNANTÚL NYOMDA R. T. PÉCS.

Pécs, 1918. X. évfolyam 1.—2. szám. Február 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik a háboru tartama alatt febr., ápr., jun., okt. és dec. 15-én.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: BÁTER JÁNOS, képzedei tanár, egyesületi titkár.

Szerkesztőség: Pécs, Gizella-u. 5., hová a lap szellemi része illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A lapra és előfizetési díjak Retter Rezső áll. isk. tanitó, egyesületi főpénztáros cimére Pécs, Báthori-u 10. sz. alá küldendők.

A megyéspüspök leirata az egyhm. fótanfelügyelőhöz.

A pécsegyházmegyei róm. kath. tanitóegyesület 1917. november 23-ikán tartott választmányi üléséről felvett jegyzőkönyvére megyéspüspök ur Ó Méltósága a következő leiratot intézte az egyházmegyei fótanfelügyelőhöz:

397/1918. szám. A pécsi püspöktól. Nagyságos és Főtisztelendő dr. Ig. a. Béla c. apát, kanonok, chm. fótanfelügyelő urnak Pécs. A pécsegyházmegyei rk. tanitóegylet 1917. nov. 23-ikán tartott választmányi üléséről felvett és f. évi jan. 22-ikén 105/1918. sz. a. Elém terjesztett jegyzőkönyvet tudomásul veszem s visszaszármaztatom. A jegyzőkönyv 8. pontjában érintett s idezárt memorandum 3. pontjában felsorolt, az uj stóladijaikra vonatkozó kételyeket közérdekből körlevélileg fogom megoldani. A bucsuztatok s az eltörölt, de hitközségi atalánymegváltásra utalt stóladij ügyében elvi szempontból intézkedtem s mert különösen a bucsuztatókat illetőleg végre hatékonyan kivántam és óhajtom a turhetetlen visszaélseket megszüntetni, a memorandum 1. és 2. pontját nem tekintem ujabb megfontolás tárgyává. Egyebekben egyházmegyei fótanfelügyelőségem előzetes hozzászólása, több esperési került tanitóságának, valamint külön egyes tanitóknak meghallgatása mellett köriülekintő gonddal s minden szabadvehető nehézséget mérlegelő meggondolással kiadott uj stóladij-táblázat a multhoz viszonyitva jelentékeny előnyt biztosit a kántortanitónak s meg vagyok győződve, hogy kedvelt tanitóim bizva remélt fürvénytisztelete leghatásosabb támaszom lesz abban, hogy az uj stólarendezéssel szándékolt egyöntetüség igazán megvalósuljon. Változatlan hajlandósággal buzgó imáiba ajánlottan vagyok Pécs, 1918. január 29. Nagyságoknak Krisztusban testvére † Gyula s. k. püspök."

Lélek-éhség.

(Az uj sajtó-vállalat.)

A háboru nem hozta meg azt az erkölcsi megujhodást, mivel kezdetben reméltünk tőle. Akkor, mikor először cikázott végig a véres villám a horizonton: mikor a döbbenet erejével érintette a fenyegető vészedelem a népelket: akkor mindenki úgy érezte, úgy látta, mintha megnyiltak volna az ős erőforrások mélységei s hullámai kek kavarognak ez árban, megtévesztett lelkek, megtévesztő világiflegások, ezért a gátnak is lelkekből, romlatlan lelkekből, tisztult közvéleményből kell felépülnie. S ennek leghatalmasabb eszköze a sajtó.

A mostani erkölcsi krizisért is a sajtót terheli a legnagyobb felelősség, hogy ugyan felelősségerzetről szó lehet, ott, ahol minden csak üzlet, még pedig a legridzgebb üzlet. Felelős ez erkölcsi válságért az a sajtó, mely pénzért csinál ethikát, tudományt, közgazdaságot, vallást, müvészetet, szóval: közvéleményt. Azok fizetik, akiknek abból van haszonuk, ha az emberek minél többet elveznek a földi javakból, ha tömyék a szinházak és mulatók, ha tiz kiadást ér egy ványadt regény, ha minél nagyobb a fényüzés, ha a gyönyör éhes szája tátongó mindenfele s ki nem elégitett élvezetvágya miatt zaisong a tömeg. Ezért hirdeti a földiség kultuszát s ezért esküdt ellensége minden eszményi felfogásnak, elsősorban a keresztyénségnek. Az volt a háboru előtt s az maradt a háboru sulyos megpróbáltatásai alatt is. Ahelyett, hogy evangelistájává lett volna annak a fölséges pátboznak, mellyel az ideálok szférájába való bekapcsolódását lihegtek a lelkek; a helyett, hogy magasra szitotta volna azoknak az örök igényeknek a hevületét, melyek a nagy idők bevonyásai alatt kitüzesedtek a szivekben; ahelyett, hogy frisz gondolatokkal termékenyitette volna meg a közlelőgast s komoly elmélyedéssel hintette volna tele a gránát-tárta földet: ehelyett — csekély kivétellel — toyábbra is a materializmus sáros országutján vezette népet, durva reálitások mellé vonszolta az érdeklődest s a nagy tanulságokról terelte el a közfigyelmet. Ennek a mammon-sajtónak a szelleme szállitott mindenfele rosszal, lelkiismerettelenséget, árulást a hadseregnek, széthuzást, egyenetlenkedést a frontmögötteknek. S hogy mégis vagyunk s hogy ügy vagyunk, ahogyan vagyunk, ez annak az érdeme, amit a keresztény anyák szálltottak a hazának: a magyar katonát! Keresztény szellemmel, keresztény kötelességtudással, önfeláldozással, hüséggel indultak harcba keresztény kulturjavakért: szabadságért, az állami és gazdasági fejlődés ingaiért, becsületért, bécsért, szebb társadalmi rendért.

S amit hősein megvédtek, az angol kalmársággal, az orosz földéhséggel, az olasz hitszegéssel szemben, azt meg kell védeznünk az itthoni özönvizzel szemben. Azok a negyvenkettesek hangjával dörögték bele a vágba igazukat, nekünk a sajtó a negyvenkettesünk. A hatalmas keresztény sajtó.

Volt nekünk eddig is, van nekünk most is keresztény sajtónk, csakhogy nem